

ŽELEZAR

TEDNIK - GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SZ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 23. OKTOBRA 1980

ŠTEVILKA: 42 • LETO: XXIX

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstrednik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl - Naslov: Uredništvo Železarja, SZ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

NAČRTOVANI PROGRAM RAZISKOVALNEGA DELA SLEDI RAZVOJNEMU PROGRAMU SOZD SZ

Predlog usmerjenih raziskovalnih programov in projektov za potrebe slovenske črne metalurgije v obdobju 1981-1985 je pripravljen. Izdelani raziskovalni program je rezultat predlogov temeljnih organizacij združenega dela ali od teh potrjenih predlogov raziskovalcev in odraz potreb proizvodnje ter razvoja. Posamezne teme in naloge so obravnavale strokovne komisije in odbori, ki so izluščili najpotrebnejše, da bi ostali s programom raziskav v okvirih finančnih možnosti.

Pripravljeni predlog raziskovalnega dela za novo srednjeročno obdobje so obravnavala tudi vodstva telesa SOZD Slovenske železarne z ugotovitvijo, da načrtovani program raziskovalnega dela za srednjeročno obdobje do leta 1985 sledi razvojnemu programu slovenskih železar in ga v celoti podpirajo. Tak zaključek je bil posredovan tudi Splošnemu združenju črne in barvne metalurgije ter livarn Slovenije, ki je na svoji 12. seji, 18. septembra letos predlog obravnavala skupaj s predlogom raziskovalnega programa za barvno metalurgijo in livarne ter ga v celoti sprejel in potrdil.

Take obsežne predpriprave so nedvomno veliko pripomogle, da je bilo letošnje, že 26. strokovno posvetovanje slovenskih metalurgov uspešno, saj je bila vodilna tema posvetovanja: Raziskovalna dejavnost v srednjeročnem raziskovalnem programu slovenske metalurgije za obdobje 1981-1985. Strokovno posvetovanje je bilo v dneh 9. in

10. oktobra v Portorožu ob prisotnosti 101 udeleženca iz 32 delovnih organizacij. Med udeleženci je bilo

tudi 24 predstavnikov iz delovnih organizacij porabnikov. Čeprav je bilo po naslovu organizirano strokovno posvetovanje slovenskih metalurgov, je bilo med njimi kar precej udeležencev iz strojne in drugih strok, zaposlenih v delovnih organizacijah metalurške panoge in predelave kovin. Z uvodnimi predavanji vred, je bilo na programu 17 predavanj, kar že samo po sebi kaže

(Nadaljevanje na 2. strani)

V DEVETIH MESECIH TUDI NIŽJE POSTAVLJENI PROGRAM NI BIL DOSEŽEN

Pri uresničevanju proizvodnega programa se je v celotnem obdobju januar-september pojavil problem pomanjkanja polproizvodov. To so enkrat bolj, drugič manj občutile vse temeljne organizacije, ki so v tehnološki verigi za TOZD Valjarna bluming-štekel. V letošnjem letu smo načrtovali 150.000 ton polproizvodov iz tujih virov, dobili pa smo do konca septembra le 70.193 ton ali 46,8%. Zaradi tako težke situacije s polproizvodi smo ukrepali na dva načina. V nekaterih temeljnih organizacijah smo organizirano zmanjševali obseg obratovanja in s tem tudi mesečne proizvodne programe, vzporedno s tem pa smo povečevali proizvodnjo kvalitetnejšega asortimenta.

V mesecu avgustu in septembru smo imeli tudi velike težave zaradi pomanjkanja koksa. Zato smo bili

19. avgusta primorani ustaviti plavž št. 1, ki ni obratoval do konca septembra. Zaradi tega je nastalo pomanjkanje grodlja, kar je imelo precejšnje negativne posledice na količino in proizvodni asortiment martinarne.

Ob tej težki situaciji je treba omeniti še naše lastne slabosti, ki so bile povezane s premajhno delovno in tehnološko disciplino. Nekaj problemov pa je bilo tudi zaradi občasnega pomanjkanja nekaterih surovin in drugih, za normalen potek proizvodnje potrebnih materialov.

Posledica takšne situacije je bila, da smo pri skupni proizvodnji dosegli v devetih mesecih gospodarski načrt 91,8% in iz zgoraj navedenih vzrokov nižje postavljeni program 94,8% in pri gotovi proizvodnji 84,8%, oziroma s 94,4%.

Nadaljevanje na 2. strani

Nadaljevanje na 6. strani

PROIZVODNI STROŠKI V PRVIH DEVETIH MESECIH

V tem obdobju letošnjega leta smo v Železarni delali z 43 milijoni dinarjev nižjimi stroški kot smo jih načrtovali. V prvem polletju je bilo poslovanje z vidika stroškov dosti bolj uspešno, saj smo imeli kar za 125 milijonov dinarjev nižje stroške od planiranih. V vseh treh mesecih tretjega četrtletja smo namreč višino predvidenih proizvodnih stroškov presegli za 71 milijonov dinarjev, torej so dejanski stroški le 43 milijonov dinarjev nižji od planiranih. V juliju je znašala prekoračitev stroškov skoraj 12 milijonov dinarjev, v avgustu 23 milijonov dinarjev in v septembru 46 milijonov dinarjev.

V devetih mesecih so z višjimi stroški delali v temeljnih organizacijah Valjarna bluming-štekel, Jeklarni, Žičarni, Plavžu, Profilarni in Želbljarni, ostale temeljne organizacije pa so uspele proizvodne stroške glede na plan zmanjšati.

Rekord v zvišanju ima vsekakor temeljna organizacija Vajarna bluming-štekel in sicer znaša le-to samo za 9 mesecev 110,1 milij. din. brez razlik med dohodkovno in plansko ceno storitvenih temeljnih organi-

(Nadaljevanje na 7. strani)

SKUPNA IN LOČENE SEJE ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE

V sredo, 29. oktobra se bodo najprej na skupni seji sestali vsi trije zbori skupščine občine Jesenice. Predsednik skupščine Ivo Arzenšek za dnevni red predlaga: besedilo osnutka amandmajev k ustavi SR Slovenije in nekatere razrešitve in volitve novih članov izvršnega sveta skupščine ter imenovanje funkcionarjev občinskih upravnih organov in nekatere spremembe v komisijah skupščine. Po skupni seji bodo zbor združenega dela, zbor krajevnih skupnosti in družbenopolitični zbor na ločenih sejah obravnavali.

OCENO IZVRŠEVANJA DRUŽBENEGA PLANA OBČINE V OBDOBJU 1976-1980

Po zakonskih določilih in statutu občine se mora zborom skupščine tekoče, vsakoletno predložiti analizo uresničevanja srednjeročnega druž-

Nadaljevanje na 8. strani

Položaj človeka v družbenoekonomskih odnosih in delegatskem sistemu bistveno spreminja tudi njegovo družbeno vlogo in zavest. V socialistični samoupravni demokraciji postaja delovni človek temeljni dejavnik, ustvarjalec v družbi. Ocenjuje svoje materialne in druge možnosti in sam sebi postavlja realne cilje in naloge, ki ustrezajo njegovim potrebam in interesom ter materialnemu, kulturnemu in celotnemu družbenemu razvoju. Ti cilji torej niso motivirani niti s profitom niti s administrativno - tehno-kratškimi »višjimi cilji«, temveč z resničnimi človekovimi hotenji. Delovni človek se začne zavesti tudi svoje odločilne vloge pri vseh družbenih zadevah in celotnem razvoju družbe. Na tej podlagi se uresničujejo in izražajo resnične svoboščine in pravice človeka.

Tovariš Tito na XI. kongresu ZKJ

Sodelavki v elektrodnem obratu (Foto S. Kokalj)

DOVOLJ JE NAČELNIH UGOTOVITEV IN STALIŠČ

Ni potrebno veliko besed, da spoznamo vedno bolj očitna nesorazmerja in težave s katerimi se srečujemo in dnevno spopadamo. Že več let se namreč srečujemo z zelo neusklajenimi odnosi in gibanji v družbeni reprodukciji, oziroma preprosto povedano, skupna in splošna poraba sta se gibali v pretrirano visokih okvirjih ob izredno visokih investicijskih naložbah, velikem uvozu in neustreznem izvozu. K temu se pridružuje še zaostajanje za objektivno možnim doseganjem višje produktivnosti dela in vrsta drugih slabosti, kot so velika odsotnost z dela, oslabiljena tehnološka in delovna disciplina in podobno, in ne nazadnje je na vse to vplivala nič kaj rožnata zunanje-politična situacija in ekonomske težave s katerimi se spoprijema ves svet.

Resnici na ljubo moramo povedati, da smo že ob sprejemanju srednjeročnih programov, ki se letos iztekajo, poudarjali prizadevanja za stabilnejši in skladnejši razvoj gospodarstva. Še posebno pa so bile te težnje in zahteve izražene na XI. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije junija 1978. O tem je zelo prodorno in konkretno govoril tovariš Tito, konkretne naloge pa so bile opredeljene v kongresnih resolucijah. Žal pa vsega tega nismo jemali dovolj resno in odgovorno, kljub temu, da so na vse to opozarjale tudi kasnejše seje centralnih komitejev Zveze komunistov Jugoslavije in Zveze komunistov Slovenije. Preveč smo ostali le pri načelnih ugotovitvah in stališčih, oziroma pri ponavljanju stališč in nalog osvojenih na kongresu. Take usmeritve, politiko in naloge so osvojili tudi kongresi sindikatov in zveze socialistične mladine ter konference SZDL.

Kljub dejstvu, da je bilo o vsem tem dovolj informacij in da smo vsi prebivalci vključeni vsaj v eno od družbenopolitičnih organizacij in v celoten delegatski sistem, se danes mnogi izmed nas sprenevedajo in iščejo vzroke za tako stanje izven sebe, nekeje v neklih organih ali forumih. Pri tem moramo posebej poudariti odgovornost, ki jo imamo kot člani te ali druge družbenopolitične organizacije in ki je izrazito politična in moralna odgovornost in odgovornost, ki jo imamo kot delegati in samoupravljalci nasplah in ki izhaja iz ustave in še predvsem iz zakona o združenem delu. Seveda pa moramo tudi upoštevati, da je odgovornost vsakega nosilca samoupravne in javne funkcije sorazmerna s pravicami in pooblastili, s katerimi razpolaga, kot tudi z njegovo vlogo v procesu odločanja.

Odgovornost najbolj jasno lahko ponazorimo z besedami Edvarda Kardelja, ki je o tem dejal: »Pravica do samoupravljanja je nedvomno velika pravica, a sočasno tudi izredno velika odgovornost, ker mora vsak človek v sistemu socialistične samoupravne demokracije nositi odgovornost tudi za usodo sočloveka.«

Nekoliko več besed o odgovornosti smo navrgli zategadelj, ker je danes vprašanje odgovornosti resnično eno izmed temeljnih vprašanj uresničevanja politike gospodarske stabilizacije, kakor je poudaril predsednik predsedstva CK ZKJ Stevan Doronjski. Pri tem pa bi se morali takoj in z vso odločnostjo otrestiti dosedanje prakse, v kateri smo samo z besedami proklamirali to in ono nalogo in zahtevo. V vseh sredinah in na vseh nivojih bomo morali zelo kritično in samokritično ter odgovorno redno preverjati in ugotavljati, kako posamezniki uresničujejo konkretno odgovornost, ki izhaja iz ustave, zakonov, samoupravnih in drugih družbenih dokumentov. Pri tem pa se nam seveda ne bi smelo ponovno dogoditi, da bi tisti (posamezniki in organi), ki so najbolj odgovorni za naš socialistični samoupravni razvoj v vseh sredinah proklamirali »odgovornost«, pri sebi pa ne naredili ničesar.

Pri tem bi morala še posebno pozornost veljati zaostrovanju in krepitvi odgovornosti v socialističnih in demokratičnih ustvarjalnih silah družbe, to je pri vseh tistih, »ki imajo svoj interes in vpliv v družbenih odnosih in ki na različne načine vplivajo na družbeno zavest in reševanje družbenih problemov.« (Edvard Kardelj)

Nedvomno bo potrebno tudi tu in tam poseči po sankcijah, ki smo jih doslej pretežno uporabljali le za najbolj tipične kršitve delovnih obveznosti (izostanki z dela, zamujanje in predčasno zapuščanje dela, uživanje alkohola ipd.) ne pa tudi za neizvrševanje zakonitih, samoupravnih dokumentov in dogovorov opredeljenih odgovornosti. Pri tem pa se bomo morali otrestiti oportunitizma in se oborožiti z veliko mero poštenosti.

NAČRTOVANI PROGRAM RAZISKOVALNEGA DELA SLEDI RAZVOJNEMU PROGRAMU SOZD SŽ

(Nadaljevanje s 1. strani)

na zgoščen delovni program. Posebno pozornost in čas so organizatorji namenili javni obravnavi o predlogih raziskovalnih nalog v srednjeročnem obdobju 1981–1985 in izbiri predlogov raziskovalnih nalog za leto 1981. Prisotnost predstavnikov, nosilcev raziskav in porabnikov, je zagotavljala živahno in plodno razpravo. V razpravi je bilo oblikovanih mnogo koristnih napotkov in dopolnil ter potrdila, da je za reševanje problematike, ki jo bo obravnavala posamezna raziskovalna naloga, za zainteresiranih še več delovnih organizacij, kot jih je predlagatelj predvidel in se z njim dogovoril. Široko zanimanje za javno obravnavo predlogov raziskovalnih nalog je samo dokaz, da je takšen način obravnave raziskovalnih programov dober pristop in pot za usmerjanje in prilagajanje raziskovalnega dela resničnim potrebam koristnikov pa naj bo to za potrebe industrije, širjenje in pridobivanje znanja ali za potrebe vzgoje kadrov.

V uvodnem predavanju so obrazložili načrta raziskovalne dejavnosti v srednjeročnem obdobju 1981 do 1985 podali štirje predavatelji, vsak za svoje področje. Vsak zase so podali utemeljitve in opisali potrebe za: črno metalurgijo, barvno metalurgijo, livarstvo in še vezano na krizne pogoje sedanega časa – energetiko v metalurgiji.

»Razvoj tehnologije proizvodnje jekla v SŽ« je bilo naslednje zanimivo predavanje, ki pojasnjuje veliko osnov za potrebe usmerjenih raziskav v jeklarstvu. Predavatelj je podal svoj referat kot rezultat timskega dela. Skupno za vse tri slovenske jeklarne je zelo pregledno in zanimivo predaval Jože Arh. Čeprav je predavanju sledilo med prisotnimi udeleženci precej jeklarjev, so prav ti v razpravi nakazali potrebo, da bi z izdajo posebne strokovne knjižice omogočili, da bi se z novitetami sodobne tehnologije v jeklarstvu seznanili vsi jeklarji, vsaj tisti, ki to potrebujejo in želijo. Za tiste pa, ki se niso mogli udeležiti strokovnega posvetovanja, pa morajo zaradi potrebe dela te stvari obvladati, bo predavanje v celoti objavljeno v Železarskem zborniku.

Na posvetovanju je bilo zaradi obsega programa treba podati vsa predavanja močno skrajšano, res samo kot izveček najrazličnejših dejstev in dognanj za obrazložitev naslovne teme. Tudi v naslednjih predavanjih je bilo obrazloženih precej dognanj kot rezultat timskega dela in sodelovanja med strokovnjaki v eni delovni organizaciji, med sodelavci metalurškega inštituta in s FNT, med strokovnjaki drugih inštitutov in delovnih organizacij ter FNT skratka, doseženo je širše medsebojno povezovanje, kar je samo korak naprej v sodelovanju na raziskovalnem področju.

Med predavanji so bila tudi taka, ki so namenjena predvsem poglobljanju in širjenju znanja ter vzgoji kadrov. Večina referatov je pa obravnavala dosežke raziskovalnega dela s predložitvijo uporabnosti raziskovalnih dognanj. Med visoko znanstvene obrazložitve so bile posrečeno vpletene informacije o novih napravah in tehnologijah kot, na primer, na novi kovaški liniji v železarni Ravne, ki prinaša s posodabljanjem tehnologije in gospodarnostjo izdelave odkovkov nove možnosti za proizvajalce in porabnike.

Zanimiva je bila predstavitev učinkov novega filtra čistilne naprave mežiške topilnice na okolje s spoznanjem, da še tako popolna naprava nič ne pomeni, če njeno delo ni strokovno nadzorovano in vsi deli naprave redno vzdrževani. Podobno kot več drugih, je bilo tudi predavanje o »Stanju, razvoju in varčevalni politiki na področju energetike v črni metalurgiji«. Razen plastične predstavitve dogajanj in obrazložitve ukrepov je bilo predavanje resnični izziv za nujnost nadaljnjega ukrepanja in dela, ob nakazanih poteh za uspešno razreševanje.

Več kot polovica predavanj s področja črne metalurgije je obravnavalo tematiko, ki se je nanašala na jekla za preoblikovanje v hladnem ali neposredno na hladno predelavo in finalizacijo. Danes zahtevajo sodobne, visokoproduktivne naprave za proizvodnjo po sodobnih tehnologijah tudi jekla z ustrezno sposobnostjo predelavnosti. Proučevati in raziskovati bo treba vse člene in sestavine iz celotne verige od izdelave jekla do končnega izdelka. Predavanja s področja predelave so prikazala nekatere uspešne zame-

njave uvoženega jekla z domačimi kvalitetami, stalnost kvalitete bo pa zagotavljala šele z uvedbo ponovne metalurgije in vakuumiranja v naših jeklarnah.

Mnogo doseženih uspehov potrjuje sposobnost dela naših strokovnjakov in raziskovalcev in so rezultat lastnega znanja ter plod dobrega sodelovanja metalurgov in predelovalcev.

V mojem prispevku obravnavam pretežno samo del, ki je obravnaval črno metalurgijo. Ne gre za to, da bi skušal razporejati predavanja po strokovnosti in kvaliteti, vsa so bila kvalitetna, vendar je bilo zame predavanje dr. N. Smajića nekaj svojega. Sam je dejal, da je zbiranje podatkov in sama raziskava na temo: Aplikacija termodinamičnih zakonitosti pri izdelavi nerjavnih jekel, podobna sestavljanju mozaike. Zanimiv je namreč način, kako avtor z zbiranjem podatkov iz svetovne literature in lastnimi raziskavami, z vrsto temeljnih raziskav postopno, kot kamenček ob kamenček, pripelje do izdelave končnega diagrama, ki je neposredno uporaben za vsakega delovodjo in tudi topilca pri izdelavi jekla. Predavanje samo je dokaz, kako je možno s si-

stematičnim delom in s pomočjo temeljnih raziskav priti do rezultatov, uporabnih v proizvodnji.

Na zaključku posvetovanja so sprejeli sklepe, katerih osnova je predvsem realizacija predloga programa raziskovalnega dela za srednjeročno obdobje 1981–1985. Med ugotovitvami je tudi ta, da je bilo letošnje strokovno posvetovanje uspešno in koristno in da je treba še v bodoče nadaljevati s kvalitetnimi strokovnimi posvetovanji. Strinjamo se s tako ugotovitvijo. Že sama udeležba dokazuje, da v temeljnih organizacijah združenega dela dobro vedo, da je raziskovalno delo potrebno za koristi proizvodnje in da je osnova razvoja in napredka. Metalurška proizvodnja tudi ne more biti sama sebi namen, temveč je treba najti načine in poti neposredne izmenjave mnenj in izkušenj med proizvajalci in porabniki. Posebno važno je najtesnejše sodelovanje pri raziskovalnem in razvojnem delu in prav taka kvalitetna strokovna posvetovanja in javna obravnavna programov raziskovalnega dela so dober način medsebojnega spoznavanja, spoznavanja potreb in možnosti. Menim, da je bilo letošnje 26. strokovno posvetovanje slovenskih metalurgov dober prispevek in velik korak naprej na poti bliževanja med proizvajalci in porabniki in upajmo, da bo vsakoletni organizator Metalurški inštitut v Ljubljani skrbel, da bo tudi naslednje leto strokovno posvetovanje vsaj na enaki kvalitetni ravni kot je bilo letošnje.

Milan Marolt

PORTRET SODELAVKE

DRAGICA MITROVIČ dela v TOZD Vratni podboji že od otvoritve tega obrata. Do sedaj je tu delala na vseh delovnih mestih. Bila je v adjustazi, za strojem, tudi kot varilka je delala, sedaj pa vozi viličarja, po potrebi pa zamenjuje vodjo odpreme. Za delo, ki ga opravlja, pravi, da ni preveč naporno, le nekoliko bolj pozorna mora biti, ker je prostor zelo tesen.

Dragica je doma iz Srbije. Na Jesenice je prišla pred štirinajstimi leti, potem ko se je poročila, saj je njen mož tu delal že prej. Je mati dveh otrok, ki že hodita v šolo. »Z življenjem na Jesenicah sem zelo zadovoljna. Nimamo namena, da bi šli nazaj, saj otroka tu hodita v šolo in se počutita kot doma.« Opazil sem, da zelo tekoče govori slovensko, tako, da naglasa sploh ni čutiti. Ko sem ji to omenil, mi je povedala, da to pač ni težko, če se človek le malo potruji in da tudi njen mož prav tako dobro obvlada slovensčino. Pravi tudi, da mora še končati večerno administrativno šolo, to pa bo ob delu v tovarni in doma kar precej naporno.

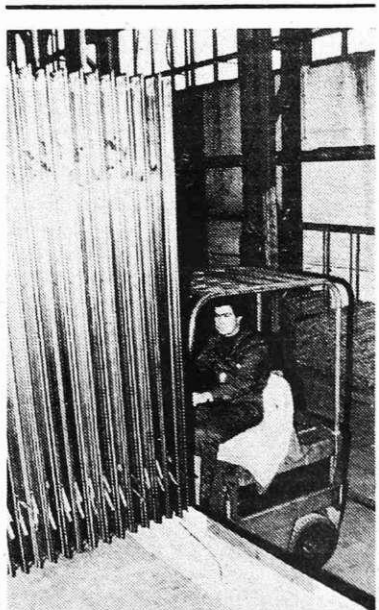

Ko se pogovarjala o obratu in delu v njem mi je povedala: »Dolga leta nam ni šlo, ker ni bilo naročil. To so bili za nas težki časi. Velikokrat so nas pošiljali delat v druge obrate. Takrat smo imeli tudi težave s kadri. Mnogi, zlasti mlajši delavci so prihajali in odhajali, eni v druge obrate, drugi k vojakom, nekateri pa so kar prenehali z delovnim razmerjem. Niso bili zainteresirani za delo, najbrž tudi zato, ker so bili naši poslovni rezultati slabi. Bilo je potrebno veliko časa, da so se naši proizvodi prebili na tržišče, čeprav je znano, da so kovinski podboji boljši kot leseni. Tudi na prodajnem oddelku so spoznali, da je kupca treba najti, da je treba iti k njemu, ne pa ga čakati v pisarni. Ko je šlo Železarni dobro, se nihče ni preveč zmenil za to, če nam gre, če nimamo naročil, saj smo majhen obrat, le 45 delavcev je delalo tu. Sedaj je drugače. Dobro nam gre, imamo veliko naročil, tudi za tri mesece vnaprej, tako da lahko delamo s polno zmogljivostjo. Pripravljamo se tudi za to, da bomo začeli delati na dve izmeni. S takim stanjem smo zelo zadovoljni in upam, da nam bo šlo tako še naprej. Zmogli bi tudi večjo proizvodnjo, ko naročila ne bi bila tako razdrobljena. Trudimo se, da bi bili

pri delu še bolj prizadevani, da bi ob večji storilnosti in boljši kvaliteti imeli čim manj izmečka. O tem smo v okviru stabilizacijskih ukrepov veliko razpravljali v samoupravnih organih in v družbenopolitičnih organizacijah. Dobivamo tudi dovolj vložka za nemotno delo, le kvaliteta profilov ni najboljša. To pa se bo najbrž uredilo, ko bo v profilarni stekla nova linija za valjanje profilov.«

Dragica je v svoji temeljni organizaciji predsednica osnovne organizacije ZSMS, za katero pravi, da doslej ni imela pravih pogojev za delo. Pri mladih delavcih je namreč bila največja fluktuacija, tako da se zaradi tega praktično ni dalo delati. Sedaj se je stanje glede tega precej popravilo in upa, da bo delo v mladinski organizaciji zaživelo. Je članica Zveze komunistov, aktivna je tudi v izvršnem odboru osnovne organizacije sindikata, kjer je referent za kulturo, poleg tega pa je še vodja delegacije za SIS za kulturo v svoji temeljni organizaciji.

Pravi, da imajo pri delu v samoupravnih organih in v družbenopolitičnih organizacijah v njihovi temeljni organizaciji precejšnje probleme s kadri. Tu delajo vedno eni in isti. So namreč majhna temeljna organizacija, samo v delavskem svetu pa mora biti petnajst delavcev, potem so tu še odbori, delegacije, družbenopolitične organizacije... Malo pa je tistih, ki so pripravljeni sodelovati. »Zlasti ženske so tu skoraj povsem pasivne. Nimajo časa, da bi se udeleževale sestankov, saj imajo doma veliko dela. Sestanki pa so sedaj večinoma popoldne, ker se pri nas ne da več sestankovati med delovnim časom zaradi preobilice dela. Kljub temu bi morale bolje sodelovati, saj je približno polovica zaposlenih v podbojarni ženska.«

Voznik viličarja v podbojarni. (Foto S. Kokalj)

OBRAČUN NAŠEGA GOSPODARJENJA V DEVETIH MESECIH

Tako kot v letu 1979 smo sindikati v letošnjem letu toliko bolj odgovorni, da z vsó resnostjo pristopimo k temeljitim, konkretnim in realnim obravnavam rezultatov gospodarjenja v devetih mesecih letos in se istočasno na podlagi rezultatov že pripravljamo na zaključne račune za leto 1980. Zato je potrebno, da ob zaostrenih pogojih gospodarjenja in ob motnjah normalnih tokov dela spodbudimo širšo aktivnost sindikatov in drugih družbenih dejavnikov na vseh ravneh našega dela in življenja, da zagotovimo temeljito pripravo obravnave periodičnega obračuna za devet mesecev, ki bo potekala v sindikalnih oz. samoupravnih skupinah.

Posebno pozornost moramo posvetiti temeljiti in realni oceni trenutnega stanja, pridobivanja dohodka in njegove rasti, tako da bo delavec razpolagal z oceno, koliko je s svojim delom in varčevanjem prispeval k rasti dohodka in koliko so na dohodek vplivale cene in druge poslovne odločitve (prodaja deviz, izplačila premij za lansko leto, novo vrednotenje zalog, itd.). Posebno pozornost je potrebno nameniti oceni vsebine planskih dokumentov in koliko so ti dokumenti prilagojeni politiki ekonomske stabilizacije v smeri spreminjanja strukture gospodarstva, strukture zaposlenih in strukture porabe ustvarjenega dohodka.

Devetmesečne ocene gospodarjenja v letu 1980 nam bodo najbolj realna usmeritev za prihodnje petletno plansko obdobje, zato je nujno, da na zborih zahtevamo pojasnila o obveznostih do drugih TOZD oz. OZD in, da nam razlagalci naše rezultate dela vzporedijo z rezultati sorodnih panog pa tudi primerjave z industrijo oziroma gospodarstvom izven naših meja.

Vsa naša prizadevanja moramo usmeriti v večji izvoz gorenjskega gospodarstva in pri tem bolj izko-

ristiti možnost vključitve predelovalcev in drobnega gospodarstva.

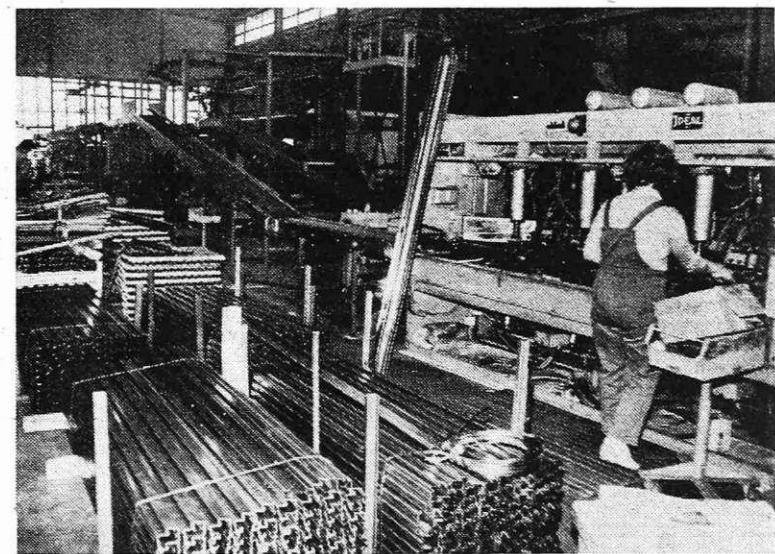
Kljub težavam moramo ugotoviti, da je ekonomska stabilizacija edina pravilna orientacija in zato moramo vztrajati na doslednem uresničevanju dogovora o družbenem razporejanju dohodka v letu 1980, zmanjšanju splošne in skupne porabe ter izredno pozornost namenjati odločitvam v novih investicijah.

Sindikati bomo še vnaprej upravičeno zahtevali, da se uredi sistem delitve po delu in rezultatih dela saj ugotavljamo, da so ti sistemi preveč formalni in premalo poglobljeni in da je še vedno preveč prisotna uravnilovska težnja.

Ze nekaj časa v sindikatih ne sprejemamo bistveno novih sklepov, vendar terjamo popolno odgovornost pri uresničevanju sprejetih sklepov na vseh ravneh, uresničevanju samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov in zakonov.

Odločili smo se, da bomo zavestno spreminjali družbenoekonomski položaj delovnega človeka, zato moramo zagotoviti, da bo delavec dobro informiran in sposoben prevzemati na sebe tako težka bremena kot je stabilizacija.

Občinski svet ZSS Jesenice

V TOZD Vratni podboji (Foto I. Kučina)

ODSOTNOST Z DELA V DEVETIH MESECIH

(Nadaljevanje s 1. strani)

	9 mes. 1979	9 mes. 1980
bolezenska odsotnost	7,94	7,82
redni letni dopust	10,37	10,35
izredno plačan dopust	0,63	0,65
neplačana odsotnost	0,09	0,11
orožne vaje – pozivi	0,05	0,12
izostanki	0,44	0,46
Skupaj	19,52	19,51

V primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta je odsotnost z dela skoraj enaka (razlika – 0,01%) in se ne kažejo bistveni znaki znižanja. Še vedno imamo nekaj rezerve v koriščenju določenih oblik odsotnosti, katere bomo za izboljšanje produktivnosti, morali izkoristiti.

Redni letni dopust smo v obravnavanem obdobju slabo koristili, saj bi bili zaradi težav v proizvodnji (pomanjkanje vložka) lahko več odstotni. Sedaj smo s koriščenjem v zaostanku in bo potrebno preostali del časovno planirati in ga prilagoditi proizvodnim programom. Neposredni vodje bodo morali z vodstvom pregledati in uskladiti koriščenje dopusta s proizvodnjo.

Izredno plačani dopust je v majhnem porastu, predvsem zaradi študijskega dopusta in dopusta v skladu z določili pravilnika o delovnih razmerjih (125. čl.).

V porastu je tudi odsotnost zaradi orožnih vaj in pozivov oblasti. Ta je v glavnem povezana z večjo aktivnostjo enot teritorialne obrambe v prvih mesecih letošnjega leta.

Omenjene kategorije so tiste, katere bomo morali v bodoče skupaj z vsemi dejavniki boljše planirati,

tako da ne bo ogrožena proizvodnja. Zlasti bomo morali dosledno planirati dopuste in preiti v posameznih TOZD ali oddelkih na kolektivno koriščenje dopustov.

Bolezenska odsotnost se nekoliko umirja, vendar se v analizah ugotavlja, da posamezniki še vedno izkoriščajo in s svojim ravnanjem ovirajo zdravnikom obratne ambulante, da bi več časa posvetili resnično bolnim delavcem. Na tem področju smo se za nekatere TOZD (HV Jesenice, Žičarna) dogovorili za sistem povezave in pošiljanje informacij v smereh TOZD – obratna ambulanta in prvi rezultati se že kažejo, vendar dokončne ocene še ne moremo dati, kajti rezultat je odvisen od daljšega obdobja uporabe sistema. Lahko pa bomo isto začeli uporabljati tudi v ostalih TOZD in delovnih skupnostih.

Neplačana odsotnost in izostanki sta kategoriji, kateri bomo tudi lahko znižali na minimum in sicer s tem, da se bo neplačana odsotnost odobravala res za tisto, kar je predvideno s pravilnikom od delovnih razmerjih (128. čl.). Izostanke z dela pa z učinkovitejšim prijavljanjem in obravnavo na skupni disciplinski komisiji in odstranitvijo kršitelja iz TOZD oziroma delovne organizacije.

Za pravilno reševanje odsotnosti bomo morali še poglobljati samoupravljanje in spremeniti odnos do družbenih interesov, do družbene lastnine, ki je primarna in kateri se morajo osebni oz. privatni interesi v celoti podrediti.

PROIZVODNJA SLOVENSKE ŽELEZARNE V SEPTEMBRU IN DEVETIH MESECIH

Samo še dobra dva meseca nas ločita do konca letošnjega leta. O največjih težavah in posledicah je bilo že toliko napisanega in povedanega, da bistveno boljše proizvodnih rezultatov ne pričakujemo. Dejstvo je, da en plavž v železarni Jesenice ni obratoval in da je bilo zato tudi razumljivo izdelanega manj SM jekla. Čeprav je bila v septembru oskrba s kupljenimi polizdelki nekaj boljša, manjkajočega jekla to ni moglo nadomestiti. Skupni zaostanek za načrtovano proizvodnjo jekla po devetih mesecih znaša že okoli 50.000 ton in od tega odpade na jeseniško jeklaro skoraj 31.000 ton.

Proizvodnja surovega železa v plavžih, ki so bili v obratovanju, je bila celo odlična. Na enem plavžu so izdelali na Jesenicah 59 % mesečne proizvodnje in na štorskem elektroplavžu so s 27 % prekoračitvijo mesečno načrtovane količine, že nadoknadili vse zamujeno v prvih mesecih letošnjega leta in so v zbirni proizvodnji na ravni 102 % izvršnega plana. Po tretjem četrtletju in ob vseh težavah, ki letos tarejo plavžarje, je letošnja proizvodnja skoraj enaka kot je bila po devetih mesecih lani, saj zaostaja manj kot za en cel odstotek.

Za primerjavo navajamo doseženo proizvodnjo v drugih jugoslovanskih železarnah. Za september sicer še nimamo podatkov, znani pa so podatki po osmih mesecih.

Proizvodnja surovega železa je bila realizirana s 87,9 % in od tega je najugodnejši podatek za železarno Zenica, kjer so ob koncu septembra izvrševali plan 90 %, v Sisku 88 %, v Smederevu 80 % in v Skoplju 71 %. Ti podatki veljajo za proizvodnjo jekla, ki ga groblja.

Proizvodnja jekla je bila septembra v slovenskih jeklarnah kar rečna, saj so poprečno mesečno načrtovano proizvodnjo dosegli le 82 %. Izdelanega SM jekla je bilo na Jesenicah le 75 % načrtovane količine, elektro jekla pa 83 %. V ravenskih jeklarni so izdelali 90 % načrtovane količine in v štorski jeklarni 86 %. V jeseniški elektrojeklarni sta imeli obe peči načrtovano popravilo, ki je bilo tudi pri obeh po pol dneva podaljšano. Slaba vzdržnost pečne obzidave dela vsem trem železarnam preglavice in občasno imajo povsod tudi težave s slabim vložkom. Devetmesečna proizvodnja je kot že prej omenjeno, delež za načrtovano, a vendar za 4 % večja kot je bila po enakem obdobju lanskega leta.

Na žalost, ne gre tudi drugim jugoslovanskim železarnam kaj bolje. Plan proizvodnje jekla je dosegel 85,8 %. Med martinarnami so najboljše po osmih mesecih izvrševali plan na Jesenicah. V Zenici so imeli okoli 93 % ter v železarni Sisak samo 83 % izvršitve plana.

Konverterske jeklarne še vedno daleč zaostajajo za načrtovano proizvodnjo, katero so ob koncu avgusta izvrševali le 74 %. Najboljše obratujejo v železarni Zenica, kjer so dosegli 77 % načrtovane proizvodnje. V železarni Skoplje so proizvedli mnogo več LD jekla kot v enakem obdobju lani, zaostanek za načrtom pa še vedno znaša 31 %. Nekaj slabša kot v preteklem letu je bila proizvodnja jekla v železarni Smederevo, kjer zaostajajo za načrtom okoli 28 %. Precej ugodnejše je izvrševanje planskih nalog v elektrojeklarnah. V Skoplju in Sisku so celo nekaj nad planiranimi količinami za osem mesecev. V Nikšiću izvršujejo samo 89 % načrta, v splitski jeklarni pa s kasnitvijo obratovanja nove druge

peči tudi le 58 %. Skupno je po osmih mesecih realizirano izvrševanje gospodarskega načrta elektrojekla za letošnje leto 92 %.

Prav gotovo je, da ob tolikem zaostanku načrtovane proizvodnje jekla, katero jugoslovanske železarne dosegajo blizu 86 %, ni mogoče pričakovati, da bi bila kaj boljše blagovna proizvodnja. Izvršitev je znašala 80,4 % in letošnja blagovna proizvodnja je po osmih mesecih celo za okoli 4 % manjša kot je bila v enakem obdobju lani. Poleg nižje proizvodnje jekla, je letos zaradi uvoznih restrikcij manjši tudi uvoz polizdelkov. Podobno, kot je po osmih mesecih v jugoslovanskih železarnah, je bilo v septembru in po devetih mesecih izvrševanje plana blagovne proizvodnje v slovenskih železarnah. Plan je bil dosežen v septembru 88 %, tako, da znaša zaostanek ob koncu tretjega četrtletja že 11 %. V železarni Jesenice je bil dosežen linearni mesečni načrt 81 %, v železarni Ravne 97 % in le v železarni Store 100 % in so tudi edini, ki izvršujejo zbirni načrt in je njihova letošnja proizvodnja večja, kot v enakem obdobju leta 1979.

Predeleževalci žice so v septembru po teži dosegli 93 % mesečnega načrta, za devetmesečnim pa zaostajajo 5 %, kar je 2 % manj, kot je znašala njihova proizvodnja v enakem obdobju lani.

Skupno je letošnja blagovna proizvodnja v Slovenskih železarnah približno 3 % manjša kot je bila pred začetkom zadnjega četrtletja lani. Čeprav sem v uvodu zapisal, da je bila oskrba s polproizvodi boljše ni

rečeno, da je bila takšna, kot so jo za predelavo potrebovali. Še vedno oskrba ni zadostna in tudi ne po potrebnem asortimentu, kar izdatno vpliva na program in količino blagovne proizvodnje.

Vrednost prodanih proizvodov v septembru kar za 10 % presega načrtovano vrednost in prav v vseh delovnih organizacijah so nad 100 % realizacijo. Resnici na ljubo moram zapisati, da takšen rezultat ni samo igra cen, temveč je tudi zasluga večjega deleža večvrednih proizvodov. To je posebno značilno pri izvozu, kjer je vrednost v dolarjih 100 % planirane, ob 105 % količinske izvršitve. Pred letom dni nazaj ali še nekaj manj, je bila razlika dvojna in še več. Letošnja realizacija prodaje je po tretjem četrtletju z 99 % skoraj na ravni načrtovane vrednosti in 31 % večja kot v enakem obdobju lani. Kaže, da glede izvrševanja načrta vrednosti prodaje ob koncu leta ne bo večjih problemov.

Slabše kaže z izvrševanjem vrednosti izvoza, kjer je ob koncu tretjega četrtletja dosežena vrednost 87 % planirane. Letošnja dosežena vrednost izvoza je kar 51 % večja, kot je bila po lanskim devetih mesecih. Prizadevnost za izvrševanje plana je povsod velika, kar dokazuje tudi dosežek. Obstaja pa bojazen, da bo zaradi nastopajoče krize v železarski proizvodnji zahodnoevropskih proizvajalcev jeklarske izdelke vse težje prodajati na svetovnem, predvsem pa evropskem trgu in da bo tudi vse ostrejša konkurenca ponudbe in cen.

Čeprav so bila nekatera popravila prenešana v oktober, kar naj bi sicer pogojevalo manjšo proizvodnjo, so izgleli, da bi znala biti oktobrska proizvodnja le nekaj boljše kot septembrska. Plavž na Jesenicah zopet obratuje. Težave so še in še bodo, vendar ne kažejo na najhujšo omejevanja proizvodnje. Nasprotno so izgleli, da bi znala biti oskrbljenost s polproizvodi še nadalje zadovoljiva, če ne že dobra. Če bo še vsaj nekaj manj zastojev in večja prisotnost na delu, lahko pričakujemo tudi boljše rezultate.

Milan Marolt

ČLANI ZVEZE KOMUNISTOV O STABILIZACIJSKIH UKREPIH

Poleg analiziranja nekaterih političnih dogodkov doma in v svetu, o katerih smo govorili komunisti v TOZD Valjarna žice in proflov na svojem sestanku prejšnji teden, smo večji del časa namenili razpravi o izvajanju stabilizacijskih ukrepov, njihove učinkovitosti pri prizadevanju, da temeljna organizacija ob koncu leta ne bi zaključila svojega poslovnega uspeha z negativnim saldrom.

Podatki, s katerimi je vodstvo TOZD prikazalo trenutno stanje kažejo, da rezultati niso najbolj zaskrbljujoči, kajti izgleda, da devetmesečnega poslovanja ne bomo zaključili z izgubo, vendar pa tega se zavedamo, da so do konca leta skoraj še trije meseci in v tem sicer kratkem času še vedno lahko vsaj nekoliko izboljšamo poslovni uspeh ter nagnemo dokač uravnoteženo tehnico finančnih rezultatov v pozitivno smer. Prav to pa smo imeli v mislih komunisti v TOZD, ko smo govorili o stvareh za katere menimo, da bi jih morali urejati tako, da bo proizvodnost čim bolj učinkovita in gospodarsko opravičljiva.

S količinsko proizvodnjo bi bili mnogo bolj zadovoljni, če bi ta odstopala čez planske obveze, vendar

je preveč tujih vplivov, ki proizvodnjo zmanjšujejo. Tu je zlasti pereča pomanjkljiva oskrba s polproizvodi, zaradi česar naše proizvodnje ne moremo načrtovati tako, da bi optimalno izkoristili obratovalni čas.

Precej bi lahko še naredili v naši TOZD kot tudi v celi železarni pri varčevanju s potrošnim materialom in rezervnimi deli. Ti materiali se pogosto trošijo neracionalno. Ne kaže problema reševati tako, da skladiščna služba ne nabavlja baterij, ključavnic in podobno, temveč bo moralo varčevanje sloneti predvsem na bolj gospodarnem pristopu vsakega posameznega delavca, do uporabe potrošnih in drugih materialov, energije in podobno. Še vedno ležijo vsehposvods nabavljeni razni vijaki, elektrode, električni krmilni elementi itd.

Zelo slikovit primer negosodarnega ravnanja z materiali je odlaganje odpadkov med katerimi je tone železa, medtem ko uvažamo staro železo, železovo rudo pa celo iz daljnega Peruja.

Pri obravnavanju proizvodnje in izplenov nikoli ne moremo mimo kvadratnih gredic, ki nastajajo ob vsaki nasilni prekinitvi valjanja. Kljub prizadevanju, da bi bilo teh nezaželenih polproizvodov čim manj, se jih še vedno nabira velike količine.

Večkrat je slišati, da je vmesno ogrevanje ob prekinitvi procesa valjanja tehnično izvedljivo in da so bale že izdelane nekatere študije, ki pa niso dobile potrebne podpore, da bi jih avtorji realizirali v praksi. Ker je s tem v zvezi še precej nejasnosti aktiv zveze komunistov zahteva, naj vodstvo TOZD stvar raziše, da svoje mnenje, oziroma na podlagi mnenja strokovnjakov, ki so se z omenjenimi študiji ukvarjali, pripravi ustrezno poročilo.

V dnevni razpravi so člani zveze komunistov v TOZD Valjarna žice in proflov nakazali poleg navedenih, še vrsto konkretnih ugotovitev, katere naj bi upoštevali pri izvajanju stabilizacijskega programa.

Vemo pa, da je dosledno izvajanje stabilizacijskih ukrepov in dobro delo TOZD pogojeno predvsem z dobrim delom in prizadevanjem vsakega posameznika. Poleg osebne poštenosti pri delu pa je naloga vsakega komuniste, da vidi probleme, opozarja na njih in po možnosti tudi daje predloge kako jih rešiti, oziroma premestiti.

A. D.

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 27. OKTOBRA DO VKLJUČNO 2. NOVEMBRA

27. oktobra, EMIL AŽMAN, sektor novogradenj, Jesenice, Titova 3, štev. telefona 82-262.

28. oktobra, SAŠO JEZERŠEK, vodja TOZD Hladna valjarna Bela, Jesenice, Titova 3, štev. telefona 82-789.

29. oktobra, MARIN GABROVŠEK, vodja TKR, Jesenice, Kejžarjeva 1, štev. telefona 81-439.

30. oktobra, JANEZ POLJŠAK, vodja splošnega sektorja, Jesenice, Hrušica 12.

31. oktobra, VITO GRICAR, vodja TOZD Valjarna debele pločevine, Jesenice, Titova 2, štev. telefona 81-279.

1. novembra, JANEZ KOMEL, vodja TOZD Žičarna, Jesenice, Janševa štev. 6.

2. novembra, SREČKO MEŽNAR, vodja TOZD Vratni podboji, Mojstrana, Dovje 107 a.

V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja štev. tel. 601, soba štev. 19.

Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj, dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa je v železarni. V prostih sobotah, nedeljah in praznikih je od 7. do 19. ure dosegljiv doma in od 19. do 7. ure zjutraj v železarni Jesenice.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 27. 10.	VALENTIN MARKEŽ	IVAN KAVČIČ
TOREK – 28. 10.	MARJAN DROLČ	MIROSLAV ZUPAN
SREDA – 29. 10.	VANDA ENIKO	JANEZ FALETIČ
ČETRTEK – 30. 10.	IVAN MOLAN	JANEZ VEHAR
PETEK – 31. 10.	ANTON SITAR	ANTON BURJA, st.
SOBOTA – 1. 11.	MITJA KERSNIK	AHMED TELALOVIČ
NEDELJA – 2. 11.	IVAN MEŽIK	PRIMOŽ ŽVAB

Telefon dežurnega za vzdrževanja v železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni nočni pa od 14.00 do 18.00 ure od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni nočni pa od 6.00 do 18.00 ure od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 27. oktobra do 1. novembra bodo delale naslednje obratne ambulante:

dopolodne: II. obratna ambulanta dr. Resman Janez in III. obratna ambulanta – dr. Cesarec Želimir
popoldne: I. obratna ambulanta – dr. Čeh Branimir in IV. obratna ambulanta dr. Kovačič-Može Marija

Dispanzer za borce: IV. obratna ambulanta dr. Kovačič-Može Marija od 13.30 do 15. ure

Sobota 1. novembra ambulante ne delajo

ZOBNE AMBULANTE:

Dopolodne: I. zobna ambulanta: v. dentist Stražišar Viktor

Za železarno: torek 28. oktobra in 30. oktobra od 13. do 19. ure.

popoldne: II. zobna ambulanta dr. Smolej Alojz

Za železarno: torek 28. oktobra od 7. do 13. ure

Za borce: četrtek, 30. oktobra od 7. do 13. ure

V soboto 1. novembra zobna ambulanta ne dela

UDELEŽENCEM EKSURZIJE DIATI

Vse udeležence strokovne ekskurzije DIATI Jesenice 25. in 26. oktobra na razstavo RAST YU 80 obveščamo, da bo odhod v soboto, 25. oktobra, ob 6. uri zjutraj izpred Čufarja, s postankom na vseh postajah do Podvina.

Ekskurzija bo potekala po že objavljenem razporedu.

UO DIATI

REPUBLIŠKO IN ZVEZNO TEKMOVANJE KOVINARJEV

V dneh od 3. do 5. oktobra je bilo v Litostroju v Ljubljani IV. delovno tekmovanje kovinarjev SR Slovenije, le nekaj dni za tem pa še zvezno tekmovanje, prav tako v Litostroju. Tekmovanje je bilo izvedeno v dvanajstih tekmovalnih panogah, poleg teoretičnega dela, ki je zajemal strokovno znanje in znanje iz samoupravljanja.

Našo železarno so na republiškem tekmovanju zastopali najboljši v devetih tekmovalnih panogah, po predhodnem internem tekmovanju v železarni, ki je bilo v mesecu juniju letos. Razen tega pa so tudi v ocenjevalnih komisijah sodelovali trije naši sodelavci.

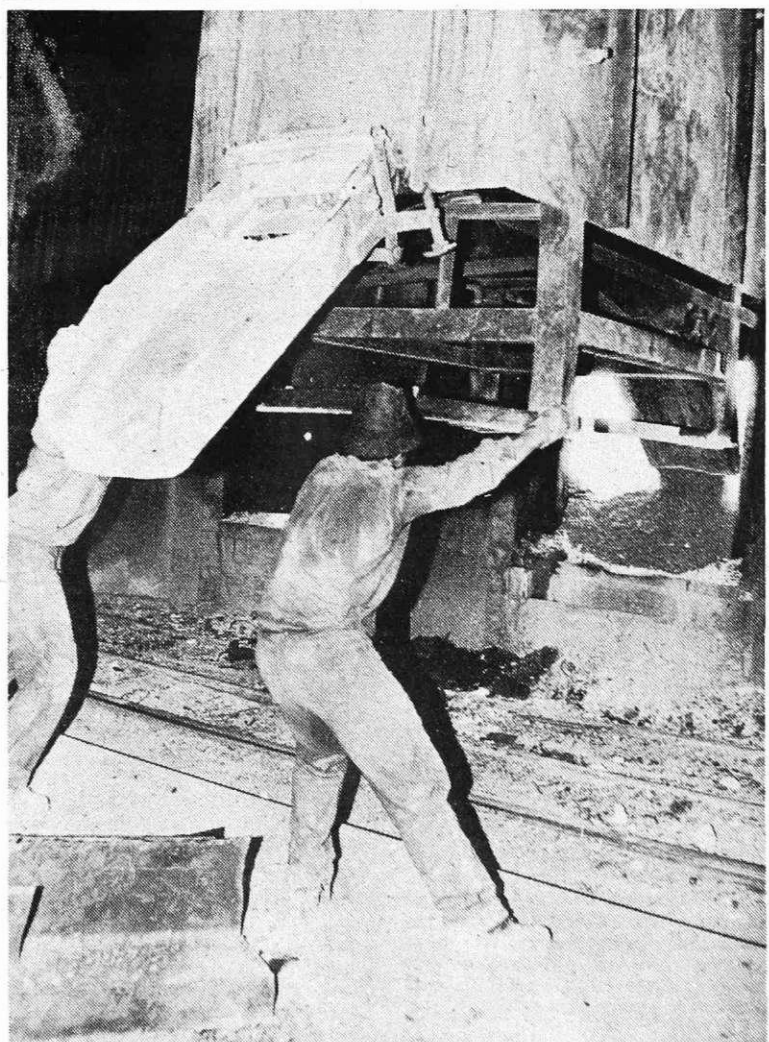
Tekmovanje, kakor smo že navedli, je potekalo v izobraževalnem centru Litostroja v Ljubljani, z izjemo praktičnega dela livarjev in ročnih obločnih varilcev.

Prvi dan tekmovanja je bil sprejem ekip, takoj nato pa teoretični del s področja poznavanja strokovne teorije in samoupravljanja. Po kosilu je bil najprej ogled tekmovalnih mest, takoj za tem pa je pričela s praktičnim delom prva grupa tekmovalcev. Drugi dan je bil namenjen praktičnemu delu tekmovanja ostalih tekmovalcev in ocenjevanju izdelkov ter izračunu doseženih rezultatov tekmovalcev. Zadnji dan pa je bil ogled razstavljenih izdelkov tekmovalcev in ogled mesta Ljubljane.

Po kosilu, ki ga je priredil pripravil za vse sodelujoče v tovarniški restavraciji, je bil kratek kulturni program, nato pa razglasitev rezultatov.

Od naših tekmovalcev sta se najboljše odrezala s tretjim mestom Stanislav BENČINA med strojnimi kovarji in Edvard TIŠOV med varilci (TIG postopek) in se s tem uvrstila tudi na zvezno tekmovanje. Sicer pa smo dosegli peto mesto pri plamen-skem varjenju in sedmo mesto pri orodjarjih.

Uspehe naših tekmovalcev lahko ocenimo kot poprečne, kajti naši kovinarji so dosegli že boljše uvrstitve, lahko pa bi bil uspeh še slabši. Naši ocenjevalci, ki so sodelovali na tekmovanju so namreč mnenja, da našim tekmovalcem manjka predvsem teoretičnega znanja, tako strokovnega, kakor tudi znanja o samoupravljanju. Skoraj isto smo ugotavljali tudi pri vseh dosedanjih tekmovanjih in zato naj bo naš poduk in poziv: da bomo do vidnejših rezultatov v tej konkurenci lahko prišli le z izpopolnjevanjem teoretičnega znanja in poznavanja samoupravljanja. Kajti uvrstitev med najboljše mojstre svojih poklicev v republiki ali celo jugoslovanskem merilu dejansko zahteva tudi visok nivo teoretičnega znanja in znanja o samoupravljanju, kar pomeni tudi ustvarjalno prisotnost v njem.

Zakladanje SM peči.

SVEČANA SEJA KONFERENCE ZVEZE IZNAJIDITELJEV JUGOSLAVIJE

Poleg delegatov republičkih in pokrajinskih zvez društev iznajditeljev, so se 13. oktobra zbrali tudi številni gostje na svečani konferenci posvečeni prazniku novatorjev Jugoslavije. Uvodni referat z naslovom: »Navdihnjeni s Titovim revolucionarnim delom krepimo gibanje iznajditeljev,« je imel sekretar zveze, ki je najprej omenil, da letos prvič iznajditelji Jugoslavije na ta način proslavljajo svoj praznik, ki naj bi postal tradicija. Podobno je poudaril, kakor so v času naše socialistične revolucije novatorji prispevali k uspešnosti partizanske borbe, danes razširjajo perspektive tehnološkega razvoja našega gospodarstva in uspešnost gospodarjenja. Sledil je obsežen referat iz katerega povzemam:

Ta svečana konferenca Zveze iznajditeljev Jugoslavije poteka v trenutku, ko v vsej naši domovini vlagamo ogromne napore za stabilizacijo gospodarstva in da bi v okviru teh prizadevanj vse vrste porabe, posebno še investicijske, postavili v realne okvire. Dosedanja usmeritev tehnološkega razvoja, ki se je predvsem naslanjala na uvoz tehnologije in s tem zapostavljala domači razvoj, je prispevala k stalnemu poslabšanju odnosa med izvozom in uvozom. Podatek, da 82 % pogodb o uvozu tehnologije sloni na obveznem kupovanju surovin iz repromateriala v tujini in da 89 % pogodb prepoveduje izvoz, da logičen zaključek, da je posledica takšnega prenosa tehnologije precej prispevala k neuravnovesnosti naše plačilne bilance z inozemstvom in k nestabilnosti našega gospodarstva.

To je trenutak, ko jugoslovanski iznajditelji z vso pravico dokazujejo, da je njihov prispevek k reševanju aktualnih problemov stabilizacije gospodarstva, lahko zelo pomemben. Milijonsko članstvo zveze, kreativni delavci vseh profilov, z različnimi inovacijami in racionalizacijami na svojih delovnih mestih prispevajo k napredku proizvodnje in povečanju produktivnosti dela. Za to imamo dovolj podatkov. Tako je, na primer, v tekstilni industriji IBI v Kranju novi proces dela v predilnici in tkalnici, ki je delo delavcev novatorjev te tovarne, prinesel 40.000.000 din čistejšega dohodka. V poljedelskem kombinatu BEOGRAD, v delovni organizaciji Mlekarna, je delavec z novo rešitvijo inštalacije za pridobivanje ultra pasteriziranega mleka prihranil tri milijone dinarjev. In še in še bi lahko navajali.

Za takšno povečanje produktivnosti dela v glavnem niso potrebna finančna vlaganja, ker delavec z razpoložljivimi sredstvi za proizvodnjo in s svojim znanjem lahko znatno prispeva k povečanju dohodka delovne organizacije. Potrebno je samo, da delovna organizacija pokaže, da tak prispevek delavca inovatorja ceni in ga da v odvisnosti od njegovega prispevka pravilno nagradi.

V delu vsake organizacije obstajajo datumi, ki so za njeno dejavnost posebnega pomena. Za organizacijo Zveze iznajditeljev Jugoslavije so ti datumi kronološko gledani naslednji 17. junij 1956, ko je bil ustanovni kongres Zveze v Ljubljani; drugič 10. decembra 1974, ko je zvezni izvršni svet skupščine SFRJ sprejel odlok o proglasitvi leta tehničnih inovacij z osnovnim ciljem, da združi moči v borbi za spremembe odnosa družbe do iznajditeljev. Pomemben je tudi 26. marec 1976, ko je bila seja skupščine Zveze iznajditeljev v Skopju, na kateri je bila začrtana nova smer delovanja zveze. Za napredek zveze je značilen tudi 23. november 1979, ko je konferenca Zveze iznajditeljev Jugoslavije, ki je bila v TITOVH UŽICAH, proglasila 12. oktober za dan inovatorjev Jugoslavije.

Dan novatorjev Jugoslavije predstavlja dan družbenega priznanja in ocenjevanja prispevka novatorjev k napredku proizvodnje in povečanju produktivnosti dela. Zaradi tega naj bi ta dan obeležili v sleherni TOZD, oziroma v sredinah, kjer živijo in delajo delavci novatorji, jim izrekli posebna priznanja, še pregledali delo in načrte in podobno.

Z dnevom novatorjev Jugoslavije družbena akcija nedvomno dobiva močan stimulans in širše možnosti, da postane še masovnejša in se bolj približana delovnemu človeku – potencialnemu iznajditelju in novatorju. Zveze iznajditeljev Jugoslavije, skupaj z vsemi podpisniki družbenega dogovora o doseganju in vrednotenju izumitelstva začenja novo obdobje za organizirani razvoj masovnega inventivnega dela, razvijanje novih oblik družbenega in materialnega vrednotenja rezultatov tega dela, kot pomembnega faktorja nagrajevanja po delu in rezultatih dela. S pravilnim vrednotenjem iznajditeljstva v vseh okoliščinah mora postati močan stimulacijski faktor, ki bo vsakega delavca spodbujal, da bo kreativno pristopil k delovnim nalogam in jih na racionalnejši način izvedel.

Če bi družbeno akcijo za razvoj inventivne dejavnosti Jugoslavije opazovali samo z ekonomskega vidika, ne bi imela tistega pomena, katerega dejansko ima, če jo gledamo tudi s političnega in humanega aspekta. Spodbujanje in razvijanje kreativnih sposobnosti delovnih ljudi v naši družbi ima namreč poleg ekonomskega pomena, ogromen pomen pri oblikovanju samoupravnega socialističnega osebništva.

Delovni ljudje, kot nosilci samoupravnega socialističnega sistema se z razvojem sistema vsak dan počutijo svobodnejši. S tem se razvija tudi njihova notranja potreba, da pri svojem vsakodnevnem delu na delovnem mestu z različnimi izboljšavami v proizvodnji čimveč prispevajo k povečanju dohodka in s tem k razvoju sistema. Delavci se na tak način počutijo kot resnični ustvarjalci, kar je še kako pomembno za našo družbo, to pa veliko pomeni tudi v pogledu osebne sreče in zadovoljstva naših delovnih ljudi.

Naša družba se je opredelila za dohodkovne odnose in stimulativno delitev osebnih dohodkov. Zato je na materialno nadomestilo delavcu za njegove inovacije uvedeno v proizvodnji, potrebno predvsem gledati kot na njegov osebni prispevek k boljši proizvodnji in skupnim naporom za višjo produktivnost dela in šele potem, kot povečanje njegovega osebnega dohodka. Zaradi tega si zveza prizadeva, da se materialno nadomestilo delavcu izplačuje z rednim dohodkom, da je le ta tudi se-

stavni del osnove za pokojnino, kot še en vidik stimulacije. Zveza se trudi tudi za druge oblike stimulacije, kot so: šolanje, specializacija, reševanje stanovanjskih vprašanj, povečani letni dopust in podobno.

Nič manj niso pomembna družbeno moralna priznanja, priznanja delavčevi ustvarjalni sposobnosti in potrjevanje občutka, da je družbeno koristen. Delavcem to pomeni mnogo več, kakor še tako visoka nagrada dosežena s pomočjo sodišča potem, ko mu je sredina v kateri je delal zavrnila ustrezno priznanje. Zaradi tega so lahko pomembni stimulansi tudi različna odlikovanja in predstavljanje delavcev novatorjev v sredstvih javnega obveščanja. Seveda družbena priznanja le spodbujajo, ne pa izključujejo ali zmanjšujejo materialna nadomestila.

Za uspešen razvoj inventivne dejavnosti v združenem delu so prvi pogoj razviti samoupravni socialistični odnosi. Inovacijska dejavnost ima boljše pogoje za svoj razvoj tam, kjer je boljše razvito samoupravljanje. Lahko se reče, da je inovacijska dejavnost najboljše kazalec razvitosti samoupravnega sistema v določeni sredini.

Med delovnimi organizacijami, ki imajo normativno urejeno inventivno dejavnost, je več kot 80 % takih, katere nezadovoljivo stimulirajo delovne ljudi, da bi bili kreativnejši na svojih delovnih mestih, posamezne rešitve pa celo zavirajo boljše razvoj inovacijske dejavnosti.

To so resni problemi še posebno v času, ko so naša prizadevanja usmerjena v to, da bi bili tehnološko čim bolj odvisni od tujine. Seveda lahko uresničimo samo z razvojem in ustvarjanjem lastne tehnologije, ki pa se ne more razvijati brez dobro organiziranega inventivnega dela.

Razvoj iznajditeljstva in novatorstva, oziroma ustvarjanje lastnih tehnologij, pa pomeni, kakršnega ima za naš skupni gospodarski in družbeni razvoj, predstavljajo globoko razredno vprašanje. Zato se v odnosu do teh vprašanj odražajo odnosi do uresničevanja razvojnih ciljev naše družbe.

Čeprav so bili v preteklem času na tem področju doseženi pomembni rezultati in sprejeta jasna družbena stališča ter ustvarjena dobra politična klima, razvoj iznajditeljstva ni dobil dovolj čvrstih korenin prav tam, kjer je to najvažnejše tako za družbo kot za novatorje, to je v TOZD. Novatorji še vedno naletijo na dobre poznane probleme, od podcenjevanja njihovega dela, do malih nadomestil in drugih neprijaznosti in nemalokrat tudi iskanje svojih pravic s pomočjo sodišča.

Da se stanje na tem področju počasi spreminja je več razlogov, vendar se vsi neposredno ali posredno vežejo na vprašanja nagrajevanja novatorjev v TOZD, kar je zelo kompleksen problem. Pri tem se srečujemo z ljubosumnostjo in zavistvijo tistih, ki neposredno odločajo o usodi inovacij v TOZD in s tem povezanim močnim odporom tehnokratskih sil, ki zelo težko razumejo, da vsak delovni človek lahko izboljša proces proizvodnje in da mu v našem sistemu doseganja in delitev dohodka pripada posebno nadomestilo. Subjektivni faktor tudi tam, kjer imajo društvo ali aktiv iznajditeljev, ni dovolj uspešen v borbi proti odporu. Zaradi tega moramo v vsaki sredini odkrivati te odpore, predvsem pa nosilce le teh. To mora biti naloga vseh organiziranih socialističnih sil z zvezo komunistov na čelu.

Naslednji razlog je nedvomno nezadostno poznavanje družbenih opredelitev v tej sferi, ker povzroča strah, da bi se delavec novator prehitro obogatil, pa se limitirajo nadomestila – nagrade, ali pa se tisto kar je delavec kreativno naredil, opredeljuje kot redna delovna dolžnost, da bi tako odpadla pravica na nadomestilo. Znani so razlogi takih manipulacij z rednimi delovnimi dolžnostmi, ki so si jih izmislili tisti, ki želijo zavirati inventivno delo. Opravičila za taka ravnanja so našli, na žalost, v starem zakonu o patentih, ki že preveč dolgo nasprotuje normam novih sistemskih predpisov in odnosov v združenem delu.

V normativnih aktih delovnih organizacij pogosto srečujemo rešitve, katere omejujejo nadomestila novatorjem, ne glede na ekonomske rezultate, ki jih novator prispeva delovni organizaciji. Strah, da bi se nekdo, ki je s svojim kreativnim delom znatno povečal dohodek delovne organizacije preveč obogatil, je popolnoma zgrešen. To pomeni kratenje pravic delavcu – novatorju na materialnem nadomestilu, poleg tega ne deluje mobilizacijsko na delovne ljudi, da bodo ustvarjalni, pomeni pa tudi kršitev ustavnih in zakonskih pravic delavcev. To je nestimulacijska delitev, ki vodi k uravnolovki in izkoriščanju tujega dela.

Glede na to, da je glavni cilj vsake delovne organizacije povečanje dohodka in razvijanje stimulativne delitve osebnih dohodkov, je materialna nadomestila novatorjem potrebna izključno vezati s povečanjem

dohodka, katerega je delavec novator prispeval delovni organizaciji. Ni potrebno limitirati nadomestila novatorjem, ker tudi niso limitirani razvojni cilji TOZD v pogledu dohodka. Vsaka delovna organizacija mora v svojem pravilniku o inovacijah opredeliti osnove o višini in času trajanja materialnih nadomestil odvisno od interesa in koristi, katere ima TOZD z uvedbo inovacije. Pri reguliranju teh vprašanj se mora zagotoviti dovoljna stimulacija in spodbuda, da se delavci masovno vključujejo v inventivno delo.

Delavci, ki delajo v znanstveno-raziskovalnih organizacijah niso imeli pred uveljavitvijo zakona o združenem delu pravice materialnih nadomestil, ker so se njihove inovacije smatrale, kot njihove delovne dolžnosti. Zato še danes v večjem številu delovnih organizacij ta kategorija delavcev nima pravice do nadomestila na osnovi inovacije.

Nekatere delovne organizacije združenega dela so v duhu zakona o združenem delu uspešno odpravile te slabosti. V iskanju pravih izhodov moramo izhajati iz zakona o združenem delu, ki nikjer ne govori o omejevanju pravic do posebnih nadomestil na osnovi inovacij, še posebno pa ne govori, da imamo delavce, katerih redna delovna dolžnost je, da ustvarjajo inovacije. Zato ni potrebno postavljati vprašanja kdaj je avtor inovacije, niti ali je inovacija nastala med rednim delom ali ne. Pomembno je, da se oceni ali inovacija koristna, ali je to nova tehnična rešitev takega pomena, da jo lahko zaščitimo s patentom in jo vgradimo v našo tehnologijo.

V nasprotnem, če bi delili delovne ljudi, bi dali možnost tehnokratskim tendencam, da zavirajo razvoj inventivnega dela v združenem delu. In ne samo to, na ta način, bi se iz skupne inovacijske dejavnosti izdvajala in destimulirala najpomembnejša aktivnost, to je raziskovalna razvojna dejavnost, ta pa je osnova za ekipno delo in ustvarjanje iznajdb, katere se lahko zaščitijo s patentom in se vključijo v domačo tehnologijo. S tem pa bi omogočili tudi največjo možnost izvoza znanja in izkušenj naših delovnih ljudi.

Destimulirati to zelo pomembno inovacijsko aktivnost bi bilo zelo škodljivo predvsem za razvoj moderne organizacije dela, katere cilj je hitrejšo uveljavljanje kvalitativnih sprememb v strukturi proizvodnje, posebno v pogledu osvajanja novih proizvodov, pri čemer je vloga raziskovalno-razvojnih oddelkov izredno pomembna.

V družbeni akciji »leto inovacij« je bilo izdelano zelo jasno stališče, da je delitev na novatorje in tiste, ki to ne morejo biti zelo napačna in da nobeden ne more biti plačan samo zato, da dela iznajdbe – profesionalni iznajditelji (taka stališča pa so v praksi bila).

Moramo se zavzemati, da si s timskim delom ustvarjamo pogoje, da bo vsak delovni človek na svojem delovnem mestu postal kreativen in s tem povečeval dohodek delovne organizacije in da bo zato tudi ustrezno nagrajen.

Novi zakon O zaščiti iznajdb, tehničnih izpolnilcev in znakov razlikovanja, ki bo radikalno na novih osnovah reguliral te probleme, pričakujemo da bo sprejet do konca letošnjega leta, bo še eno orodje v borbi proti tistim silam, ki zavirajo hitrejši razvoj množične inovacijske dejavnosti.

Pri uveljavljanju iznajditeljstva zelo pomembno vlogo igrajo tudi razstave inovacij, ki morajo predstavljati vse tisto kar se v združenem delu na področju inovacij dogaja, obenem pa spodbujati k novemu ustvarjanju. Zato si zveza prizadeva, da se te razstave sistematično organizirajo v TOZD, oziroma delovni organizaciji, v regiji, pokrajini, republiki in da se najboljše inovacije iz vse države razstavljajo na jugoslovanskem pregledu delavskega ustvarjanja. Lažje je organizirati razstave v svoji sredini, manj stane, pa tudi ima večji propagandni učinek.

V zvezi s širšim problemom, ki presega naše meje in se nanaša na vse države v razvoju, zveza postavlja v svoj program mednarodnega sodelovanja svoj prispevek za enakovrednejši transfer tehnologije v okviru borbe za novo mednarodno ekonomsko delitev. V zvezi s tem je zveza dala iniciativno, da se organizira mednarodna konferenca z delovnim programom: »Iznajditeljstvo kot faktor razvoja tehnologije v državah v razvoju.« z osnovnim ciljem, da se države v razvoju na skupni platformi dogovorijo, kako bodo širile znanje in iznajditeljstvo in industrijsko svojino kot ključni faktor razvoja nacionalnih tehnologij v okviru teženj naslonitve na svoje moči.

Na slavnostni seji je bil potrjen tudi predlog za podelitev posebnih priznanj za delo na področju tehničnih inovacij. Priznanja bodo podeljena na republičkih zvezah društev iznajditeljev in avtorjev tehničnih izboljšav.

Stane Torkar

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Žičarna

17. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik Bogdan Marinkovski je v sredo, 8. oktobra, sklical 17. redno sejo delavskega sveta TOZD Žičarna. Delegete je seznanil z izvajanjem sklepov zadnje seje. Ugotovili so, da so vsi sklepi realizirani.

V prvi točki dnevnega reda je v zvezi s povečanjem vrednosti osnov za izračun OD v obliki in besedilu kot ga je posredoval oddelek za nagrajevanje, delavska svet sprejel sklep in sicer:

Delavski svet TOZD Žičarna na podlagi ugotovitve o izboljševanju poslovnega rezultata, ocene poslovanja v letu 1980, zaostajanja življenjske ravni delavcev in ocene uresničevanja določil resolucije in družbenega dogovora za leto 1980 ugotavlja, da obstoja realna podlaga za povečanje osebnega dohodka. S 1. septembrom 1980, se vrednost osnov za izračun OD poveča za 5 %, če pa bo dejanski rezultat v naslednjih mesecih skladen z oceno poslovanja, naj se višina OD uskladi z določili družbenega dogovora v okviru dejanskih možnosti ustvarjenega dohodka.

V nadaljevanju so delegati potrdili novo organizacijo dela v pocinkovalnici in sicer:

- delovodja pocinkovalnice 1 oseba
- skupinovodja pocinkovalnice 3 osebe
- 1. pocinkovalec proge I. 6 oseb
- 2. pocinkovalec proge I. 3 osebe
- 1. pocinkovalec proge II. 6 oseb
- 2. pocinkovalec proge II. 3 osebe

Na podlagi predloga oddelka za nagrajevanje so za delovno mesto 2282 D-4 – skupinovodja pocinkovalnice – odobril 11. kategorijo.

V nadaljevanju so sprejeli poročilo vodja TOZD Janeza Komela o izvajanju stabilizacijskega programa v devetih mesecih letošnjega leta in potrdili dodatne ukrepe.

Ugotovili so, da so na sestankih vseh SDS v TOZD Žičarna razpravljali o osnutku temeljev plana za obdobje 1981–1985. Potrdili so predložene pripombe na osnutek, ki bistveno spreminjajo vsebino nekaterih členov v temeljih srednjeročnega plana.

Prav tako so na sestankih vseh SDS obravnavali osnutek samoupravnih sporazumov o temeljih planov SIS občine Jesenice. Pri tem je bila enotna ugotovitev, da je potrebno prispevne stopnje uskladiti z možnostmi gospodarstva in da stopnja rasti prispevkov ne more biti večja od stopnje rasti dohodka oziroma osebnega dohodka, v gospodarski dejavnosti.

Delegati so obravnavali še osnutek samoupravnega sporazuma o temeljih plana SOZD SŽ in Interne banke in ugotovili, da je potrebno pred končnim sprejemom uskladiti posamezne opredelitve z opredelitvami v temeljih plana Železarne Jesenice.

TOZD Strojne delavnice

15. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Delavski svet TOZD Strojne delavnice je na svoji 15. seji (izredni) dne 8. oktobra ugotovil, da obstoji realna podlaga, da se s prvim septembrom poveča vrednost osnov za izračun osebnega dohodka za 5 %; če pa bodo dejanski rezultati v naslednjih mesecih skladni z oceno poslovanja, pa naj bi se višina osebnega dohodka uskladi s določili družbenega dogovora v okviru dejanskih možnosti ustvarjenega dohodka.

V okviru te točke (obravnavanje osebnih dohodkov za mesec septembra) je potekala tudi širša razprava o politiki nagrajevanja v Železarni ter o pomoči tistim članom kolektiva, ki imajo osebne dohodke nižje od 4000 dinarjev oziroma, ki imajo poprečne osebne dohodke na družinskega člana nižje od 2500 dinarjev.

Med drugim je bilo izrečeno mnenje, da politika nagrajevanja v Železarni ni v redu (manj naj bi bilo dodatkov, zato pa naj bi bila večja osnova). Postavljeno je bilo tudi vprašanje, kateri dodatki se štejejo v pokojninsko osnovo in kateri ne. Odgovor na to vprašanje bo pripravil računovodja temeljne organizacije do naslednje seje delavskega sveta. Računovodja je bil prav tako zadolžen, da pripravi pregled tistih članov temeljne organizacije, ki imajo osebne dohodke manjše od 4000 dinarjev, izvršni odbor sindikalne organizacije pa bo na osnovi tega pripravil kriterije za pomoč socialno ogroženim. Le tem naj bi – tako predlaga ZSS občine Jesenice – dodelili pomoč v višini od 500 do 1000 dinarjev, ob pogoju, da vsota ne preseže višine 2000 dinarjev na družino.

Pod razno pa je delavski svet sprejel dva sklepa in sicer, da se s 15. oktobrom ukinejo izjemni pogoji dela, ki so bili potrebni zaradi izdelave rezervnih delov za remont valjarne bluming in da se za eno leto podaljša veljavnost sklepa o dobi-

trebno prispevne stopnje uskladiti z možnostmi gospodarstva in da stopnja rasti prispevkov ne more biti večja od stopnje rasti dohodka oziroma osebnega dohodka, v gospodarski dejavnosti.

Delegati so obravnavali še osnutek samoupravnega sporazuma o temeljih plana SOZD SŽ in Interne banke in ugotovili, da je potrebno pred končnim sprejemom uskladiti posamezne opredelitve z opredelitvami v temeljih plana Železarne Jesenice.

B.

vanju dodatka za deficitarnost možnih delavcev. Precej govora pa je bilo tudi o sprejemanju upoko-jencev za različna pogodbenega dela in o vrednotenju tistih delovnih nalog in opravil za katere se delavci ne prijavljajo oziroma, ki se jih branijo opravljati. Po besedah enega od govornikov upoko-jenci zavirajo napredovanje ostalih delavcev in vplivajo na slabo razpoloženje v obratu. Rečeno pa je bilo tudi, da se nihče od upoko-jencev ni sam ponudil za opravljanje pogodbenih del oziroma da jih je poklicala temeljna organizacija sama. Dalje, da so v pravilniku o delitvi osebnih dohodkov in sklada skupne porabe navedeni poklici v katerih upoko-jenci lahko pogodbeno delajo (niso pa navedena delovna opravila in naloge ter višina kategorij) ter da je bilo na odboru za delovna razmerja sklenjeno, da upoko-jenci, ki so zaposleni pogodbeno, lahko dosežejo največ deveto kategorijo.

Delavski svet se je seznanil tudi z izvrševanjem sklepov prejšnje seje. V zvezi s tem je bilo dano pojasnilo, da bo razlaga vodje kadrovskega sektorja Janeza Tušarja o kadrovski problematiki podana na naslednji seji ter da sta bila dopisa glede investicij v nadaljno izgradnjo strojnih delavnic na Javoniku in glede priprave idejnega projekta za nadaljno izgradnjo strojnih delavnic posredovana sektorju novogradenj.

BL.

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

SEJA SVETA ZSMS SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

V petek, 17. oktobra je bila na Ravnah peta seja sveta SZMS SOZD Slovenske železarnice. Zaradi pomembnosti dnevnega reda je bil obisk na seji zadovoljiv.

Najprej je predsednik sveta Ti-homir Kostić poročal o izvrševanju sklepov prejšnje seje s pripombo, da so bili vsi v tem trenutku pomembni sklepi, dokaj dobro realizirani, razen predloga navodil za kolektivno vodenje koordinacijskih svetov, katerega bi morala pripraviti železarna Store.

Po razpravi so se navzoči odločili, da v kolikor do konca meseca oktobra železarna Store materiala ne pošlje v delovne organizacije, to naloge v najkrajšem času izvrši, železarna Jesenice.

V nadaljevanju je stekla beseda o analizi in oceni družbenega stanovanja mladih delavcev, ki je v delovnih organizacijah raznolika. Kot prvo in najbolj poglavitno bi bilo treba enotno rešiti status družbene prehrane, saj ta nastopa v eni organizaciji kot TOZD, v drugi spet kot delovna skupnost. Tudi prehrana med delovnim časom je v delovnih organizacijah različna. Tako so na primer nekeje na voljo trije topli obroki, druge pa niti eden. Delavci železarnice Ravnice, ki ne koristijo bon za malico med delovnim časom, se lahko odločijo za nakup za to določenih trgovinah in sicer v višini 80% vrednosti bona. Železarna Store je edina delovna organizacija, ki za delavce, ki iz zdravstvenih razlogov ne koristijo običajnih

toplih obrokov, pripravlja v sodelovanju z zavodom za medicinsko delo dietne obroke. Ob tej problematiki so predlagali, da naj bi bili stroški za prehrano v sklopu materialnih stroškov.

Govorili so tudi o koriščenju počitniških zmogljivosti in ugotovili, da so pri koriščenju malo zastopani mladi delavci, ker imajo običajno prednost družine s šoloobveznimi otroki, delavci z daljšim delovnim stažom in podobno. Železarnice bi se pri tem morale bolj povezovati zaradi optimalnega koriščenja zmogljivosti in medsebojnih zamenjav kapacitet, s čimer bi zaradi zamenjav krajev povečali interes tistih, ki so se že naveličali letovati vedno v istem kraju. Tako kombinacijo imata doslej edino železarnice Jesenice in Ravnice.

Ugotovili so tudi, da mladi delavci slabo koristijo izlete, ki so organizirani v okviru Počitniške zveze Slovenije. Na tem področju bo potrebno narediti nekaj več, da se poveča interes mladih za izletniški turizem. Na dnevnem redu so imeli tudi vprašanje rehabilitacije invalidov in sploh njihovo zaposlovanje v delovnih organizacijah SOZD Slovenske železarnice.

V zvezi s stanovanjsko problematiko so ugotovili, da je najbolj pereča čakalna doba. V Žitni Celje traja od enega do pet let, v železarni Jesenice do 8-10 let, za mlade družine pa od 3-5 let. Enaka čakalna doba je tudi v Verigi Lesce. Metalurški inštitut v Ljubljani, na primer, nudi proslcem stanovanj 400.000,00 din kredita za nakup stanovanja.

Med razpravo je bila izražena želja, da se samski domovi ne bi več gradili v taki obliki kot sedaj, saj bi bili to le prehodni domovi za delavce, ki pridejo v določen kraj za določeno dobo. Za samske delavce, ki ostanejo v kraju, pa naj bi se gra-

dila stanovanja v okviru stanovanjskih blokov.

Sportna rekreacija je dobro organizirana in mladi dobro sodelujejo s sindikatom. Kaže se potreba po profesionalnih rekreatorjih. Na Ravnah imajo tri, med katerimi se eden ukvarja samo z rehabilitacijo invalidov. Ta rekreator je povezan z zdravnikom. Imajo organizirano rekreacijo tudi med odmorom. V tem pogledu železarna Jesenice zaostaja. Neurejenost se kaže tudi okrog izredno plačane dopusta za vrhunške sportnike.

Ob analizi vodenja akcije za izbor najboljšega mladega delavca samoupravljalca in najboljšega OO ZSMS v združenem delu so ugotovili, da akcija ni zaživila, oziroma ni dosegla tja kar bi morala. Zaskrbljenost je najbolj poudarila, da to ni samo mladinska akcija, temveč bi morale sodelovati vse družbenopolitične organizacije in vodstva TOZD. Šele s sodelovanjem teh, bo akcija dosegla svoj namen. Iznešen je bil tudi predlog, da bi se na nivoju SOZD SZ podeljevale nagrade za najboljše mlade delavce - samoupravljalce in osnovne organizacije iz razloga, ker je nagrada republiške konference ZSMS enkrat letno premalo.

Srečanje mladih jugoslovanskih železarov v Smederevu je bilo po oceni dobro organizirano, zato bo mladina SOZD SZ poslala organizatorju zahvalo za uspešno izvršitev te naloge.

Tradicionalni seminar sveta ZSMS SOZD SZ bo tudi letos organiziran in sicer v mesecu novembru. Tokrat je organizator tega seminarja železarna Ravnice.

Na koncu pa naj omenimo še to, da mladina SOZD čuti potrebo, da bi imela svojega kandidata v predsedstvu republiške konference mladih delavcev. To funkcijo naj bi opravljal vsakokratni predsednik sveta ZSMS SOZD SZ.

Z. Šmid

PROGRAMSKO-VOLILNA KONFERENCA OO ZSMS TOZD JEKLARNA

V petek, 10. oktobra so mladi v osnovni organizaciji ZSMS TOZD Jeklarna imeli programsko-volilno konferenco.

V poročilu o delu in problemih, ki ga je podal predsednik Safet Imamović, je bilo poudarjeno, da je v prvi polovici tega mandata obdobja osnovna organizacija dobro delala, da pa so se v ostalem obdobju pojavile ogromne pomanjkljivosti, tako da je delo slonelo le na delu članstva, ki se je gibalo okrog 30. Vzroki za to so v precejšnji fluktuaciji mladih delavcev, ki je zelo visoka (polovica članstva se je zamenjala), v nizkem idejno-političnem nivoju mladih v tej TOZD, v slabši izobrazbeni strukturi (v povprečju člani nimajo niti končane osnovne šole - šest do sedem razredov), razen tega zahtevan program proizvodnje dostikrat vpliva na delo OO (delajo v turnusu 4 + 1) in v zadnjem času tudi slab odnos osnovne osnovne organizacije do sprejetega programa dela.

V razpravi, ki je bila zelo živahna, so sodelovali mladi iz osnovne organizacije in sekretar KS ZSMS Železarnice Kostić, ki je v svoji razpravi poudaril, da bi morala biti ena izmed osnovnih nalog vključevanje slehernega mladince v dejavnost. Kljub prizadevanju KS ZSMS niso zaživele aktivnosti ZSMS v osnovnih organizacijah, ki so številne dokaj močne.

S takim načinom organiziranosti bi osnovna organizacija dosegla večjo aktivnost, ker bi na ta način imel sleherni mladinec večje in boljše možnosti konkretnega vpliva

na delo OO, s takim načinom dela bi tudi zahtevane akcije lažje uresničili. Poseben poudarek je dal akciji za izbor najboljšega mladega delavca-samoupravljalca in interesne dejavnosti mladih v temeljni organizaciji.

Iz razprav ostalih je bilo razbrati, da mladi niso našli in izoblikovali dobrega sistema informiranja. Nakazali so pomanjkljivosti, ki se pojavljajo pri koriščenju prostega časa in kritično ocenili precejšnjo bolezensko in neopravičeno odsotnost svojih sodelavcev. Le-to so povezali s težkimi pogoji dela, dostikrat nizkimi osebnimi dohodki in precejšnjim nezadovoljstvom v samskih domovih, kjer stanujejo.

Poudarili so, da se je treba prizadevati in delati na tem, da se ti pogoji zboljšajo in da mladi z neposrednimi stiki, razgovori in aktivnostjo, skupaj z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami, skušajo odpraviti te pomanjkljivosti.

Po razpravi so za novega predsednika izvolili Nesiba Trako, za sekretarja pa Safeta Imamovića. Naj pomenimo, da so se mladi pred konferenco pogovarjali s predstavnikom vodstva TOZD o problematiki proizvodnje v TOZD Jeklarna in na osnovi razgovora nakazali smernice za konkretno aktivnost mladih na tem področju ter aktivnosti za usposabljanje in strokovno izobraževanje obstoječega kadra za novo jeklarno 2.

V program dela so vnesli tudi to področje, ker bodo agregati za izdelavo jekla v novi jeklarni 2, zahtevali strokovno usposobljen kader. Simona Mastnak

V KS SAVA MLADI ZAČELI Z DELOM

Delo v osnovni organizaciji ZSMS krajevne skupnosti Sava je v tem mesecu zopet zaživel. Sestali smo se že dvakrat in udeležba je bila dokaj zadovoljiva. Povabljeni so bili tudi predstavniki zveze komunistov borčevske organizacije. Predstavnik krajevne organizacije ZB NOV nam je v svojem govoru vžil veliko novih moči in nam tudi ponudil prostor borčevske organizacije za naše sestanke in delovanje. Seveda pa ne bo šlo vse brez težav. Še veliko truda bo treba vložiti, če bomo hoteli uresničiti vse to, kar smo si postavili v naš plan.

Za začetek načrtujemo čiščenje okolja v naši KS, zbiranje steklenih odpadkov: ob 1. novembru - dnevu ko se spominimo vseh, ki so umrli in vseh, ki so padli, da lahko mi danes živimo v svobodi, bomo skupaj z borci obiskali in okrasili njihove grobove. Pripravili bomo tudi proslavo ob dnevu JLA - 22. decembra.

Danica Škrehlin

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

ZAŠČITA ŽIVALI OB KEMIČNEM NAPADU

Pod temi krastami se v 12-14 dneh napravijo rane, podobne gnojnim čirami. Po dveh ali več mesecih se rane zacelijo, vendar ostanejo na teh delih kože brazgotine in na njih več ne zraste dlaka.

Kopita živali za kontaminacijo niso občutljiva. Na oči delujejo mehurjevci tedaj, če se je žival zadrževala v kontaminiranem ozračju ali če so ji kapljice strupa prišle na veke in sluznico vek. Najprej žival mežika. Nato veke zatečejo, tako da so oči zaprte in boleče, izcedek iz njih pa je voden. Pri hujši kontaminaciji postane izcedek gnojen, veke pa zlepijo kraste. Roženica postane bela in lažje poškodovana. Če pride do poznejše infekcije oči, nastanejo spremembe tudi v njihovi notranjosti, zaradi česar žival največkrat oslepi.

Poškodbe na organih za dihanje nastanejo, če žival vdihuje hlape mehurjevcev ali če se zadržuje v kontaminiranem ozračju. Prvi znaki zastrupitve se pokažejo hkrati z znaki zastrupitve oči: sluznica nosnic pordeči in postane vlažna, žival prha, zeva in dviguje zgornjo ustnico. Nato ji začne iz nosa teči voden izcedek, ki postane kmalu gnojen. Po 2 dneh začne kašljati in izkašljevati gnoj. Težko diha, vrat pa drži iztegnjen. Okrog nozdrvi se ji pojavijo čirni in kraste. Lažji zastrupitvi sledi gnojno vnetje pljuč, ki traja 1-2 meseca, pri težji zastrupitvi pa se žival zaduši z gnojem in pogine.

Živali uživajo z mehurjevci zastrupljeno hrano in vodo le, če so zelo lačne ali žejne, sicer pa je ne marajo. Izjema so le mule. Prebavni organi se zastrupijo tudi tedaj, če žival liže kontaminirane predmete ali dele kože. Kmalu po kontaminaciji postane žival nemirna, pogosto premika ustnice, dviguje zgornjo ustnico in se obliže. Jezik in gober se vname in zatečeta, jezik visi iz gobca, iz katerega se cedi pena slina. Žival ne more uživati krme. Pri hujši kontaminaciji se temperatura zviša, grlo zateče, na sluznici v gobcu pa se pojavijo čirni. Iz gobca se cedi smrdljiva gnojna slina. Pri tej stopnji zastrupitve živali hitro hujšajo ter zaradi gladi in splošne izčrpanosti poginejo.

Nadaljevanje

OBISK ČLANOV OO ZSMS ŽIROVNICA V BEOGRADU

Po dogovoru s predstavniki družbenega doma Dragi Milovanović, s katerim je OO ZSMS krajevne skupnosti Žirovnica 6. oktobra 1979, ob priliki proslave 60-letnice SKOJ, sklenila pobratenje, je 19 mladink in mladincev iz Žirovnice 13. oktobra obiskalo Beograd in se ob tem sre-

čalo s predstavniki pobratenega doma. Poudariti je treba, da je bil to še en prispevek k razvijanju prijateljskih vezi z Beogradom, ki so sicer že od samega podpisa listine o pobratenju izredno dobri. Morda kaže ob tej priložnosti še enkrat omeniti, da je do pobratenja med mladimi iz krajevne skupnosti Žirovnica in družbenim domom Dragi Milovanović iz Beograda, ki sicer združuje v svojo dejavnost okoli 30 tisoč dijakov beograjskih srednjih šol, prišlo zaradi usode prvega sekretarja SKOJ Dragoljuba Milovanovića iz Beograda, ki je svojo revolucionarno pot zaključil v Kavaravankah leta 1922 in leži pokopan na pokopališču na Breznici. Nanj spominja tudi obeležje v dolini Završnice nad Žirovnico.

Obisk je bil povezan z obiskom groba tovariša Tita na Dedinju in ogledom beograjskih znamenitosti. Izlet in sestanek s predstavniki pobratenega doma je bil zelo uspešen in se je zaključil z željo obojih, da bi bilo takih srečanj še več.

M. Z.

Dijaki 4. b razreda gimnazije Jesenice vabijo v soboto 25. oktobra ob 20. uri na

PLES V HOTELU LARIX v Kranjski gori

Prevoz zagotovljen do Radovljice!

MLADI V TOZD KONFEKCIJA O POSLOVNIH USPEHIH

V torek, 7. oktobra, je bil sestanek osnovne organizacije ZSMS Gorenjska občila TOZD Konfekcija Jesenice. Najprej so poslušali poročilo z volilno-programske konference mladih delavcev, ki je bila 24. septembra.

V nadaljevanju so obravnavali analizo poslovanja svoje TOZD v obdobju od 1977 do 1980. Analiza, ki jo je izdelala SDK Kranj, je izdelana primerjalno, se pravi, da je v njej zajetih še šest slovenskih TOZD, ki prav tako izdelujejo lahko konfekcijo. Iz analize je razviden velik porast proizvodnje (61%) in porast celotnega prihodka po letu 1977, ko so se preselili v nove sodobne proizvodne prostore, prav tako se je povečalo število zaposlenih. Ugotovili so tudi, da je bilo poslovanje njihove TOZD dokaj uspešno, saj v večini primerov prednjačijo pred ostalimi TOZD iz te panoge.

Na sestanku je bila podana tudi informacija o seji delavskega sveta.

MJ

SEJA SEKRETARIATA OK ZSMS

V sredo, 15. oktobra je bila deveta seja sekretariata predsedstva OK ZSMS Jesenice. Najprej so izvedli zamenjavo delegatov OK ZSMS Jesenice v občinski komisiji za imenovanje individualnih poslovnih organov. Pregledali so svojo kadrovsko sestavo in predlagali, da naj bi bil v tej komisiji delegat iz njihove kadrovske komisije, drugi delegat pa naj bo tudi mladinec, ki je že in še aktivno dela v ZSMS. Po krajši razpravi so člani sekretariata izoblikovali dva predloga. Sprejet je bil sklep, da se predloga posreduje v potrditev predsedstvu OK ZSMS Jesenice.

V obravnavi materiala za kadrovsko koordinacijo pri OK SZDL Jesenice so člani sekretariata obravnavali oceno dela inšpekcijskih služb skupščine občine Jesenice in oblikovali nekaj stališč. Ta stališča bo iznesel delegat OK ZSMS Jesenice na seji kadrovske koordinacije.

MJ

ŽELEZAR

5

USPOSABLJANJE MLADIH PROSTOVOLJCEV V ENOTAH TERITORIALNE OBRAMBE

Občinski štaba za teritorialno obrambo in občinska konferenca ZSMS Jesenice pripravljata v soboto, 25. in nedeljo, 26. oktobra, usposabljanje mladincev-prostovoljcev v enotah teritorialne obrambe.

V soboto ob 14. uri bo zbor udeležencev pred delavskim domom na Javorniku. Zatem bodo krenili do Valvasorjevega doma pod Stolum. V popoldanskem času bodo poslušali predavanje o aktualnih domačih in zunanje političnih dogodkih, zatem pa si bodo ogledali več filmov. Zvečer pa bo še srečanje z mladimi iz krajevne skupnosti Žirovnica in vojaki iz karavle Matije Verdni-ka-Tomaža.

V nedeljo dopoldan pa bo še razgovor z borci NOV, ki so sodelovali v znani bitki na Stolu 20. februarja leta 1942.

J. R.

SREČANJE MLADIH IZ OBMEJNIH OBČIN

Konec tega tedna se bodo začela stalna srečanja mladih iz obmejnih občin Jesenice, Radovljica, Škofja Loka, Kranj, Trzin, Ravnice, Radlje in Slovenj Gradec z mladimi Slovenci iz avstrijske Koroške.

Prvo srečanje bo v petek, 24. oktobra, na Jesenicah. Organizator srečanja hosta občinska konferenca ZSMS Jesenice in republiška konferenca ZSMS.

Udeleženci so bodo ob 16. uri zbrali pred osnovno šolo Gorenjski odred v Žirovnici. Zatem bodo odšli po »poteh kulturne dediščine«. Ob 17.30 bo zatem v veliki sobi gostilne pri Trebušniku razgovor o medsebojnem sodelovanju in o programu nadaljnjih skupnih akcijah mladih iz navedenih slovenskih obmejnih občin in mladimi Slovenci iz avstrijske Koroške.

Ob 20. uri bodo za udeležence srečanja pripravili kulturni program v osnovni šoli Gorenjski odred, prvo srečanje pa bodo zaključili še z družabnim večerom.

J. R.

V DEVETIH MESECIH TUDI NIŽJE POSTAVLJENI PROGRAM NI BIL DOSEŽEN

(Nadaljevanje s 1. strani)

TOZD PLAVŽ

Oba plavža v obdobju januar-april nista obratovala dobro in je bil gospodarski načrt uresničen samo 83,9%. Najslabša situacija je bila v januarju zaradi surovega hoda in predora raztaljenega grodja skozi plašč na plavžu št. 1 in miniranja naslednj na plavžu št. 2. Kasneje se je proizvodnja sicer nekoliko povečala, vendar zaradi slabše kvalitete koks in pomanjkanja kisika za vpihovanje v talilnik, še vedno ni bila dobra. Posledica takšnega obratovanja je bila tudi visoka poraba koks. Šele v maju se je stanje, zaradi izboljšanja kvalitete koks in rude, izredno popravilo in je bila tudi dosežena doslej največja mesečna proizvodnja grodja 15.741 ton ob zelo nizki specifični porabi vsipnega koks 642 kg/tono grodja. V juniju je bila proizvodnja zaradi predora raztaljenega grodja skozi plašč na plavžu št. 2 nekoliko nižja, vendar še kljub temu dobra. V juliju je bila dosežena s 15.352 ton druga najvišja mesečna proizvodnja v letošnjem letu.

V avgustu so postajale težave s preskrbo koks vedno večje. Zato smo morali 19. avgusta ustaviti plavž št. 1, ki ni obratoval do konca septembra. Zaradi takšne situacije so v obeh plavžih dosegli v obdobju januar-september samo 89,0% načrtovane skupne proizvodnje.

TOZD JEKLARNA

Delavci v TOZD Jeklarna so gospodarski načrt za obdobje januar-september izpolnili 92,7%. Pri tem je bila martinarna nekoliko slabša - 91,6%, in elektro jeklarna boljše - 94,8%.

Martinarna je samo v februarju dosegla z gospodarskim načrtom predvideno skupno proizvodnjo. Najbolj je zaostala v januarju, avgustu in septembru, in sicer v januarju zaradi slabega dela plavža in v avgustu ter septembru zaradi pomanjkanja grodja, ker zaradi pomanjkanja koks, ni obratoval plavž št. 1. Tudi v ostalih mesecih so bile različne težave vzrok nižje proizvodnje in med njimi predvsem občasna velika odsotnost ter premajhno število delavcev pa tudi zaradi okvar, večkratna krajša obdobja obratovanja s štirimi SM peči, namesto s petimi.

V elektro jeklarni so bili najboljši proizvodni rezultati doseženi v mesecih februar, marec, april in maj. Vzroki, da načrtovana proizvodnja ni bila dosežena so bili predvsem: povečani izmeček in odpis proizvodnje zaradi reklamacij, predvsem pri dinamo kvaliteta, manjše teže šarž, redukcije električne energije zaradi konic in razni zastoji.

Na napravi za kontinuirno vlivanje jekla smo v obdobju januar-september načrtovali 30.000 ton in dosegli 25.040 ton ali 83,5%. Daleč največjo proizvodnjo so dosegli v juniju in sicer 3.786 ton.

TOZD LIVARNA

Ta temeljna organizacija je v devetih mesecih tega leta dosegla gospodarski načrt skupne proizvodnje s 103,8%. Zunanji naročnikom je bilo prodanih 504 tone jeklenih odlitkov. Nekaj težav je bilo zaradi utesnjenega prostora.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

Valjarna bluming-štekel je dosegla v obdobju devetih mesecev načrtovano skupno proizvodnjo z 92,1%. Eden glavnih vzrokov za nižjo skupno proizvodnjo so bili in september, ko je bila ta valjarna pred glavnim remontom. Močan vpliv na dobro ali slabše delo te valjarne je imelo tudi bolj ali manj uspešna obratovalna kampanja potisne peči. Ta pa je bila spet povezana z obratovalno pripravljenostjo valjavskega ogrodka štekel.

Valjarna štekel je tako pri skupni, kakor tudi pri gotovi proizvodnji precej zaostala za načrtovano število. Glavni vzroki so bili: občasno pomanjkanje polproizvoda za linijo rezanja, zastoji na valjavskem ogrodju štekel in zaradi premajhne količine kontinuirno odlihtih blumov, je bilo treba več valjati prek valjavskega ogrodka bluming.

Potisna peč je obratovala vsak mesec in to skupno 139 dni. Prevaljanih je bilo 52.983 ton domačih in tujih slabov ali povprečno 5.887 ton na mesec.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Ta valjarna je imela v tem obdobju precejšnje težave s pomanjkanjem polproizvoda, vendar ji je kljub temu uspelo doseči pri skupni proizvodnji izpolnitev gospodarskega načrta s 100,3%. Gotove proiz-

vodnje smo, zaradi problemov s polproizvodom, vsak mesec operativno programirali precej manj in je bil zato dosežen gospodarski načrt samo 66,0%.

V celotnem obdobju je bilo tudi nekaj daljših obratovalnih zastojev zaradi okvar na peči za ogrevanje blumov in na valjavskem ogrodju Jumping.

Zaradi pomembnega premika v višji kvalitetni asortiment, so bile v tem letu precejšnje težave pri čiščenju blumov na brusilnih strojih. Zato smo valjanje posameznih programov v dimenziji 8-32 mm, zaradi nepravilno pripravljenega polproizvoda, večkrat terminsko prestavljali, kar je povzročalo težave pri pravočasni preskrbi polproizvoda za TOZD Žičarna in Jeklovlek.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Ta temeljna organizacija je do vključno maja obratovala normalno na tri izmene in je do takrat dosegla načrtovano skupno proizvodnjo 96,4%. Bilo je nekaj težav s polproizvodom v marcu medtem, ko je bil v drugi polovici aprila izveden letni remont in so v maju nastopili problemi zaradi nizke medfazne zaloge.

Zaradi vedno slabše situacije s polproizvodom smo se v maju odločili, da preide ta valjarna z junijem na dvoizmensko obratovanje. Vzporodno s tem pa smo povečali proizvodnjo pločevine kvalitetnejšega asortimenta, kar se je poznalo pri povečani finančni realizaciji.

Zaradi takšne situacije smo po mesecu maju zmanjšali mesečni operativni program proizvodnje. V obdobju januar-september je ta valjarna dosegla pri skupni proizvodnji 87,6% z gospodarskim načrtom predvidene proizvodnje, pri znižanem operativnem programu pa 102,3%.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Razen v januarju, so bile zaradi premajhnih dobav toplo valjanih trakov iz tujih virov in ker tudi iz lastnega jekla ni bilo mogoče zagotoviti zadostnih količin, v tej temeljni organizaciji močno prisotne težave s polproizvodom. Vendar se je s koristenjem medfaznih zalog, kljub temu uspelo do vključno aprila držati skupno proizvodnjo na z gospodarskim načrtom predvideni višini. Z majem se je, zaradi močnega znižanja medfaznih zalog, stanje zelo poslabšalo. Zato je v naslednjih

mesecih padla skupna proizvodnja in v celotnem obdobju je bilo zato doseženo samo 84,2% z gospodarskim načrtom predvidene količine.

Zaradi premajhnih količin polproizvoda iz lastnega jekla, so bili problemi tudi pri izpolnjevanju kvalitetnega asortimenta, ki ni bil vedno dosežen ustrezno gospodarskemu načrtu.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Kljub občasnim težavam s polproizvodom je ta temeljna organizacija dosegla v devetih mesecih gospodarski načrt skupne proizvodnje z 99,9%. Občasno so bili, zaradi premajhnih količin lastnega polproizvoda, problemi s proizvodnjo nekaterih kvalitetnejših vrst jekla.

TOZD ŽIČARNA

Ta temeljna organizacija je v obdobju januar-september dosegla z gospodarskim načrtom predvideno skupno proizvodnjo s 87,6% in gotovo z 78,1%. Zaradi premajhne dobave valjane žice iz tujih virov za njene potrebe in vlečene žice za potrebe žebjarne, je bilo potrebno znižati skupno in gotovo proizvodnjo. V zvezi s tem se je pri valjani in vlečeni žici za potrebe žebjarne situacija nekoliko popravila v obdobju julij-september. Zaradi te spremembe smo ukrepali tako, da smo zmanjševali proizvodnjo navadne žice in izboljšali kvalitetni asortiment preostalih količin in za prodajo. V poletnih mesecih so bile tudi precejšnje težave zaradi velike odsotnosti delavcev.

TOZD PROFILARNA

V tej temeljni organizaciji so bile v celotnem obdobju januar-september prisotne občasno večje ali manjše težave zaradi pomanjkanja polproizvoda. To je pogosto menjavo oblikovalnega orodja in s tem tudi zmanjšanje proizvodnje ter občasno prekinjanje obratovanja posameznih oblikovalnih strojev. Ker se je v maju stanje s polproizvodom zelo poslabšalo, smo 14. maja prešli na dvoizmensko obratovanje, ki se je nadaljevalo do septembra. Rezultat je bil 81,1% dosežena z gospodarskim načrtom predvidena skupna proizvodnja, 92,7% pa na znižani operativni program.

TOZD VRATNI PODBOJI

V tej temeljni organizaciji so dosegli načrtovano skupno proizvodnjo 109,7%. Občasno je bilo nekaj več zastojev zaradi bolj pogoste menjave orodij, povezanih z razdrobljenostjo naročil. V zadnjih mesecih je bila tudi skupna teža nekoliko nižja zaradi proizvodnje podbojev iz ozkih prifolov, ki so lažji.

TOZD JEKLOVLEK

Zaradi že v problematiki valjarne žice in profilov omenjenih težav, so bili občasni problemi s polproizvodom za vlečno linijo Blaw-Knox. Kljub temu je temeljna organizacija uspela doseči v devetih mesecih 101,3% načrtovane skupne proizvodnje.

TOZD ELEKTRODE

Načrtovana skupna proizvodnja je bila v celoti dosežena s 104,7%. Vendar pri oplaščenih elektrodah in

taljanem prašku ni bila dosežena. Pri oplaščenih elektrodah so bili vzroki: občasne težave pri preskrbi z valjano in vlečeno žico, pomanjkanje feromangana iz uvoza v marcu, občasno pomanjkanje rezervnih delov in okvare na Curto strojih ter velika odsotnost delavcev v poletnih mesecih.

TOZD ŽEBLJARNA

Žebljarna je načrtovano skupno proizvodnjo v obdobju januar-september dosegla z 99,7%. Ker so bile dobave vlečene žice iz tujih virov nezadostne, je prišlo občasno do težav pri preskrbi določenih dimenzij. To je imelo včasih tudi negativen vpliv na kompletiranje pošiljk za izvoz. V juliju in avgustu je bilo tudi nekaj problemov zaradi velike odsotnosti delavcev.

Avgust Karba

Obzidava livnega žleba pred izlivom grodja iz plavža 2 (Foto I. Kučina)

ZVEZNA REPUBLIKA NEMCIJA

Po podatkih zahodnonemške železarne Mannesmann AG, ki je največji proizvajalec cevi v tej državi, je bila rast proizvodnje teh železarskih izdelkov leta 1979 počasnejša kot leto poprej. V letu 1978 je bila rast 9%, lani pa samo 3,5% in dosežena proizvodnja 68,5 milij. ton. Največji proizvajalci cevi na svetu so bili lani: Sovjetska zveza 18 milij. ton, Japonska 12 milij. ton in ZDA 7,5 milij. ton. V letu 1979 je bilo izdelanih: 65% sivnih, 18% brezšivnih in 17% cevi z velikim premerom za naftovode in plinovode.

Železarski globus

ZDA

V letu 1979 so iz ZDA izvozili 10.769 milij. ton jeklenega odpadka ker je za dobrih 2,3 milij. ton več kot leta 1978. Največjo količino so kupile japonske železarne in sicer 2.533 milij. ton, sledijo še s količinami čez milijon ton Južna Koreja 1.277 milij. ton, Španija 1.255 milij. ton in Italija 1.069 milij. ton.

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREME JANUAR - SEPTEMBER

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Plavž	125.700	115.400	111.925,3	89,0	97,0	-	-	-	-	-	-	-
Jeklarna	371.400	368.150	344.421,6	92,7	93,6	-	-	-	-	-	-	-
- SM jeklarna	237.500	232.000	217.455,5	91,6	93,7	-	-	-	-	-	-	-
- El jeklarna	133.900	136.150	126.966,1	94,8	93,3	-	-	-	-	-	-	-
- ASEA peč	59.900	62.100	59.516,0	99,4	95,8	-	-	-	-	-	-	-
- LM peč	72.500	72.550	65.611,2	90,5	90,4	-	-	-	-	-	-	-
- BBC peč	1.500	1.500	1.838,9	122,6	122,6	-	-	-	-	-	-	-
Livarna	1.346	1.346	1.397,7	103,8	103,8	525	525	469,7	89,5	89,5	469,7	-
- jeklo livarna	1.320	1.320	1.365,6	103,5	103,5	525	525	468,4	89,2	89,2	468,4	-
- kovino livarna	26	26	32,1	123,5	123,5	-	-	1,3	-	-	1,3	-
Valjarna bluming-štekel	329.400	321.570	303.519,7	92,1	94,4	63.370	59.790	51.636,8	81,5	86,4	51.810,5	-
- bluming	175.800	168.250	175.238,1	99,7	104,2	3.400	2.800	3.378,3	99,4	120,7	3.467,4	-
- štekel - razrezoval.	127.620	128.320	102.853,1	80,6	80,2	35.590	31.900	23.582,2	66,3	73,9	23.593,0	-
- štekel - termična obd.	25.980	25.000	25.428,5	97,9	101,7	24.380	25.000	24.676,3	101,2	98,7	24.750,1	-
Valjarna žice in prof.	79.100	82.100	79.334,6	100,3	96,6	21.470	12.200	14.169,2	66,0	116,1	15.005,3	-
- valjarna žice	79.100	82.100	79.334,6	100,3	96,6	21.470	12.200	14.169,2	66,0	116,1	15.005,3	-
- valjarna profilov	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Valjarna debele ploč.	73.100	62.600	64.021,8	87,6	102,3	72.130	61.620	62.841,8	87,1	102,0	62.811,6	-
Hladna valjarna Bela	71.600	67.660	60.256,5	84,2	89,1	70.790	66.850	59.622,6	84,2	89,2	59.610,2	-
Hladna valjarna Jesenice	22.440	22.440	22.415,7	99,9	99,9	20.970	20.970	20.836,1	99,4	99,4	20.944,9	-
Žičarna	50.550	47.670	44.255,4	87,6	92,8	40.960	35.130	31.986,4	78,1	91,1	32.091,5	-
Profilarna	21.400	18.700	17.344,7	81,1	92,8	19.960	17.260	15.343,2	76,9	88,9	15.348,5	-
- HOP	19.685	17.000	15.374,0	78,1	90,4	18.620	15.930	13.946,9	74,9	87,6	13.964,1	-
- rondele	200	240	268,6	134,3	111,9	200	240	268,7	134,4	112,0	268,3	-
- diski	1.050	1.030	634,6	60,4	61,6	1.050	1.030	447,0	42,6	43,4	447,0	-
- cestna ograja	465	430	1.067,5	229,6	248,3	90	60	680,6	756,2	1.134,3	669,1	-
Skladišče 38	1.490	1.490	623,3	41,8	41,8	1.490	1.490	623,3	41,8	41,8	623,0	-
Vratni podboji	950	920	1.041,9	109,7	113,3	950	920	1.041,0	109,6	113,2	1.071,1	-
Jeklovlek	15.680	15.410	15.875,5	101,3	103,0	15.630	15.360	15.865,7	101,5	103,3	15.798,2	-
Elektrode	18.650	18.700	18.838,9	101,0	100,7	16.850	16.900	17.234,5	102,3	102,0	17.152,8	-
- elektrode, var. žica	15.450	15.550	13.741,1	88,9	88,4	15.390	15.490	13.698,1	89,0	88,4	13.593,6	-
- varilni prašek	710	660	578,0	81,4	87,6	710	660	574,1	80,9	87,0	596,9	-
- suha elektr. masa	750	750	822,5	109,7	109,7	750	750	822,5	109,7	109,7	822,5	-
- ognjevarilni mat.	1.740	1.740	3.697,3	212,5	212,5	-	-	2.139,8	-	-	2.139,8	-
Žebljarna	8.540	8.540	8.513,4	99,7	99,7	8.530	8.540	8.505,2	99,7	99,7	8.614,0	-
ŽELEZARNA	1.191.346	1.152.696	1.093.786,0	91,8	94,9	353.625	317.555	300.175,5	84,9	94,5	301.351,3	-
Elektrode Zagreb	-	-	-	-	-	3.000	2.950	2.335,6	77,9	79,2	2.335,6	-
SKUPAJ	-	-	-	-	-	356.625	320.505	302.511,1	84,8	94,4	303.686,9	-

PROIZVODNI STROŠKI V PRVIH DEVETIH MESECIH

(Nadaljevanje s 1. strani)

zacij pa 85,2 milij. dinarjev. Največ zvišanja odpade na nedoseženi izplen, kar je povečalo stroške vložnega materiala za 80,9 milij. dinarjev, izplen na blumingu je bil namreč za 2,3% nižji od plana, na štedilu pa za 3,6%. V skladu z dogovorom o medsebojnih obremenitvah za izmeček je temeljna organizacija Valjarna bluming štedel obremenila Jeklarno za stroške izmečka v višini 43,6 milij. dinarjev, temeljne organizacije Hladna valjarna Bela, Valjarna debele pločevine in Hladna valjarna Jesenice pa so obremenile bluming za stroške sekunda proizvodnje in to v višini 21,4 milij. dinarjev. V temeljni organizaciji so bili višji tudi predelavni stroški za 18,4 milij. dinarjev, čemur je vzrok nižja proizvodnja za ca. 25.000 ton, slabši asortiment, višji stroški energije, materiala za vzdrževanje ipd. Pri tem seveda še niso zajete prekoraitve v stroških remonta, ki se je vršil v mesecu oktobru.

Jeklarna izkazuje 37,3 milijone dinarjev višje stroške od načrtovanih. Pri tem so bili kot rezultat vseh obratov skupaj (znižanje v elektro jeklarni in PTO oddelku ter zvišanje v SM jeklarni in na kontinuitiv), stroški nižji za 20,8 milijona dinarjev. Višja interna cena storitev, višje cene mazuta ter stroški brušenja gredic, ki niso bili planirani, so povzročili temeljni organizaciji Jeklarni še dodatnih 51,5 milijona dinarjev stroškov, kar je vodilo (skupaj) z razliko v ceni kvalitete, ki je znašala 6,5 milijona dinarjev) do 37 milijonov dinarjev zvišanja.

V SM jeklarni so v devetih mesecih načrtovane stroške presegli za 58,7 milijonov dinarjev. Zaradi slabšega izplena in obremenitev s strani valjarn za drugokvalitetno proizvodnjo in izmeček, so bili stroški vložka višji za 28,9 milijona dinarjev, zelo so porastli tudi stroški predelave, kar za 35,6 milijonov dinarjev in to največ na račun visokih stroškov energije, predvsem mazuta, katerega poraba je bila večja od planirane. S porabo starega železa namesto surovega železa pa so prihranili 8,3 milijona dinarjev.

Prekoraitve stroškov v temeljni organizaciji Žičarni je znašala 8,8 milijona dinarjev. Pri vložku so stroške znižali za 13,3 milijona dinarjev (boljši izplen in nižje cene nabavljene žice). Precej višji od predvidenih so bili predelavni stroški (za 22,1 milijon dinarjev) in to v veliki meri zaradi visokih fiksnih stroškov. Načrtovana proizvodnja je bila dosežena le 87,5%. Tudi poraba ostalih materialov in energije je bila večja kot so načrtovali.

V temeljni organizaciji Plavž so delali s 7,4 milijona dinarjev višjimi stroški. Na plavžu so imeli 9,5 milijonov dinarjev višje stroške, porabili so več koksa, večja pa je bila tudi poraba pri predelavi, upoštevajoč nizko proizvodnjo zaradi ukinitev ene visoke peči. V aglomeraciji so stroške znižali za 14,7 milijona dinarjev. Pri vložku je bila poraba rud in koksa manjša, tudi predelavni stroški so bili nižji. Skupen rezultat obeh obratov so 5,3 milijona dinarjev nižji stroški, vendar pa so višja interna dohodkovna cena storitvenih temeljnih organizacij skupaj s podražitvami energije povečali stroške temeljne organizacije še za 12,7 milijona dinarjev.

Tudi v temeljni organizaciji Profilarni so dejanski stroški presegli načrtovane in sicer za 1,8 milijona dinarjev. Stroški vložka so bili višji (slabši izplen) za 2,8 milijona dinarjev, na povečanje stroškov pa je vplivala še višja interna cena storitev (za 2,9 milijona dinarjev). Pri predelavi pa so stroške znižali. V temeljni organizaciji Zebjarni so z boljšim izplenom znižali stroške vložnega materiala, tudi pri predelavi niso presegli načrtovane višine stroškov. Na zvišanje stroškov, ki ga temeljna organizacija izkazuje, je vplivala višja interna cena storitvenih temeljnih organizacij in podražitve materiala.

Temeljne organizacije z znižanimi stroški so seveda precej pripomogle k izboljšanju poslovnega rezultata delovne organizacije kot celote. Če gremo kar po vrsti:

Temeljna organizacija Livarna je imela znižane stroške za 5,4 milij. dinarjev in to na račun boljšega izplena in večje proizvodnje, podobno je v temeljni organizaciji Valjarna žice in profilov, ki je planirani izplen presegla, nižje pa je imela tudi obratovalne stroške in to pri vzdrževanju, materialu na delovni nalog ter pri osebnih dohodkih. V celoti so bili v 9 mesecih stroški za 32,2 milijona dinarjev nižji od planiranih, kar je nedvomno velik uspeh.

Hladna valjarna Bela je dosegla precejšnje znižanje na vložku in to zaradi razlike med vkalkulirano ceno domačega traku in ceno uvoženih trakov. Ker pa vse elemente cene izključujemo iz neposrednega rezultata temeljne organizacije v skladu s sporazumom, so ti pozitivni

efekti izločeni iz bilance uspeha temeljne organizacije. Pozitivni ali negativni efekti cen niso namreč rezultat rednega poslovanja, pač pa riziko vseh udeležencev v verigi skupnega prihodka. Sicer pa je imela temeljna organizacija Hladna valjarna Bela precejšnje zvišanje v stroških predelave in to 123,7 milij. dinarjev. Zaradi velike kapitalne intenzivnosti, to je visokih fiksnih stroškov, je velik izpad proizvodnje negativno vplival na izpolnjevanje normativnih stroškov.

Podobno kot za temeljno organizacijo Hladna valjarna Bela je glede nabavljenega vložka in razlike v ceni veljalo tudi za temeljno organizacijo Hladna valjarna Jesenice, s to razliko, da je njen uspeh bil boljši zaradi dosežene planirane proizvodnje, kar je ugodno vplivalo na stroške predelave.

Temeljna organizacija Valjarna debele pločevine je z 1% boljšim izplenom od planiranega (ca. 3 milij. dinarjev) ter nižjimi stroški predelave izboljšala svoj poslovni uspeh za 5,2 milijona dinarjev.

Pomemben uspeh je dosegla tudi temeljna organizacija Jeklovlek in to pri stroških vložka, ki so bili zaradi boljšega izplena za 1,1% nižji v vrednosti 1,8 milijonov dinarjev, predelavni stroški pa so bili nižji za 10 milijonov dinarjev. K temu je pripomoglo 10% izvršenje v proizvodnji, nižji OD od vkalkuliranih, manjše porabe v specifičnem orodju, stroških energije in pri ostalih porabah.

Na splošno lahko ugotavljamo, da so temeljne organizacije, ki so bile redno preskrbljene z vložkom dosegle dobre rezultate, tako na področju izplena, kot pri izpolnjevanju ostalih normativnih porab. To velja tudi za proizvodnjo v temeljni organizaciji Elektrode, kjer je bil

skupni plan za 9 mesecev celo presežen za 1%. V celoti je imela temeljna organizacija Elektrode 19,5 milij. dinarjev znižanja, od tega na predelavi 11,8 milijonov, ostalo pa na vložku.

Vse temeljne organizacije stovitvenih dejavnosti so imele v 9 mesecih znižanje. Pri tem pa moramo povedati, da so rezultati relativno slabši napram polletju, tako kot je to veljalo za proizvodne temeljne organizacije. V največji meri so k temu pripomogle cene, kar velja predvsem za temeljno organizacijo Energetika (dražji plin in električna energija). Glavni vzrok znižanja pri vseh ostalih storitvenih temeljnih organizacijah, je večje število opravljenih ur, nižje izplačani osebni dohodki od vkalkulirane mase ter manjše porabe nekaterih materialov.

Za vse delovne skupnosti prav tako velja, da so se gibalni stroški v okviru planiranih, precej nižji pa so osebni dohodki. V mesecu septembru je bil obračunan tudi del sklada skupne porabe.

Devalvacija ter naraščanje cen na domačem tržišču so imeli svoj vpliv tudi na cene surovin in materialov, dobavljenih v železarni Jesenice. Zvišanje cen oziroma odstopanje od planiranih po posameznih vrstah surovin, je prikazano v posebni tabeli in je v kumulativni znašalo že 320,9 milijonov dinarjev, kar je v precejšnji meri vplivalo tudi na poslabšanje poslovnega uspeha tako temeljnih organizacij kot Železarne kot celote. Drage in seveda danes vse bolj strateške surovine nam seveda narekujejo tudi dolžnost, da pri uporabi v končnem izdelku pazimo, da ne pride do prekomernih porab, izmečka in s tem do podražitev izdelka iz jekla.

N. P.

ZVIŠANJE - ZNIŽANJE SEPTEMBER 1980

	september	jan. - september	povprečno
Plavž	3.464.860	7.413.186	823.687
Jeklarna	16.143.220	30.767.100	3.418.567
Razlika v c. kvalitet	- 451.265	6.494.599	721.622
Jeklarna - skupaj	15.691.955	37.261.699	4.140.189
Livarna	- 707.405	- 5.391.832	- 599.092
Valjarna bluming-štedel	23.036.376	110.145.852	12.238.428
Valj. žice in prof.	- 2.005.696	- 22.928.574	- 2.547.619
Valj. deb. pločevine	- 3.603.897	- 5.189.987	- 576.665
Hlad. valj. Bela	4.298.145	- 55.301.155	- 6.144.573
Hlad. valj. Jesenice	- 7.281.677	- 58.397.566	- 6.488.618
Žičarna	1.373.996	8.794.904	977.211
Profilarna	698.000	1.832.057	203.562
Vratni podboji	- 247.752	- 26.455	- 2.929
Jeklovlek	- 607.419	- 11.827.088	- 1.314.122
Elektrode	335.557	- 19.467.038	- 2.163.004
Zebjarna	413.687	645.223	71.691
Strojne delavnice	- 1.206.103	- 4.277.520	- 475.280
Remontne delavnice	- 705.443	- 12.483.335	- 1.387.037
Vzdrževanje	- 923.104	- 6.019.351	- 668.817
Energetika	13.976.245	- 5.589.830	- 621.092
Transport	225.202	- 2.531.158	- 281.240
Skupaj	46.225.527	- 43.337.968	- 4.815.330

ODSTOPANJE OD PLANSKIH CEN

Material	kumulat. poraba nab. materiala	September	jan. - septem.	povprečje
Železove rude	176.820 ton	1.467.764	5.426.938	602.993
Legure	12.239 ton	- 12.722.759	4.141.753	460.195
Staro železo	103.180 ton	15.057.035	53.773.053	5.974.784
Dodatki barv. kov.		1.005.390	12.497.823	1.388.647
Pom. sred. (grof. elek)		2.892.392	12.090.684	1.343.409
Ognje vzdrž. mat.		11.328.544	23.164.106	2.573.789
Trda goriva (koksa)	100.400 ton	1.590.148	6.684.465	1.076.052
Tekoča in pl. goriva		6.893.310	49.870.714	5.541.190
Surovo jeklo	8.854 ton	1.134.426	11.247.554	1.249.728
Trakovi	54.129 ton	6.572.841	80.229.545	8.914.394
Surovo železo	15.594 ton	- 427.421	- 3.746.679	- 416.297
Vlaž. mat. (pred. žica)	4.794 ton	7.529.563	21.106.830	2.345.203
Les		1.057.258	3.822.770	424.752
Valji		672.572	4.560.235	506.693
Mat. za vzdr. (rez. deli)		6.432.047	12.590.887	1.398.987
Ostalo orodje		583.400	2.472.512	274.723
Ostalo		8.618.380	14.849.728	1.649.970
Raz. v c. R-3 in R-6		614.550	3.155.919	350.658
Skupaj		60.299.440	320.938.837	35.659.871
Mazut	51.794 ton			
Zemeljski plin	42.827.210 m³			
Butan	1.632.3 ton			

Sodelavka v elektrodnem obratu (Foto S. Kokalj)

DEVETMESEČNO POROČILO SKUPNE DISCIPLINSKE KOMISIJE TOZD IN DELOVNIH SKUPNOSTI

VLOŽENIH ZAHTEVKOV

Zahtevke za uvedbo in vodenje disciplinskega postopka so v vseh primerih kršitve delovne obveznosti vložili vodje TOZD oz. sektorjev.

Število vložnih zahtevkov po TOZD in delovnih skupnostih, v primerjavi z istim obdobjem leta 1979 je naslednje:

TOZD - DELOVNE SKUPNOSTI	ŠTEVILO ZAHTEVKOV	
	1.1979	1.1980
JEKLARNA	61	148
VALJARNA BLUMING ŠTEKEL	60	118
HV BELA	60	69
ŽIČARNA	45	50
HV JESENICE	31	37
TRANSPORT	32	29
VZDRŽEVANJE	35	27
REMONTNE DELAVNICE	20	26
JEKLOVLEK	10	25
ENERGETIKA	9	20
STROJNE DELAVNICE	7	19
VALJARNA ŽICE IN PROFILOV	21	18
VALJARNA DEBELE PLOČEVINE	3	16
ZEBJARNA	13	15
PROFILARNA	21	14
PLAVŽ	10	14
ELEKTRODE	14	13
K S I	4	11
SEO-TKR-NOV	9	10
VRATNI PODBOJI	3	8
KO-FI	5	5
DRUŽBENA PREHRANA	2	4
SKUPAJ	477	697
OSTALO IZ PRETEKLEGA LETA	42	68

Vloženih zahtevkov ostalo iz preteklega leta skupno več primerov

220 več ali 46,1%
26 več ali 61,9%
246 več ali 47,3%

KRŠITVE DELOVNIH OBVEZNOSTI

V letu 1979 so zahtevek vložili za vsakega 14. delavca, v letu 1980 pa za vsakega 9. delavca.

Delavci TOZD in delovnih skupnosti so, v primerjavi z istim obdobjem leta 1979, kršili delovno obveznost, in sicer:

KRŠITVE	PRIMEROV	
	leto 1979	leto 1980
neopravičeni izostanki z dela	357	475
zamujevanje in predčasno zapušcanje dela	29	73
malomarno opravljanje dela	9	40
uživanje alkohola - vinjenost	30	34
odklonitev dela	20	28
žalitive, fizični napad in obrekovanje	15	23
nezakonita dejanja	3	9
povzročanje nereda in pretepa	1	4
prilaščanje materiala	11	3
nezadostna skrb za varstvo delavca	1	3
preprečevanje sestankov delavcev	1	3
zloraba bolezenske odsotnosti	2	2
SKUPAJ	477	697

Delavci so kršili delovno obveznost 220x več ali 46,1% v primerjavi z letom 1979.

pet obravnav več ali 9,6%, 191 primerov več obravnavanih ali 40,8%, na eno obravnavo štiri več ali 44,4%.

OBRAVNAVE

Skupna disciplinska komisija je imela:

	leto 1979	leto 1980
obravnav	52	57
primerov.	468	659
na eno obravnavo	9	13

DISCIPLINSKI UKREPI

Skupna disciplinska komisija je izrekla delavcem odgovornim za storjene lažje in hujše kršitve delovne obveznosti naslednje disciplinske ukrepe:

UKREPI	leto 1979	leto 1980
prenehanje delovnega razmerja	172	198
preklic pogoja	19	33
preneh. del. r. pogojno za 12. mes.	19	34
preneh. del. r. pogojno za 9. mes.	1	4
preneh. del. r. pogojno za 6. mes.	31	62
preneh. del. r. pogojno za 3. mes.	28	35
denarna kazen	1	14
razporeditev k drugim del. nalogam	2	5
javni opomin	25	49
opomin	57	75
ustavila postopek	14	23
oprostila	19	45
zdržila zahteve	31	82
SKUPAJ	468	659

Ukrepev ustavila postopek oprostila zdržila zahteve

105 več ali 25,4%
9 več ali 64,2%
26 več ali 136,1%
51 več ali 164,5%

POGOSTNOST POSAMEZNIH KRŠITEV

KRŠITVE	leto 1979 - TOZD	leto 1980 - TOZD
neopravičeni izostanki	55	Valj. bl. št. 93
zapušcanje dela in TOZD	9	HV Bela 36
odklonitev dela	9	HV Bela 14
mal. oprav. dela	3	HV Bela 7
nezakonita dejanja	7	Žičarna 7
napad., žalitive., obrek.	5	Vzdrževanje 6
vinjenost	5	Vzdrževanje 4
nered in pretep	1	HV Bela 3
		Jeklarna

Delavci so morali v 14 primerih povrniti škodo, ki so jo ugotovile komisije za ugotavljanje odškodninske odgovornosti v TOZD.

Na odločitve disciplinske komisije so delavci ugovarjali pri delavskih svetih TOZD v 23 primerih.

PROBLEMATIKA

Ne pošilja se dokumentacija o odločitvah, o ugovorih delavcev, v katero spada: ugovor delavca na

odločbo disciplinske komisije, zapisnik o vodenju postopka o ugovoru, ki se mora pisati na delavskem svetu TOZD in potrditev oz. sprememba ali razveljavitev odločbe disciplinske komisije.

V nekaterih TOZD še vedno nimajo urejenega vročanja disciplinske dokumentacije delavcev in vračanja te dokumentacije disciplinski komisiji.

SKUPNA IN LOČENE SEJE ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE

(Nadaljevanje s 1. strani)

Izvršni svet skupščine občine je v sodelovanju s strokovnimi službami upravnih organov, s strokovnimi službami v organizacijah združenega dela, interesnih skupnostih in krajevnih skupnostih pripravil oceno izvrševanja družbenega plana občine v obdobju 1976-1980 in jo v pisni obliki predložil delegatom vseh treh zborov. Pri tem izvršni svet pripominja, da so posamezni kazalci realizacije ciljev na družbenoekonomskem področju za obdobje 1976 do 1979 pripravljeni na osnovi dejansko doseženih finančnih rezultatov, na osnovi zaključnih računov organizacij združenega dela, medtem ko so kazalci za letošnje leto ocenjeni. V oceni so zlasti poudarjeni tisti ključni problemi razvoja, ki zahtevajo odločno in celovito ukrepanje v letošnjem in prihodnjem letu. Ocena zajema celotno gospodarstvo in negospodarstvo oziroma družbene dejavnosti v občini.

Zaradi obsežnosti gradiva v ilustraciji navajamo le nekaj značilnih kazalcev. Za srednjeročno obdobje, ki ga v letošnjem letu želimo uveljaviti, smo si v občini postavili za cilj povprečno 10 do 11 odstotno letno stopnjo rasti družbenega proizvoda. Dosežani rezultati pa kažejo, da bo dosežena povprečna letna stopnja rasti le 7,7%. Seveda zaradi tega odstopanja ne bo dosežen predvideni dohodek, s čimer se spreminjajo tudi delitvena razmerja in sicer struktura dohodka po namenu, ko ustrezno nižjemu dohodku pripada manj sredstev za skupne in splošne potrebe, osebne dohodka in akumulacije. Vzroki za nedosežanje predvidene rasti družbenega proizvoda so v slabši dohodkovni povezanosti, strokovno dokaj nizki kadrovski strukturi in zaostajanju na področju investicij, ki naj bi bil eden najpomembnejših virov naraščanja produktivnosti in premostitve strukturnih neskladij v gospodarstvu. Po znižanem obsegu naložb, zaradi različnih objektivnih pa tudi subjektivnih vzrokov, od prvotno načrto-

vanih 6,8-6,9 milijarde dinarjev na 4,2-4,3 milijarde din. odpade na gospodarstvo 3.809.100 din. Po oceni pa bo tudi nižji plan realiziran le 81,6%.

Pri uresničevanju plana izvoza in uvoza nam ocena kaže, da bo letošnji izvoz v občini znatno večji kot je bil leta 1976, kljub velikemu nihanju pri nekaterih izvoznikih in da bo samo Železarna letos izvozila za 63,7% več kot v letu 1976. Sicer pa smo v občini v teh letih pokrivali uvoz z izvozom takole: 1976 - 62,6%, 1977 - 27,4%, 1978 - 34,0%, 1979 - 39,7 in po oceni leta 1980 - 47,7%. Vsa ta leta pa je v občini tudi naraščal uvoz in sicer od 25.543.000 dolarjev v letu 1976 na 49.737.000 dolarjev v letu 1980 (ocena).

To je le nekaj značilnih podatkov, ki jih navajamo bolj v ilustracijo, ne da bi hoteli zanemariti tudi pozitivne premike in dosežke v tem srednjeročnem obdobju, o čemer pa dosti tekoče seznanjamo bralce in delegate.

OSNUTEK SMERNIC IN NALOG O POLITIKI IZVAJANJA DRUŽBENEGA PLANA OBČINE 1981-1985 V LETU 1981

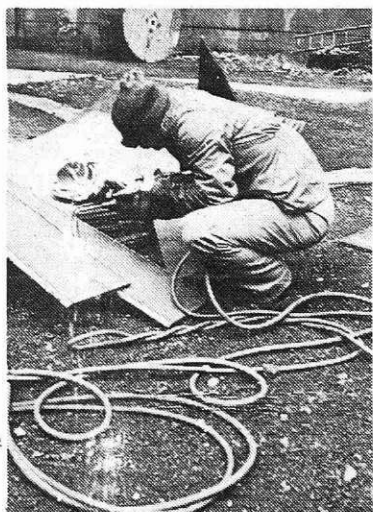
Osnutek smernic in nalog o politiki izvajanja družbenega plana občine Jesenice za obdobje 1981-1985, v letu 1981, je predložil delegatom z namenom, da ga posredujejo v javno razpravo. Pri tem izvršni svet skupščine že v uvodu poudarja, da so nekatere načrtovane naloge pri temeljnih nosilcih planiranja, predvsem na področju zunanjetrgovinske menjave, zaposlovanja in investicij še neusklajene in v nasprotju z realnimi možnostmi občine in da jih bo potrebno uskladiti v času javne razprave.

Ceprav bomo o osnutku še pisali naj poudarimo, da usmeritve razvoja v občini v letu 1981 izhajajo iz:

- doslednejšega izvajanja politike gospodarske stabilizacije s poudarkom na povečanju materialne proizvodnje in izvozne usmerjenosti,
- nadaljnjega krepitve in delovanja samoupravnega družbenoekonomskega sistema,
- izvajanja načrtovanega produktivnega zaposlovanja,
- zavestnega odpovedovanja tistem delu gospodarske rasti, ki temelji na potrošnji, ki presega materialne možnosti in
- dopolnjevanja organiziranosti delovnih ljudi in občanov za splošni ljudski odpor in družbeno samozasčito.

Na osnovi planov temeljnih nosilcev planiranja in ocene so v letu 1981 predvidene naslednje stopnje rasti:

- realna rast družbenega proizvoda 3,5-4%
- realna rast dohodka 3,5-4%
- rast zaposlenosti 1%
- pokrivanje uvoza z izvozom v višini 45%
- realna rast skupne porabe v višini 3-3,5%
- realna rast splošne porabe 2,5-3%

Sodelavec pri rezanju pločevine
(Foto S. Kokalj)

- realna rast osebne porabe 3-3,3% (upoštevaje novozaposlene, izboljšanje kvalifikacijske strukture zaposlenih).

PREDLOG ODLOKA O SPREMENBAH IN DOPOLNITVAH ODLOKA O USTANOVITVI UPRAVE INŠPEKCIJSKIH SLUŽB GORENJSKE

Obravnavani odlok so skupščine občin Gorenjske sprejele v juniju letos. Ker pa se je ugotovilo, da nekatere določbe niso dovolj natančno opredeljene, oziroma niso v skladu z zakonom o sistemu državne uprave in o izvršnih svetih skupščine SR Slovenije ter o republiških upravnih organih, je družbeni pravobranilec SR Slovenije dal pobudo, da se odlok spremeni oziroma dopolni.

PREDLOG ODLOKA O POTRDI TVI ZAZIDALNEGA NAČRTA MIŠ II JESENICE

Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje Jesenice je po naročilu stanovanjske skupnosti izdelal osnutek zazidalnega načrta za potrebe družbeno stanovanjske gradnje v območju MIŠ II na Jesenicah, ki zajema 4,50 ha. Območje na južni strani omejuje obstoječa strnjena zazidava ob Cesti železarjev (magistralni cesti), na vzhodni strani opuščena trasa industrijskega tira, na severni strani železniška proga Ljubljana-Jesenice in na zahodni strani Industrijska ulica z območjem, ki ga ureja zazidalni načrt za poslovni center železarne Jesenice.

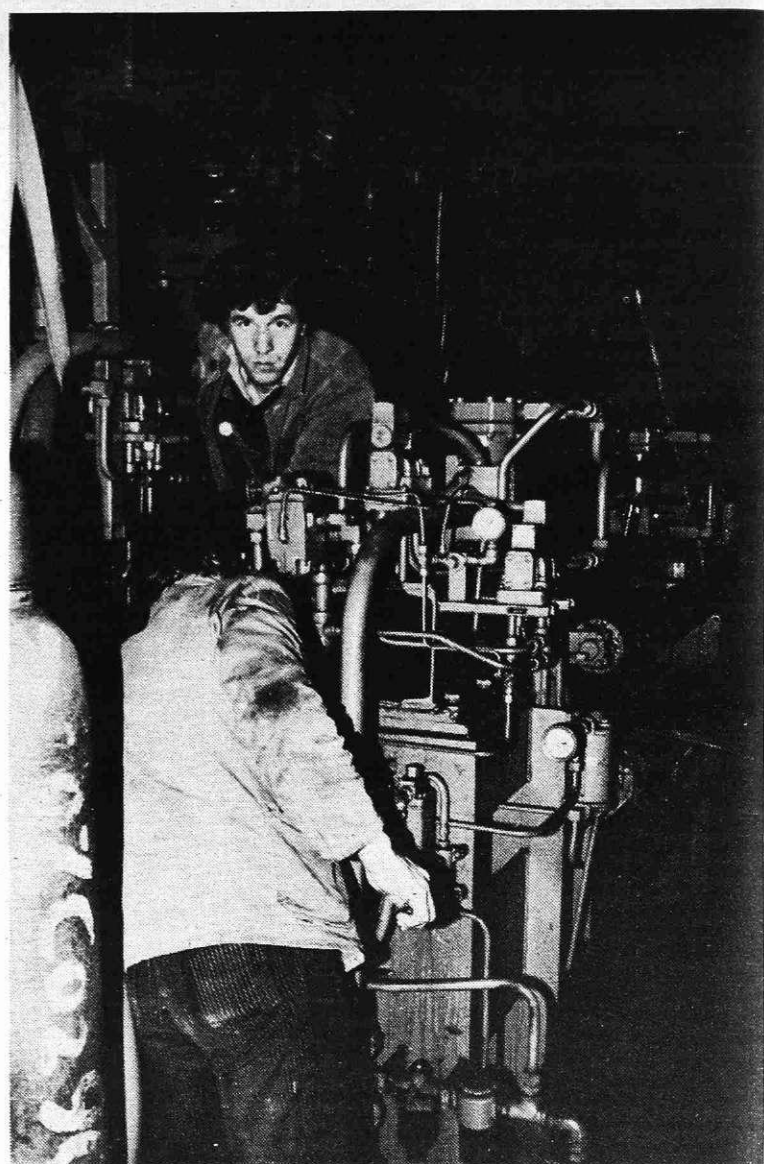
V javno razpravo je bilo posredovanih več variant, vendar je bila najbolj podprta varianta A, po kateri bo možno na opisanem območju zgraditi pet stanovanjskih stolpčev s skupno 135 stanovanji ob rušenju treh obstoječih stanovanjskih objektov (s petimi stanovanji in dvema garsonjerama).

Predlog je predložen v razpravo in sklepanje zboru združenega dela in zboru krajevnih skupnosti.

SKLEPANJE O NAČINU UPORABE SREDSTEV SOLIDARNOSTI SRS

Odbor podpisnikov družbenega dogovora o načinu uporabe in upravljanja s sredstvi solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč SRS, predlaga vsem podpisnikom družbenega dogovora predlog sklepa, da se iz sredstev solidarnosti, oblikovanih po zakonu o oblikovanju sredstev solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč v SR Sloveniji, namenijo občinam Gornja Radgona, Lenart, Murska Sobota, Maribor, Šmarje pri Jelšah in Zalec v višini 113.367.000,00 din. za pokrivanje škode nastale po toči letos 27. julija in 12. avgusta.

Predlog sklepa je predložen v obravnavo in sprejem delegatom zbora združenega dela.

Sodelavca pri popravilu valjavskega stroja v TOZD HVB (Foto S. Kokalj)

Železarski globus

ZDA

Ameriški viri navajajo zanimivo energetska primerjavo med uporabo jekla, aluminija in umetne mase v avtomobilski industriji. Pri tem je

upoštevana teža avtomobilskega dela, poraba energije v obliki bencina za njegovo proizvodnjo (material in oblikovanje) in prevažanje pet let z avtomobilom:

	jeklo	aluminij	umetna masa
teža	5,9 kg	2,3 kg	2,7 kg
izdelava	11,11 bencina	23,01 bencina	8,01 bencina
vožnja	42,01 bencina	15,01 bencina	19,01 bencina
Skupaj	53,01 bencina	38,01 bencina	26,01 bencina

ZIMBABVE

V letu 1979 je ta afriška država izdelala 235.000 ton kromovih zlitin različnih kvalitete in zato proizvodnjo je bilo porabljenih 517.000 ton kromove rude. Skupna proizvodnja te rude je bila 540.000 ton in je bila zato na voljo zelo majhna količina za izvoz. Celotna količina kromovih zlitin je bila namenjena izvozu.

LR KITAJSKA

Najnovejši podatki o kitajski železarski proizvodnji v letih 1978 in 1979 so naslednji (v milij. ton):

	1978	1979	1979*
Grodelj	34,79	36,69	105,5
Surovo jeklo	31,78	34,43	108,3
Valjani izdelki	22,08	24,94	112,9

30 LET SAMOUPRAVLJANJA V ŽELEZARNI

SKRB ZA RAZVOJ ŽELEZARNE

Razvoju Železarne so samoupravni organi posvečali veliko pozornosti, kar je tudi razumljivo, saj so bili odgovorni za dobro gospodarjenje, ki pa brez razširjene reprodukcije (obnavljanja) zagotovo ne bi uspevalo. Pri vsem tem pa je zanimivo, da so že v četrtem letu svojega obstoja samoupravni organi o tem resno razmišljali in je delavski svet Železarne na seji, 14. oktobra 1954, sprejel razvojni program do leta 1960.

Kot osnova za razpravo o razvojnemu programu je bilo poročilo kapitalne izgradnje o stanju v Železarni in predlog razvojnega programa. Delavski svet Železarne je poročilo sprejel in potrdil razvojni program do leta 1960, ki ga v izveščkih objavljamo.

Poročilo navaja, da je železarna Jesenice tik pred drugo svetovno vojno, to je leta 1940 proizvedla: 48.564 ton grodlja, 144.447 ton SM jekla in 2.067 ton elektrojekla. Težkih in lahkih profilov, valjane žice, debele pločevine, tanke poločevine, hladno valjanih trakov, cevi, žice in žičnih izdelkov so izdelali skupaj 103.113 ton.

Po osvoboditvi smo z boljšim izkoriščanjem naprav, z velikim prizadevanjem kolektiva, z racionalizacijami in z novogradnjami povečali proizvodnjo, tako da smo izdelali 130.000 ton grodlja, 214.000 ton surovega SM jekla in 9.000 ton surovega elektrojekla, vlečenih in valjanih proizvodov pa 153.480 ton, oziroma 50% več kot v letu 1940. Vendar naprave, ki so že dajale večjo proizvodnjo, še niso bile povsem dograjene. Maršikaj je bilo še treba storiti, da bi proizvodnjo grodlja povečali na 140.000 ton, proizvodnjo SM surovega jekla na 250.000 ton in proizvodnjo surovega elektrojekla na 10.000 ton, s tem bi se

tudi proizvodnja vlečenih in valjanih izdelkov povečala na 186.000 ton.

Potrebe in zahteve do naših proizvodov pa so bile še večje, zato so se odločili, da proizvodnjo povečajo in so sprejeli približno takšen perspektiven program razvoja Železarne:

PLAVŽ

1. V kamnolomu je bilo treba glede na zahteve inšpekcije preiti na etažni odkop, kar je bilo sicer nekaj dražje, zato pa mnogo bolj varno.

2. Na rudnem dvoru so bile razkladalne zmogljivosti obstoječega portalnega žerjava premajhne, to pa je že povzročalo težave v proizvodnji, zlasti pozimi. Razmišljali so in se tudi zanimali v zamejstvu, da bi nabavili razvrčalno napravo, ki bi omogočala hitrejšo razkladanje vagonov, pa tudi manj poškodovanih vagonov bi bilo in s tem manjši stroški. Da bi se nabavil še en portalni žerjav pa so opustili, ker bi s tem bilo še več poškodovanih vagonov, učinek pa ne dosti večji.

3. Obstoječa aglomeracija z dnevno proizvodnjo 180 ton na dan je imela premajhno zmogljivost še zlasti, ker se je kazala potreba po aglomeriranju vse več vareskega siderita. Potrebe so bile za povečanje proizvodnje aglomeracije na 300 ton dnevno. Da bi to lahko dosegli, je bilo treba urediti mline, sejalne naprave, podaljšati trak in zgraditi nove mešalne bobne. S tem bi se tudi kvaliteta praženca izboljšala, zmanjšala pa bi se tudi poraba kokska za približno 5 do 10%.

4. Jeklarska žilindra, ki vsebuje 12% Mn, 12% Fe in 40% CaO že uporabljajo v večini evropskih dežel kot vložek v plavžih. Da bi lahko to napravili tudi pri nas, bi morali zgraditi naprave za lomljenje žilindre.

5. V Jugoslaviji so predvidevali proizvodnjo kokska iz domačih surovin. Ta koks pa bi vseboval veliko večje količine žvepla in bi bilo zato treba zgraditi posebne naprave za razžvepljanje. Licenco za te naprave je nabavila zvezna uprava za geološke raziskave za vso Jugoslavijo, mi bi morali te naprave le zgraditi po njihovih načrtih.

6. Žilindra iz plavžev se pri nas ni uporabljala, razen manjših količin za izdelavo cementa v Anhovem. Treba je bilo rešiti porabo žilindre doma za izdelavo lahke opeke in za morebitno izdelavo cementa.

7. Obstoječe higijene na plavžu niso bile zadovoljive, zato je bilo nujno zgraditi nove na novem mestu, poleg tega pa tudi odstraniti stanovanjske stavbe poleg kavperjev.

JEKLARNA

1. Predvidena je izgradnja 30 tonske elektropeči, v zadnjem polju podaljška, ki se je takrat gradil. Izgradnjo so predvidevali za leto 1957, ker prej niso mogli računati s potrebno električno energijo v Sloveniji.

2. Na račun reparacij smo dobili pettonske visoko frekvenčno elektropeč, za katero pa še niso imeli izdelane študije, ali je postavitev te peči v jeklarni možna in kolikšne koristi bi imeli od nje. Predvidevali so, da bo zadeva rešena v dveh mesecih in da bi se kapaciteta jekla z vsemi predvidenimi agregati povečala na 50.000 ton.

3. SM peč I, IV, in V, so bile v tako slabem stanju, da bi jih morali v naslednjem obdobju praktično na novo zgraditi, ker niso več ustrezale niti po konstrukciji niti po proizvodnosti. Smatrali so, da je boljše zgraditi tri nove peči z enako kapaciteto, kot je nova VI. peč s 70 tonami vložka. Gradnja bi morala potekati postopno, tako da bi se v 1. polju zgradila nova peč, nato bi se peč I. podrla in se na mestu te zgradila druga nova peč, nato pa bi podrli še IV. in V. peč in namesto njih zgradili še tretjo novo peč.

V SM jeklarni bi se zaradi tega ob dobri organizaciji in normalnem vložku proizvodnja povečala na 300.000 ton surovega jekla.

4. Za normalen potek dela v SM jeklarni bi bilo treba nabaviti, oziroma zgraditi mešalec za grodelj. Zgradil bi se lahko tudi prevozni mešalec, ki so ga že uporabljali v večini evropskih jeklarn.

5. Za tako povečano proizvodnjo pa bi bilo potrebno urediti zlasti grape in odstraniti rake valjarne žice.

6. Gospodarstvo starega železa je bilo neustrezno urejeno, saj so bile naprave iste kot takrat, ko so proizvajali trikrat manj. Smatrali so, da bi bilo treba zgraditi v Hrenovici gospodarstvo starega železa v obsegu povečane proizvodnje.

7. Za povečano proizvodnjo SM in elektropeči je bilo potrebno povečati količine kisika, ki ga taka proizvodnja jekla zahteva. Odločili so se, da je v I. etapi treba zgraditi kisikarno z zmogljivostjo 500 kub. metrov na uro.

8. Za povečanje proizvodnje pri samih SM pečeh je bilo treba preiti na kurjenje z mazutom vsaj dodatno, kajti premoga ni bilo na razpolago dovolj, trboveljski premog pa skoraj ni bil uporaben zaradi visoke vsebnosti žvepla. Sicer bi ostal kot

V TOREK BO SEJA SKUPŠČINE SKUPNOSTI ZA ZAPOSLOVANJE

Že v prejšnji številki *Železarnja* smo napovedali 10. sejo skupščine skupnosti za zaposlovanje občine Jesenice (na 9. strani). Ta seja bo 28. oktobra ob 12. uri (zaradi prepozno dostavljenega gradiva delegacijam je bila preložena na šest dni), konferenca delegacij v *Železarnji* pa bo v ponedeljek, 29. oktobra ob 12.30. V nadaljevanju objavljamo, tako kot smo obljubili, povzetek celotnega gradiva.

POSLOVNO POROČILO SKUPNOSTI ZA PRVO POLLETJE

Strokovna služba vseh petih občinskih skupnosti za zaposlovanje na Gorenjskem, ki je pripravila poročilo o njihovi dejavnosti v prvem polletju 1980, ugotavlja, da so bile izpolnjene vse naloge, planirane za to obdobje, poleg tega pa še dodatne, ki jih ni bilo možno predvideti ali pa ne opredeliti, ker so jih narekovale dnevne potrebe.

V poročilu je najprej prikazano, kakšne naloge je opravila strokovna služba, nato pa se, koliko denarja in za kakšne namene je bil porabljen po posameznih občinskih skupnostih za zaposlovanje. Strokovna služba je pripravila gradivo za sejo skupščin vseh petih občinskih skupnosti za zaposlovanje, od katerih se je vsaka sestala v prvem polletju trikrat. Izvršni odbori skupščin so se sestali štirikrat. V tem času se je oblikovala tudi medobčinska skupnost za zaposlovanje Gorenjske, njena skupščina pa se je sestala dvakrat. Problemi pa so bili pri sestajanju skupnih komisij podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju, saj so bile večkrat nesklepčne, zato so večina nalog opravili kar izvršni odbori. Strokovna služba je v tem obdobju izdelala tudi vrsto različnih analiz s področja kadrov in zaposlovanja, pri čemer je bilo precej pozornosti namenjeno planiranju in naslednjih petih letih.

V prvem četrtletju so poklicno usmerjanje skladno s potrebami napovedanega usmerjenega izobraževanja, potem pa je bilo treba usmerjanje prilagoditi še dejavnemu sistemu. Tudi štipendiranje se je že navezovalo na predvideno preobrazbo šolstva. Začelo se je tudi dosledno preusmerjanje v kadrovske štipendije.

Pa še nekaj podatkov s področja zaposlovanja in socialne varnosti brezposelnih oseb. V prvem polletju se je na Gorenjskem strokovni službi skupnosti za zaposlovanje prijavilo 622 iskalcev zaposlitve, od tega v jeseniški občini kar 243. V zaposlitev je bilo posredovano 495 oseb, od tega na Jesenicah 189. Konec junija je bilo prijavljenih 574 nezaposlenih na Gorenjskem (od tega 324 žensk), v jeseniški občini pa 171 nezaposlenih (od tega 134 žensk). Evidentirano je 67 ljudi, ki iščejo preemestitev (v celotni Gorenjski). Iz tujine se je vrnilo 12 delavcev, v tujino pa so šli delat le trije delavci.

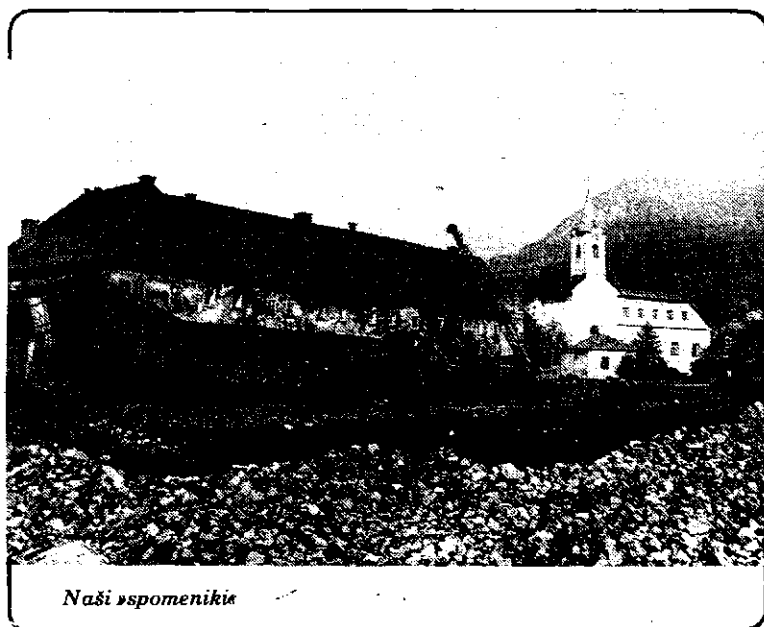
Brezposelne osebe, ki izpolnjujejo določene pogoje, lahko uveljavijo pravico do denarnega nadomestila, do denarne pomoči, do zdravstvenega varstva in pravico do priprave na

zaposlitev. V prvih šestih mesecih so bila na Gorenjskem priznana denarna nadomestila 39 nezaposlenim (in 85 sezonomcem), od tega v jeseniški občini osmim nezaposlenim.

V skupnosti za zaposlovanje občine Jesenice bi moralo biti po letnem planu približno 5,4 milijona dinarjev prihodkov in prav toliko odhodkov. V prvem polletju je bilo 55 % planiranih letnih prihodkov (nekaj manj kot tri milijone). Večina sredstev predstavlja prispevek iz dohodka TOZD. To je bilo združeno skoraj po planu (49 % oziroma, 2,2 milijona dinarjev). Odhodkov je bilo 3,1 milijona dinarjev. Skupnosti za zaposlovanje v občini Jesenice je torej zmanjkalo približno 200.000 dinarjev. Ta razlika je bila pokrita iz ostankov neporabljenih sredstev v občini Kranj v prvem polletju (ostanek neporabljenih sredstev je bil še v občini Skofja Loka in Trzin, sredstev pa je zmanjkalo še v občini Radovljica). Največji presežek nad planiranim odhodkom je pri pripravi delavcev na zaposlitev, vzrok pa je v tem, da je skupnost za zaposlovanje šele letos nakazala dobrih 210.000 dinarjev *železarnji* Jesenice po pogodbi iz lanskega leta.

URESNIČEVANJE STABILIZACIJSKIH UKREPOV

Stabilizacijske ukrepe so sprejele občinske skupnosti za zaposlovanje in delovna skupnost strokovne službe.

Naši »spomeniki«

Skladno s prednostnim posredovanjem v zaposlitev tiste iskalce zaposlitve, ki imajo pravico do denarnega nadomestila ali denarne pomoči, se je krepko zmanjšalo število upravičencev do denarnega nadomestila in denarne pomoči (lani jih je bilo na Gorenjskem 144, ob polletju 1980 pa le še 30 – od tega na Jesenicah 5). Opredeljeno je bilo, katere delavce bodo usposabljali s sredstvi priprave na zaposlitev ter kakšni naj bodo stabilizacijski ukrepi na področju usposabljanja in zaposlovanja invalidnih oseb.

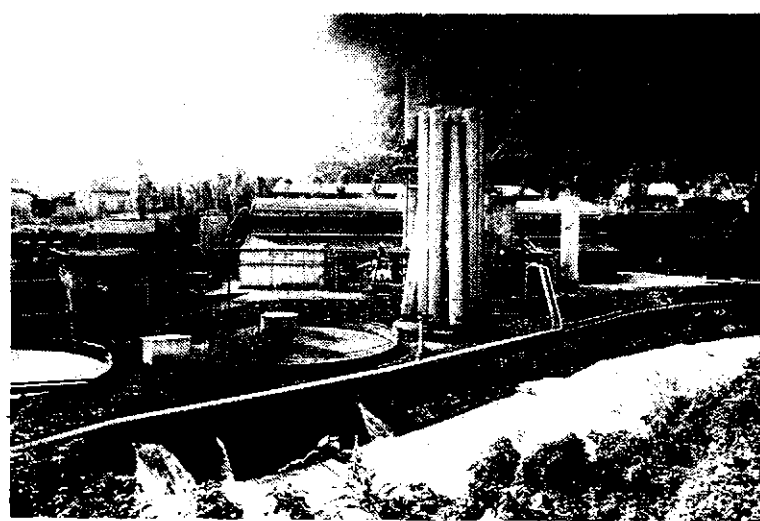
Letos je bilo na Gorenjskem preusmerjenih kar 573 štipendistov iz združenih sredstev v kadrovske štipendije (na Jesenicah 116).

Število sestankov in sej se ni zmanjšalo zaradi razvejane samoupravne dejavnosti na področju zaposlovanja in štipendiranja, pač pa ne izplačujejo več sejin delegatom. Prenehali so izdajati publikacije, vsa gradiva pa objavljajo v časopisih *Glas* in *Železar* ter v radio Trzin. Osebnih dohodkov so usklajeni z resolucijo in ustreznim zakonom. V strokovni službi za vseh pet občinskih skupnosti za zaposlovanje naj bi bilo zaposlenih 39 delavcev, vendar sta se tu zaposlila (skladno z ustreznimi sklepi) dva delavca iz Mladega rodu, ki je šel v stečaj.

Posebej so se prikazani materialni izdatki v prvem polletju 1980 v primerjavi z enakim obdobjem lani. Materialni izdatki predstavljajo 9 % celotnih sredstev, namenjenih za realizacijo programa.

Porast stroškov pisarniškega materiala je zaradi dejanske večje porabe. Povišali so se stroški za avtobusne prevoze za službene namene, niso pa se ustrezno znižali stroški za kilometrine. Tudi dnevnice in nočnine so večje, kot bi smele biti. Sredstva za pogodbeno delo so tudi precej večje od lanskih, saj jih večina (med njimi so tudi delavci strokovne službe) pripravlja strokovno gradivo za razne naročnike, zato bo v prihodnje za take izvenprogramske naloge treba prej zagotoviti ustrezna sredstva.

Stroški objav v *Glasu* so porasli zaradi objavljanja gradiva za delegacije, seveda pa so se znižali stroški za broširanje.

Velikan ob bregu narasle Save (Foto S. Kokalj)

Delovna skupnost strokovne službe je že sprejela ukrepe, da materialni stroški do konca leta ne bi bili večji od planiranih.

PREDLOG SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O TEMELJH PLANA ZAPOSLOVANJA

Na osnovi pripomb, podanih v javni razpravi o osnutku samoupravnega sporazuma o temeljih plana občinske skupnosti za zaposlovanje Jesenice za obdobje 1981 do 1985, je treba oblikovati predlog tega sporazuma. Ker pa so bile pripombe v *Železarnji* take, da osnutka sporazuma ni možno sprejeti, je skupnost za zaposlovanje predlagala sestanek o tem. Beleško s sestanka, ki je bil 8. oktobra, so prejeli vodje delegacij skupaj z gradivom za 10. sejo skupščine.

SPREMLJANJE REALIZACIJE KADROVSKIH BILANC

V prvem polletju 1980 je bila rast zaposlenosti v gorenjskih občinah zelo umirjena, med tem ko je bila v preteklih letih zelo dinamična. Kljub temu pa zaposlovanje ne poteka v skladu z usklajenimi kadrovskimi bilancami, kjer je bilo dogovorjeno, koliko bo dodatnega in koliko nadomestnega zaposlovanja. Bilance pa so izhajale iz tega, da naj razvoj razvitih občin temelji le na naravnem prirastku, to je na domači ponudbi kadrov.

V jeseniški občini je bila predvidena 1,5 % rast zaposlenosti tako, da bi dodatno zaposlili 207 delavcev, nadomestnih delavcev pa naj bi bilo 489. Rast zaposlenosti pa je celo upadla za 0,5 %. V polletju je bilo zaposlenih 110 dodatnih delavcev. Vendar pa je kvalifikacijska struktura dodatno zaposlenih zelo nizka (prevladujejo delavci z ozkim poklicnim profilom).

RAZVOJ GORENJSKIH OBČIN Z VIDIKA KADROV IN ZAPOSLOVANJA

V gradivu je to področje podrobno obrazloženo skupaj s predlogi za razrešitev problemov na področju zaposlovanja. Gorenjska je namreč področje, kjer je zaposlenost dosegla eno najvišjih stopenj pri nas. Medtem ko so poprej organizacije zdru-

ženega dela zaposlovale poleg domačih delavcev še 40 % in več delavcev iz drugih področij, pa naj bi zaposlovanje v prihodnjem srednjeročnem obdobju temeljilo le na domačih delavcih. Domača kadrovska ponudba, ki prihaja iz šol, pa po izobrazbeni strukturi že nekaj let prehiteva ponudbo novih del in nalog gorenjskega gospodarstva.

Neskladje bo sicer v prihodnje reševalo usmerjeno izobraževanje, vendar njegovi učinki še ne bodo prišli do izraza že v prihodnjih petih letih. Zato se lahko zgodi, da bodo začasno nezaposleni ali neustrezno zaposleni strokovni kadri, za katere ne bo ustrezne ponudbe dela. To velja predvsem za jeseniško in trzinško občino.

SAMOUPRAVNA ORGANIZIRANOST NA PODROČJU ŠTIPENDIRANJA

Skladno s predlogom samoupravnega sporazuma o štipendiranju v občini, ki je sedaj v razpravi, se bo štipendijska politika uresničevala v skupščinski občinski skupnosti za zaposlovanje. Zato bodo pri obravnavi štipendiranja dobili obvezno po eno delegatsko mesto OK SZDL, občinski svet zveze sindikatov in OK ZSMS.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje
Nada Dejak

Železarski globus

FILIPINI

Avstrijska *železarska* družba VOEST-Alpine konkurira z japonskim konzorcijem, ki ga vodi družba Nippon Steel Co. za gradnjo nove integralne *železarne* na filipinskem otoku Mindanao. VOEST-Alpine predlaga *železarno* na osnovi direktne redukcije, ki bi uporabljala domači premog in *železovo* rudo. Japonska stran je ta predlog skritizirala, ker je občutljiv na določene tehnične pomanjkljivosti. Predlaga pa gradnjo konvencionalne *železarne* s plavžem z 2500 kub. m koristne prostornine, 150 tonskim kisikovim konvertorjem z napravo za kontinuirno vlivanje, valjarno profilov in trakov.

dodatek le lignit iz Velenja, ki pa ni dal zadovoljive količine kalorične vrednosti plina.

9. Morali bi zgraditi higienske prostore za približno 700 delavcev.

VALJARNE

Profilne valjarne, kamor so spadale težka proga, lahka proga in valjarne žice, še niso imele pripravljene dokončnega razvojnega programa, so pa obstajali predlogi v različnih variantah:

Za rekonstrukcijo težke proge so bile tri variante:

1. Pred obstoječo progo, bi se namesto takrat obstoječe mehanične delavnice, postavilo ogrodje za predvaljanje vsega v *Železarni* izdelanega jekla. Tako bi odpadlo vlivanje bram za valjarne 2400 in malih ingotov za valjarne žice. Takšna rešitev bi bila sicer najboljša, pa tudi najdražja, zato ni bilo dosti izglelov, da bi jo realizirali. Kapaciteta predelave pa bi lahko znašala 350.000 ton in več na leto.

2. Med novo okroglo pečjo in obstoječo progo, na sicer stisnjenem prostoru, bi lahko postavili predogrodje dimenzij 750–800 mm. Proizvodnja bi v tem primeru znašala približno 250.000 ton prevajjanega surovega jekla letno, s tem pa bi lahko prevzeli tudi valjanje gredic za valjarne žice. V jeklarni bi s tem odpadlo zamudno vlivanje malih ingotov.

3. Predvidevali so zamenjavo obstoječega ogrodja na težki progi, s tem da bi pred prvim ogrodjem zgradili fiksne valjčnice in lineale. Kapaciteta bi se v tem primeru povečala na 180.000 ton predelane surovega jekla letno.

V vseh naštetih primerih pa bi bilo treba rekonstruirati tako imenovane »osjek valjčnice« in dodatne naprave pri starih škarnjah za rezanje polproizvoda firme Sack.

Za toplo valjanje trakov za hladno valjarne so predvidevali obstoječe univerzalno ogrodje, s tem da bi se pred in za ogrodjem zgradili posebni ogrevani navijači sistema štel. Na ta način bi lahko valjali trakeve do 100 m dolžine. Najboljše med vsem pa bi bilo, če bi univerzalno ogrodje postavili v posebno halo s svojim posebnim pogonom. Če bi sprejeli variante pod točko 1 in 2, potem bi verjetno univerzalno ogrodje ostalo tam kjer je, s tem da bi s časom dobilo svoj pogon in svoje fiksne dvigne mize. V varianti pod točko 3 pa bi morali brezpogojno postaviti univerzalno ogrodje v svojo halo.

VALJARNA ŽICE

Ocenili so, da pri valjanju v valjarni žice iz ingotov, kar je bilo takrat v navadi, ne bi mogli bistveno povečati proizvodnje. Predvidevali pa so, da bi se kapaciteta, ki je takrat znašala 45.000 ton letno, lahko povečala na 50.000 do 55.000 ton letno pri 12 mesečnem enakomernem obratovanju s potrebnimi rekonstrukcijami pri peči in na predprogi.

Če bi hoteli proizvodnjo v valjarni žice bistveno povečati na 65.000 ton letno, bi morali uvesti valjanje žice iz gredic in valjarno žice mehanizirati s krožnimi vodili in avtomatičnimi škarnjami. Število delavcev bi se zmanjšalo, ker bi ostali poleg posade pri pečeh in navijačih le trije ali štiri valjavci. Ta varianta pa bi se lahko izvedla le v primeru, če bi težka proga lahko izvaljala zadostno količino gredic in da bi se osvojila varianta pod točko 1 in 2 za težko progo. Pri tem vsem, pa bi morali zamenjati staro stavbo s halo *železne* konstrukcije.

SREDNJA IN LAHKA PROGA

Kot nadomestilo dotedanjih prog bi morali zgraditi novo kombinirano progo za lahke in srednje profile. Proga, nova kombinirana, bi morala imeti vsaj 60.000 ton letne kapacitete. Nova proga bi morala imeti poleg modernih pogonov na istosmerni tok tudi hladilne grede in adjustažne naprave. Za pridobitev potrebnega prostora, pa bi morali odstraniti del hriba Straža.

CEVARNA

Stroji v cevarni so bili zastareli in deloma izrabljeni, vendar še ne tako, da bi jih morali nadomestiti z novimi, ker je v Jugoslaviji bilo dovolj cevi iz *železarne* Sisak. Predvidevali so, da bi morali v naslednjih letih stroje vendarle nadomestiti z novimi modernimi z elektrovarjenjem in zmogljivostjo do 20.000 ton tenkostenskih cevi.

ODDELEK ZA VARILNO ŽICO

Namesto pogorelega skladišča za surovine je bilo treba še v tistem letu zgraditi novo skladišče za gotovo robo in surovine. Da bi v celoti lahko izkoristili zmogljivosti obstoječe stiskalnice, pa je bilo treba zgraditi še eno elektropeč. Za še večje povečanje proizvodnje elektrod pa bi bila potrebna še ena moderna stiskalnica s pomožnimi napravami za sušenje in po-

trebnim prostorom za skladiščenje. Predvidevali pa so tudi prestavitve kalilnice. V skrajni fazi bi zmogljivost lahko povečali na 5 do 6.000 ton elektrod letno.

ŠAMOTARNA

Predvidevali so še dve novi stiskalnici, ki bi morale biti nabavljene že tisto leto. S to dobavo so predvidevali, da se mehanizira tudi skladišče in priprava surovin.

JEKLOVLEK

Jeklovlek je bil še v stari baraki, zato je bilo treba zgraditi novo zgradbo in nabaviti še nekaj brusilnih in vlečnih strojev.

Poleg rekonstrukcij in modernizacij proizvodnih zmogljivosti so obravnavali tudi stranske dejavnosti kot so: za OTK se sklenili, da je treba razširiti centralni laboratorij in nabaviti nekaj aparatov kot je mikroskop, spektroskop, kvantometer fotometer in podobno, za promet so predvidevali izgradnjo normalnotirnega kolodvora na nasipu in nabavo dveh ali treh ozkotirnih lokomotiv. V toplotni energiji so z namenom, da bi se v zimskem času čimbolj osamosvojili od DES, predvidevali kondezacijsko turbino moči 6000 KW, ki bi jo nabavili v Avstriji, nabavili pa so še dva turboagregata (protitlačna turbina) v tovarni Djuro Djaković. Za nadomestilo nizkotlačnega kotla bi uporabili reparacijski kotel sistema Velox, v zvezi s protitlačno turbino NAJ BI SE V BODOČE PARA PROIZVAJALA NA modernjši način, tako da bi s isto porabo energije pridobili še 1000 KW iz protitlačne turbine. Tudi glede proizvodnje kisika so predvidevali, da bi dotedanje naprave povečali še za 70 kub. metrov na uro z dodatnimi napravami zgrajenimi v lastnih delavnicah, glede na vse večje metalurške porabe kisika pa so že razmišljali o napravah, ki bi jih tudi zgradili v lastnih delavnicah z zmogljivostjo 500 kub. metrov kisika na uro.

Če bi uspeli zgraditi vse predvidene objekte in rekonstruirati stare, bi leta 1960 znašala proizvodnja groblja 150.000 ton, SM jekla 300.000 ton in elektrojekla 50.000 ton, skupaj vlečnih in valjanih proizvodov pa 250.000 ton, kar bi bilo v primerjavi z letom 1940 kar 150 %.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje

PO ČRNOGORSKIH PLANINAH IN VASEH

Sinjajevina je neprijazna, kruta planina. A kako bi tukajšnji ljudje brez nje, saj jim ta rečna, s kamnjem posuta trava daje vse, kar potrebujejo za življenje. Mnogi se še po smrti ne morejo ločiti od nje, in si jo izvolijo za svoje zadnje počivališče. Na svojem pohodu čez Sinjajevino sem večkrat naletel na osamljene z železnimi palicami ograjene nagrobnike. Na enem izmed njih sem prečital:

**TUDE LEŽI
VUK LAKETIĆ I NJEGOVA
ZENA DUNJA,
KOJI SU U SUROVOJ
PLANINI POLETNO
IZSTRAJALI I MNOGE JOJ
ŽRTVE OTELI**

PRI PASTIRJU MIŠKU
IN NJEGOVH

Rdeče večerno sonce je padalo za daljne hribe, bližala se je noč. Kam naj se zavlečem spat. Na prostem si nisem upal, preveč blizu se mi je zdelo nebo, preveč nevarno. Tudi v živinske stanove me ni mikalo, ker so bili umazani, polni kravjekov in konjskih fig; poleg enega od njih sem našel crnjeno, že razpadajočo ovco; ko sem prišel v drugega, se mi je noga do gležnje pogreznila v živalsko blato.

Pri tem iskanju sem naletel na dva pozna kosca, očeta in sina. Očtov obraz je bil rjav polti kot usnje, med zobmi je stiskal črk. Sin je bil kuštrav fant sedemnajstih let. Kosa v njegovih rokah je obstala, ko me je gledal pred seboj. Pogled mu je zvedavo zdrsel od mojih gozdarjev do pumparic, vetrovke in nahrbtnika, dokler ni obstal na moji mali Biseri.

— Kaj je to?
— Fotoaparati.
— Za delat slike, kaj?
— Ja, za delat slike.
— Pokaži!
Snamem aparat z ramen in mu ga dam.
— Ali me boš slikal?
— Lahko, če hočeš, — rečem in prislonim aparat k očesu.
— Ne se, ne se zdaj! Čakaj, da se pripravim.

Fant odvrže koso, z eno roko si popravi lasce, z drugo hlače, usta pa mu otrpnejo v malce piškav nasmešek.

— Ne se, ne se... Je dobro tako?
— Seveda je dobro.
Prišnem na sprožilec, potem pa zaprem pokrov.
— Si me res slikal?
— Seveda sem te.
— Mi boš poslal sliko?
— Seveda, daj mi naslov.
— Mi boš zares poslal?
— Če rečem, da ti bom...
— Ne verjamem ti.
— Bom.
— Pred dvema letoma je bil tu nekdo, ki je slikal hribe in pisal za časopise, desetkrat me je slikal, pa mi nič poslal.

— Najbrž ni imel filma v aparatu. Najbrž je slikal na prazno.
— Kaj pa ti? Imaš film notri?

Tako sva se pogovarjala s sedemnajstletnim pastirjem Miškom, dokler se ni skorajda povsem znočilo, in je prišel Miškov oče, rekoč, da je čas, da gremo domov. Na nebu so se prižigale zvezde, ko smo se vračali. Spreževali smo temne jezdece in videli spet druge, ki so se oglašali iz teme z zateglimi vzkliki.

Ze trda noč je bila, ko smo prišli. Ženske in otroci so sedeli okoli

ognjišča in se greti. Plapolajoča luč oranžnih plamenov jim je šla čez obraze. Rokovali so se z menoj, in me posadili na stol. Stara, brezzoba, v črtno zavita »baba« mi je skuhala kavo in mi nalila dve šilci mastike. Nazdravili smo na dobro srečo in na dolgo življenje.

— He, tako ti je ta stvar, praviš. — Slovenec si in potuješ sam. Reci mi, kje je ta tvoja Slovenija? — Ali je daleč od tod? — Kaj ne slšim! Da so pri vas krave vse leto v hlevu! Da nič ne pasejo po planinah? Ne, tega ne morem verjeti! — Reci mi, ti potuješ po naših črnogorskih planinah, kaj pa napraviš, ko te ujame noč, pa ni v bližini nobenih ljudi, ki bi te vzeli pod streho? — Pod drevesom da spiš, pod milim nebom? — Isuse, Isuse, pa te ni nič strah? Jaz za nič na svetu ne bi spala tako.

— Take in še druge stvari me je spraševala ta stara črnogorska mamka, drugi pa so jo ves čas prekinjali in grajali njeno neumnost in nevednost. Deklica Bistra se je držala za kiti in me gledala z velikimi sinjimi očmi, fant Turčin (tako so ga v šali klicali domači, v resnici mu je bilo ime Predrag), pa mi je sedel na kolenih in strokovnjaško preizkušal rezilo mojega noža.

— Slabo reže, slabo. Boš videl, kako ti ga bom jutri jaz nabrusil... Včeraj sem sladki mlečni skorup, kruh in kisl mleko. Še malo smo poklepitali, potem pa smo šli spat. Bilo mi je malo nerodno, ker sem jim zavzel toliko prostora. Samo štiri postelje so bile v kolibi, ljudi pa šest; ko pa sem jim zasedel četrto posteljo, so jim ostale samo še tri. Bil sem tiho, razhujšil bi se, če bi nasprotnoval takih delitvi prostora, saj Črnogorci zmeraj postrežejo gostu z najboljšim kar imajo, pa čeprav na svojo lastno škodo.

KAKO SE »DELA« VODA

Naslednji dan je bila nedelja, gospodov dan, vendar tem pastirjem tudi ta dan razen košnje ni prihranjeno nobeno delo. Živali so pač lačne vseh sedem dni v tednu.

Oče je šel že navsezgodaj nekam s konji po les (moral je iti daleč, saj naokoli in naokoli ni bilo videti nobenega gozda), Bistra in Turčin sta gnala past, midva z Miškom pa sva šla v nekaj sto metrov oddaljeno snežno jamo po sneg. Na Sinjajevini malone ni vodnih izvirov, zato si pastirji pomagajo tako, da zgodaj spomladaj nasujejo na sneg, ki ga je nanosilo v kakšno jamo, plast sena in ga tako zavarujejo pred taljenjem. Tako so vse poletje preskrbljeni z mrzlo snežnico. Vodo pa »delajo« tako: v snežni jami nasekajo s sekuro velike grude snega, jih nanosijo v lesene kadi in pustijo, da jih stali sonce. Seveda je treba sneg prej še očistiti umazanije in senenih blisk.

Z Miškom sva se kar precej namučila, preden sva nanosila toliko snega, da so bile kadi polne. Pod težo v ponjavo zavutih snežnih grud, ki sem jih nosil na hrbtu, so se mi šibile noge. Vsaj zajtrk sva si zaslužila, sem si mislil, ko sva končala. Jok, pa ga še zmeraj nisva! Še nekaj naročajev dru sva morala nacepiti, šele potem sva smela jesti.

In potem: fotografiranje. Družina je takoj po zajtrku navlekla nase svoje mašne obleke in se postavila pred kolibo, da bi jih slikal. Postavili so se v vrsto, po velikosti in starosti, kot vojaki pred komandantom: najprej babica, potem mama, potem Miško, potem Bistra, potem Turčin. Ampak, smola! — ko sem

hotel narediti prvi posnetek, sem ugotovil, da mi je zmanjkalo filma. Kaj naj zdaj storim? Nič, pridno sem pritiskal na sprožilec, na prazno seveda. Toliko veselja so imeli s preoblačenjem in poziranjem nisem jih smel razočarati. Saj bodo tako in tako dovolj razočarani potem, ko ne bodo dobili obljubljenih slik.

»SI KAJ VIDELA MOJE
OVCE?«

Z Miškom sva šla tja na grebene, delat družbo govedu, ki se je tamkaj hladilo na navzkrižnih vetrovih. Hotela sva tudi videti, kaj je »čeže«. »Čeže« je bila seveda še zmeraj Sinjajevina: — do koder je segal pogled, in še in še. Preklemano dobro sva morala napeti oči, da sva tam daleč na severozahodu skozi sinjaste meglice zasledila obrise visokih, s snežnimi zaplatami pokritih vrhov Durmitora. Morda je ta planina dobila ime Sinjajevina prav zato, ker je tako razsežna, da se na obzorju malone utaplja v sinjini neba. Vsa je posuta s kamenjem, vsa vzvalovana — vsa sinja. Še malo ni podobna ravni in travnati Bjelasici, ki tako prijazno spominja na naše domače planine nad Bohinjem in Tolminom, niti kakšni drugi planini. Sinjajevina je pač samo ena, enkratna v svoji divjosti.

— Ti je všeč pri nas na Sinjajevini? — me je vprašal Miško.
— Seveda. Počutim se, kot da bi bil nekje na Divjem zapadu.
— Kaj je to — Divji zapad?
— V Ameriki — in v ameriških filmih. Kaj še nikoli nisi gledal nobene kavbojke ali indijance?

— Kje? Po televiziji?
— Ali pa v kinu.
— Kaj je to — kino? Še nikoli nisem bil v kinu. Televizijo sem videl prvič šele lani pri stricu v Savniku.
— Res? — se začudim. In mu začnem razlagati: Kino je nekaj podobnega kot televizija. Ravno tako se premikajo slike, samo da so večje, čez celo steno, in da jih gleda veliko ljudi.

Potem sva šla na obisk k bližnjim katonom. Čudo vseh čudes: v vsaki kolibi sva našla vsaj eno zalo in mlado pastirico. Miško je pač dobro vedel, kam mora iti na obiske. Ze od daleč je zaklical: »Zdravo, Vero!« ali pa »Zdravo, Desanko!« ali kakor je bilo že dekletu ime, in če se potem prvi hip ni spomnil kaj pametnejšega, je preprosto vprašal: »Ali si kaj videla moje ovce?« — čeprav mu je bilo še kako jasno, kje ima čredo. Vprašanje »Ali si kaj videla moje ovce?« pomeni na Sinjajevini najbrž isto, kot pri nas »Kako si kaj?« ali v Angliji »How are you?«

Deklice so kajpak odgovarjale: »Nisem«, iznajdljivi Miško pa je že imel pri roki naslednje vprašanje: »Ali prideš v sredo na Vučji dož?«

V sredo bo namreč 2. avgust, dan, ko Črnogorci skupaj z Makedonci praznujejo obletnico Ilindenske vstaje proti Turkom. Na Ilinden se na črnogorskem podeželju mladina zbira po vaseh, fantje in dekleta plešejo kolo, pojejo in se spogledujejo. Pijejo edino mleko. To je bistvena kvaliteta razlika med črnogorskimi in našimi, slovenskimi veselicami. Saj za poprečnega Slovenca veselica menda sploh ni veselica, če se ga ne naloka kot krava. Dekleta so na Miškovo vprašanje »Ali prideš v sredo na Vučji dož?« odgovarjale različno, z da ali ne, nikoli pa nama niso pozabile skuhati kave ali ponuditi skodelico stvarike (kislga mleka).

In pametni Miško se je izposodil od mene fotoaparati in je za slovo usako deklico še »pritisnila« — na prazno seveda.

— Tebi pa ne manjka punc tu zgoraj, kaj? — sem dregnil Miška pod rebra, potem ko sva bila spet sama.

Nadaljevanje

»Nikogar!« je precej osorno odvrnil. »K Potokarju sem prišel. Njegov sin sem.«

Skoraj ga je posilil smeh, ko je videl, kako začuden obraz je imela ženska. V strahu, da bo zdaj spraševala, hotela vedeti za podrobnosti, se je Bojan pognal po stopnicah.

Dobro uro se je zamotil z branjem, dokler ni časnikov in revij zložil na kup.

V tej sobi pravzaprav ni imel kaj početi. Naj varuje očeta? Dolgo ho spal. Hotel mu je pripraviti hrano, pa ni vedel, kaj ima oče rad. Odločil se je, da mu pusti nekaj denarja, sporočilo, da je moral domov in se v kratkem vrne. Napisal je sporočilo, vrt ni mogel zakleniti, pa je položil denar pod blazino. Oče ga ho že našel. Če ne danes, jutri. Zmerom ga bo vesel.

Med dolgočasno vožnjo z avtobusom je premišljal, kako naj se pogovori z mamo. Pravzaprav potrebuje vsaj še en dan, morda več, da znova obišče njen rojstni kraj in skuša ugotoviti, kako je z izdajo. Danes bi ji lahko očital le del, krivdo, da je izrabila očeta.

Pri Vesni se oglasim, saj me pričakuje, je pomislil. Precej mu je odleglo. Pri njih se bomo pogovarjali prijetnejše stvari.

Presenečenje, ki ni bilo pretkana z veseljem, bolj z zadregom, je Bojana začudilo. Saj me je morala pričakovati, je pomislil. Zakaj potlej nelagodnost, ko se je oglašil?

V dnevi sobi, ki je bila manjša, z leseno pregrado ločena od kuhinje, tudi skromno opremljena, sta bila Vesnina starša. Na mizi tri prazne skodelice, nekaj časnikov, ki jih je Vesna naglo jemala z mize. Vesnin oče, Valentin mu je nasmejan prikimal. Majhen debeluško, izrazit vrtičkar, kot ga je v mislih poimenoval Bojan, je bil njegovega prihoda zmerom vesel. Bojan še ni ugotovil, če ga ima res tako rad ali je to veselje pogojeno z občutkom olajšanja, ko se bo on spoprijemal z njegovo ženo Barbaro.

»Si našel pravega očeta? Kak je videti?« je z nesramno odkritostjo vprašala Barbara in ga napeto gledala.

Bojan je v zadregi zardeel. Sklalo ga je, hotel je prav tako nesramno odgovoriti, ko je začutil prosek stisk Vesninih prstov.

»Rahlo se mu pozna, da pije.« je odvrnil Bojan.

»Mislim, kaj je po poklicu?« je spet vprašala Barbara.

»Različna dela opravlja, če to mislite.« je zbadljivo odvrnil Bojan. Zaobrnil se je k Vesni. »Bi šla v tvojo sobo. Nekaj bi ti rad povedal.«

VINKO TRINKHAUS

16

»PO PRIZNANJU«

Vesna, ki je nenadno dobila zamolklo rdeče lice na obrazu, mu je razburjena prikimala. V veži, preden sta se začela vzpenjati po lesenih stopnicah, ga je zadržala. Imela je trpeč obraz, ki je živčno drhtel.

»Oprost, Bojan, za mamo.« je proseče rotala.
»Te nisem prosil, da ne povej staršem. Ohljubila si. Tebi ohljube nič ne pomenijo?«

Vesna je zajnkala. Presunljivo, tenko in Bojan jo je zgrabil za roke in potegnil za sabo. Topotanje korakov se je mešalo z ihtenjem. V svoji sobi je Vesna bruhnila v krčevit jok. Bojana je klalo, da bi najraje vpil. Začel je premišljevat, da bi odšel. Počasi, previdno je stopal proti vratom. Vesna je zadnji hip spregledala njegovo namero.

»Bojan, prosim, ne zameri. Oprost. Za naprej: nič mi ne povej, kar ne bi smela povedati staršem. Pred njimi, posebej pred mamo ne morem ničesar utajiti. Takoj ugame, če imam skrivnost. In potlej vrta, sprašuje, dokler ne povem.« mu je v solzah razlagala Vesna. Bila je zares nesrečna. »Sama sem jezna, ker me mama zmerom pretenta.«

Bojan je stal pri vratih. Vesna je prišla k njemu, ga vlovila za roko in potegnila na kavč.

»To ni dobro, Vesna.« je počel Bojan. »Naj imam pred tabo skrivnosti? Kot slutim, ho veliko tega, kar ne bi želel, da bi zvedeli drugi ljudje. Naj vse to tebi utajim?«

Vesna je nesrečna stresala z rameni.

»Je tako hudo, če vedo tudi moji starši? Nimajo najine družine precej skupnega.« je poskušala Vesna prignati njegovo nejevoljo.

Trkanje na vrata. Še preden sta zaklicala naprej, je Barbara stopila v sobo. Bojanu ni ušlo, kako presenečena, grozljivo pogleduje Vesna svojo mamo. Ljubila sta se v tej sobi, nezaklenjena. Kaj če bi takrat mama vdrla.

Barbara je sicer kazala nekaj zadrege, vendar strast, radovednost je bila močnejša. S prijaznim obrazom, prisiljenim nasmehom je skušala zgladiti mučni vtis, ki ga je povzročila s svojo nestrpnostjo.

»Bojan, ne zameri. Tako me zanima, kako je s tvojim očetom, da bi rada nekaj vedela. Ne povej mi vsega, kar si zvedel, vendar nekaj o svojem očetu mi le povej.« je prijazno rekla Barbara.

Bojanu se je uprl. Predvsem vsiljivi način, s katerim je hotela Barbara potešiti svojo radovednost.

»Vesna, na svidenje!« je rekel Bojan in hotel mimo Barbare stopiti proti vratom.

»Ne hodi, Bojan, prosim.« je roteče zaklicala Vesna. Divje je pogledala mamo. »Zakaj vdiraš v mojo sobo?«

»Kolikor vem je to naša hiša. Nikoli ti nisem branila, da vstopiš v katerokoli sobo, v vsakem trenutku.« je odločno odvrnila Barbara in se užajena namršila. »Tudi ti ne boš meni ubranila.«

Nadaljevanje

KANARSKI OTOKI —
OTOČJE VEČNE POMLADI

3

Šteje le nekaj nad 15.000 prebivalcev, vendar njegove ogromne hotelske zmogljivosti lahko prejmejo trikrat več turistov. Domači turistični vodniki so zatrjevali, da premore mesto z najbližjo okolico nad 50 tisoč postelj. To jim je lahko verjeti, ko vidiš, na stotine mogočnih hotelov, pravih nebotičnikov, ki štrlijo iznad obalnih predelov kot strnjene četrti kakšnih ameriških veleposest.

Ugodno, skoraj tropsko podnebje, ki je za nekatere kar preveč vlažno, omogoča na zahodni polovici otoka rast izredno bujne vegetacije, predvsem bananinih palm, trtja, sočnih vrtnin in drugih poljščin. Podobno kot na Siciliji, je sprnela vulkanska zemlja, izredno plodna, vendar pa tod ne gojijo limon in oliv, kar je pravzaprav nasprotno od tistega kar smo pričakovali. Nekateri sadeži in poljški pridelek zorijo kar dvakrat na leto. Reklama, da je na Kanarskih otokih večna pomlad, ni pravzaprav dosti pretirana. Najnižja temperatura je v januarju in februarju; ko se giblje v poprečju od 17 do 18 stopinj, najvišja pa v poletnih mesecih, ko nikoli ne preseže 25 stopinj.

TEŽNJE K OSAMOSVOJITVI

Turizmu na otokih je podrejena prav vsa gospodarska dejavnost. Industrije takorekoč ni. Zato pa s sodobnim kmetijstvom, v prvi vrsti predelovanjem izredno kakovostnih banan in grozdja ter povrtninami, ki jih imajo za kritje svojih turističnih potreb in še za izvoz, z lahkoto služijo težke devize, brez bojazni za konkurenco na tujih tržiščih. Samo posebi je umevno, da so vrhunski proizvajalci vina in znamenitega bananiniga likerja, ki je specialiteta Tenerife.

Če k temu prištejemo izredno razvito ribištvo, domačo obrt, predvsem spominkarstvo, kjer prednjačijo keramični, usnjeni in lesni izdelki in kajpak nešteto trgovin, je razumljivo, da ne pogrešajo industrije. Razen španskih, je tudi veliko indijskih in arabskih trgovcev, ki se, kot je videti, posvečajo predvsem prodaji ncarinjenega tehničnega in tekstilnega blaga in krzna, kar prinaša največji profit.

Zdi se, da nimajo težav z zaposlovanjem, kot v matični Španiji. Tudi standard je bistveno višji. To se vidi po lepo urejenih, sodobnih in čistih mestih, množici motornih vozil vseh vrst, pa tudi po oblačenju ljudi. Pravo nasprotje s prebivalstvom Španije in drugih sredozemskih dežel, kjer kljub turizmu ni vdti tolikšnega razkošja v njihovem vsakdanjem življenju.

Ob vsem tem seveda ni čudno, da se v zadnjih letih vse bolj javljajo znaki gibanja za samostojnost otokov, ki bi vse brez dvoma tudi brez osrednje španske oblasti lahko sami vzdrževali. Pod proslulim diktatorjem Francom, ki je od tod začel 1936. leta upor proti republiki, političnih pravic ni bilo, pravijo tisti, ki jih je njegova smrt najbolj potrla, vendar jim je povračilo za zvestobo omogočil večje gospodarske olajšave. Nič čudnega torej, da je po zidovih še vedno dosti gesel v prid diktatorja in falange ter proti kralju, ki po njihovem prepričanju bolj upošteva ljudstvo v matični državi kot pa doslej privilegirane otočane.

Mir in brezskrbnost, popolna apolitičnost domačinov, ki se brigajo zgolj za turizem in lastno udobje, pa so očitno le navidezni. Kako bi se sicer drugače razlagali, zelo močne garnizije španske tajske legije na sosednem otoku Puerteventura, kot da bdijo za vsak slučaj, če bi bilo potrebno s silo ukrotiti nezadovoljne podanike španske krone na otokuju.

Zaradi turistov iz vseh krajev sveta bi bilo seveda skrajno neprimerno držati večje enote v bližini letovišč. Razen tega je denimo, samo v Pourteo de la Crus več kot 30 konzulantov, prav toliko tujih turističnih, letalskih in pomorskih agencij, bank in raznih trgovinskih predstavništav. Zal pa razen Atlasove napisne table, drugih naših napisov ni nikjer zaslediti, čeprav smo v primerjavi z nekaterimi nerazvitimimi afriškimi in južnoameriški državami, ki to imajo, veliko številnejši turisti kot oni. To da misliti in dvomiti o poslovnosti naših, ki se brčkone ne trudijo dosti, da bi dohajali druge trgovinske in turistične organizacije v tem delu sveta.

PUERTO DE LA CRUS

Po manj kot enourni vožnji smo prispeli v Puerto de la Crus. Že na obrobju mesta sredi rožnatih parkov se začnejo vrstiti sodobni hoteli z obveznim bazenom in prostranimi terasami, polnimi ležalnikov, mizic s stoli in živobarvnimi sončniki. Bolj ko smo se spuščali navzdol proti obali v središču mesta, bolj smo si delali skrbri z orientacijo in že razmišljali, kako se bomo znašli na ulicah in avenijah med stolpnici, kjer nas je prevzela množica sprehajalcev in reke avtomobilov, ki so švigale mimo nas.

Predstavnica Atlasa Mira, ki nas je sprejela v avtobus na letališču, nas je v skoraj polurnem kroženju in zaustavljanju od hotela do hotela, razporejala receptorjem. Dala nam je navodila, kje jo lahko med našim bivanjem dobimo po telefonu, kar pa je bilo, kot se je pozneje izkazalo, zelo težko izvedljivo. Dekle je bilo očitno bolj zavzeto s svojimi ljubezenskimi obveznostmi kot pa dolžnostmi turistične vodnice.

Nadaljevanje

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je na 114. seji, 14. oktobra, na osnovi poročila občinskega štaba civilne zaštite ocenil posledice poplav v neurju 8. in 9. oktobra, ki je močno prizadel nekatera območja in objekte ob Savi v KS Bohinjska Bistrica, Bled, Begunje, Mošnje, Ljubno, Podnart in Gorje. Na seji so ocenili tudi potek sanacijskih del na blejskem jezeru, obravnavali predloge za naročila primerjalne študije za nakupovalno središče Murka Lesce in ponudbe za spremembo urbanističnega načrta Radovljica - Lesce - Begunje. Pregledali so kazalce razvosti otroškega varstva, zdravstva in osnovnega izobraževanja v občini ter predlog za pokritje izgube oz. izpada dohodka klavnice Špecerije Bled v Radovljici. Imenovali so petčlansko delovno skupino za izdelavo meril kategorizacije zasebnih turističnih sob in štiričlansko skupino za izdelavo predloga enotne pogodbe in organizacije posredniške turistične službe.

Na razširjeni 17. seji predsedstva skupščine občine Radovljica, ki so se je udeležili tudi predstavniki občinskih družbenopolitičnih organizacij, so obravnavali predlog programa skupščinskih zborov za 1981. leto in nekatera tekoča vprašanja s področja gospodarstva in komunalne dejavnosti v občini, problematiko preskrbe in se dogovorili o sodelovanju z avstrijsko jugoslovanskim društvom na avstrijskem Koroškem. Sklenili so, da bo 21. seja družbenopolitičnega zbora 27. 22. seja zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti občinske skupščine pa 29. oktobra.

Koordinacijski odbor za planiranje in stabilizacijo pri predsedstvu OK SZDL Radovljica je na seji 15. oktobra ocenil tekočo problematiko priprave planskih dokumentov v občini, dopolnitve rokovnikov za njihovo izdelavo do konca 1980. leta ter dopolnila dogovora o družbeni usmeritvi dohodka za 1980. leto.

Do 1. oktobra so delovni ljudje in občani radovljiške občine prispevali za pomoč prizadetemu prebivalstvu po majskem potresu v pobrateni srbski občini Brus 1.550.000 din. Ta sredstva bodo kot je znano namenili za novo šolo v vasi Džerškare. Ta je že zgrajena in bo bržčas odprta do konca oktobra.

Komisija za proslave pri OK SZDL Radovljica je na septembrski seji sprejela sklep, da posreduje predsedstvu OK SZDL predlog letošnjih proslav dneva republike in dneva JLA. Osrednja proslava dneva republike naj bi bila v Kropi, 27. novembra, proslava dneva JLA pa 19. decembra v Radovljici.

Po programu usposabljanja delegatov v radovljiški občini je Delavska univerza Radovljica prvi jesenski seminar organizirala v petek, 17. in v soboto, 18. oktobra na Bledu in v Radovljici. Na programu so teme o zakonu o združenem delu, o dejavnosti SIS, o delovanju delegatskega in skupščinskega sistema v družbenopolitični skupnosti, o smereh razvoja političnega sistema samoupravljanja, o vlogi subjektivnega faktorja v naši družbi, o vlogi krajevnih skupnosti, o družbenem planiranju ter o informiranju in komuniciranju v delegatskem sistemu.

Tričlanska delegacija občine Radovljica je bila na obisku v pobrateni občini Svilajnac, kjer so 8. oktobra slavili občinski praznik v spomin na ta dan 1944. leta, ko so enote NOV osvobodile te kraje. Razen radovljiške so bile na slavnosti seji navzoče tudi delegacije hrvaških pobratenih občin iz Grubišnega polja in Siska. Gostitelji, s katerimi so se predstavniki pobratenih občin pogovarjali o možnostih nadaljnjega medsebojnega sodelovanja, so gostom razkazali gradbišča nove sodobne tovarne opeke in tovarne vijakov, ki jih gradijo v Svilajncu ter nekatere turistične zanimivosti v občini.

Domicilni odbor Gorenjskega vojnega področja je v sodelovanju z občinskim odborom ZZB NOV Radovljica priredil 10. oktobra skromno in prisrčno slovesnost v sejni dvorani občinske skupščine Radovljica. Po govoru predsednika odbora in nekdanjega komisarja Gorenjskega vojnega področja Janka Urbanca, so podelili spominske plakete »Porezen 45« in brošuro »Porezen 1945-1980« 71 preživelim borecem te enote iz radovljiške občine. Za zasluge in pomoč odboru pa so v znak priznanja prejeli plakete in brošure občinske skupščine in občinski odbor ZZB NOV Radovljica, garnizije JLA Bohinjska Bela, Murka Lesce in Veriga Lesce. Takšno priznanje sta prejela tudi partizanska pisatelja Tone Svetina in Miha Klinar.

Na razširjeni seji izvršnega odbora predsedstva OK SZDL Radovljica, 9. oktobra, so se dogovorili o pripravah in izvedbi akcije Naš malček - knjiga ob rojstvu otrok. Na pobudo občinske zveze prijateljev mladine so spregovorili tudi o predlogu samoupravnega sporazuma o svobodni menajvi dela in zagotavljanju pogojev in sredstev za dejavnost ZPM občine Radovljica za obdobje 1981-1985 ter o predlogu občinskih družbenopolitičnih organizacij za financiranje programa občinskega centra klubov OZN v občini.

V septembru je obiskala slovensko občino Doberdob v Italiji delegacija DPO in krajevnih skupnosti Bled. Opravili so pohvalno pismo med krajevnimi organizacijami ZB NOV Bled in tamkajšnjim združenjem partizanov ANPI. V delegaciji so bili tudi predstavniki ZSMS Bled, ki so s doberdobsko mladino navezali prijateljske stike. Dogovorili so se o nadaljnjem razširjanju sodelovanja zlasti med mladimi obeh krajev, zato bo že ta mesec prispela mladinska delegacija na obisk k blejski mladini.

Občinski svet ZS Radovljica je na pobudo številnih delavcev zaposlenih pri zasebnih obrtnikih pričel z akcijo ustanavljanja osnovnih organizacij za te delavce. O tem je tekla razprava tudi na skupnem posvetu vseh zainteresiranih delavcev, ki ga je sklical predsedstvo občinskega sveta ZSS Radovljica - 20. oktobra.

V zvezi organizacij za tehnično kulturo občine Radovljica je vključeno 13 različnih društev in klubov ter šest klubov mladih tehnikov iz vseh osnovnih šol v občini. Zaenkrat šteje zveza nad 3600 članov in mladincev, pričakujejo pa, da se bo to število še povečalo. Zaradi velikega zanimanja mladih za modelarstvo, bodo v kratkem ustanovili modelarski klub v Radovljici, ki bo nosilec organiziranja brodarstvih in letalskih modelarskih prireditev.

Pred kratkim so dokončno opravili zidarska dela na zunanjosti nove garažne stavbe pri gasilskem domu v Radovljici. Dela na garaži bi morali zaključiti že lani, vendar ni bilo denarja. Letos so radovljiški gasilci s pomočjo SIS za požarno varnost zbrali za to naložbo okoli 120.000 din.

Izredno nagla gradnja stanovanjskih naselij na območju KS Radovljica, ki sočasno povečuje tudi število novih naselitev prebivalstva, se bo do graditve Cankarjevega naselja še bolj odražala na že itak premajhne zmogljivosti osnovne šole. To bo že v prihodnjem letu terjalo na šoli uvedbo dvoizmenskega pouka. Podobnim težavam nasproti gre tudi otroško varstvo, ki že danes ne zmore sprejeti vseh otrok. Spričo tako žgoče prostorske problematike si v SIS za izobraževanje in otroško varstvo prizadevajo, da bi prednostno reševali investicijske potrebe v Radovljici, kar so načrtovali tudi v svojih osnutkih srednjeročnih planov.

V prihodnjem srednjeročnem obdobju po osnutku samoupravnega sporazuma o temeljih plana samoupravnega komunalnega skupnosti načrtujejo izgradnjo kanalizacijskega omrežja. Določila 1,8 km, Lesce 1,5 km, Bled ob Jezerski cesti 3 km, Bohinjska Bistrica 1,6 km, Lesce-Radovljica 2 km, Rečica-Jarše na

Bledu 3 km in v Zaki 0,5 km. Kropla-Stočje-Lipnica 0,5 km ter v Zapužah 100 metrov. Uredili bodo črpalne naprave na Bledu in v Radovljici. Vrednost načrtovanih naložb vključno z načrti bo znašala po predloženem obračunu 194.200.000 din.

Komisija za kulturo pri občinskem svetu ZSS Radovljica je prejšnji teden pregledala izvajanje polletnega plana prireditev v okviru programa kulturne akcije za delovne kolektive. Ugotovila je, da je bil predvideni plan v celoti dosežen, da pa bo v drugem polletju 1980 zaradi omejenih finančnih sredstev potrebno opraviti nekatere popravke programa v prid domačih izvajalcev.

V letošnji akciji ocenjevanja gostinsko turističnih obratov, ki so jo izvajale komisije strokovnih gostinskih delavcev, tržni inšpektor in člani turističnih društev, so se razmeroma dobro izkazale tudi nekatere gostinske delovne organizacije iz radovljiške občine. Za kakovost gostinskih storitev so bili z najvišjim priznanjem, petimi zvezdicami, ocenjeni restavracija hotela Toplice na Bledu ter restavracija in grill restavracija hotla Podvin. Od 47 pregledanih obratov na Gorenjskem so si štiri zvezdice prislužili le v šestih obratih, med njimi restavracija hotela Golf na Bledu in restavracija hotela Zlatorog v Bohinju. Več obratov je dobilo tudi tri in manj zvezdic.

V avli osnovne šole A. T. Linhart Radovljica je bila 10. oktobra redna skupščina delegatov Zveze kulturnih organizacij občine Radovljica, ki so se je udeležili tudi predstavniki ZKO Slovenije, kulturne skupnosti in družbenopolitičnih organizacij Radovljica. Ocenili so štiriletno dejavnost organizirane ljubiteljske kulture v občini, obravnavali novi statut ZKO in potrdili srednjeročni načrt dela ZKO Radovljica za obdobje 1981 do 1985. Izvolili so 19 članski izvršni odbor, tričlanski nadzorni odbor. Za novega predsednika skupščine delegatov so izvolili Cirila Kraigherja iz KUD Zasp, za predsednika izvršnega odbora pa Nika Ruplja iz KUD Radovljica.

Na sestanku Kulturne skupnosti Radovljica, Narodnega muzeja iz Ljubljane in Zavoda za napredek turizma Bled prejšnji teden v Radovljici, so se pogovorili o možnostih in skupnih prizadevanjih za ureditev in posodobitev muzejskih zbirk na blejskem gradu. Sklenili so, da bodo to akcijo, ki jo bo strokovno vodil Narodni muzej vnesli v srednjeročne načrte, zagotoviti pa morajo tudi denarni delež kulturne skupnosti in Zavoda za napredek turizma, ki upravlja ta najbolj obiskani muzeji Sloveniji.

Člani mladinske folklorne skupine in dramske sekcije DPD Svoboda Rudi Jedretič iz Ribnega se v nedeljo, 12. oktobra zvečer gostovali v kulturnem domu v Zasipu, v soboto, 18. oktobra pa v Bohinjski Čestnici. Številnim obiskovalcem so pripravili »Večer narodne pesmi, besede in ples«, s katerim so letos začeli izvajati program abonmajskih kulturnih prireditev v Ribnem.

Po podatkih kopališkega odbora pri svetu KS Radovljica, ki upravlja letno kopališče in kamp v Radovljici, je bila letošnja poletna sezona, ki traja od sredine junija do konca septembra po pričakovanju uspešnejša od lanske. Lani se je v bazenu namakalo 22.218 kopalcev, letos pa kar 26.537. V kampu so lani našli 1609 gostov, ki so ustvarili 5476 nočitev, letos pa je 2465 gostov prenočevalo v kampu 7172 noči. Kljub odličnim odnosom s plavalnim klubom, ki skrbi za disciplino in pomaga pri urejanju kopaliških naprav, jim veliki naval kopalcev povzroča veliko težav. Manjka jim predvsem poklicnega plavalnega mojstra, ki ga bodo morali prihodnjo sezono obvezno zaposliti na kopališču.

Ob 85-letnici Planinskega društva Radovljica, ki šteje nad 2200 članov, so v petek, 3. oktobra zvečer priredili v avli osnovne šole A. T. Linhart v Radovljici jubilejno proslavo. Razen harmonikarskega orkestra Glasbene šole Radovljica in Linhartovega odra mladih, so nastopile tudi pevke Obirskega okreta s Koroške. Od 4. do 11. oktobra pa so člani amaterske likovne skupine LIKOR predstavili v dvorani radovljiške graščine likovne upodobitve planinskih motivov.

USPELA LETNA SKUPŠČINA VEZISTOV NOV GORENJSKE

V petek, 10. oktobra, je bila v Kranju redna letna skupščina pododbora vezistov NOV Gorenjske. Poročilo o dosedanjem delu je prikazalo uspešnost dela pododbora in izrekli so priznanje celotnemu dosedanjemu odboru, posebno pohvalo pa predsedniku Francu Gracarju in tajniku Gabrijelu Divjaku. Ob koncu bogate in plodne razprave, so sprejeli zaključke in obsežen program dela.

Predvsem si bodo prizadevali, da bodo vključili v organizacijo še ostale veziste NOV z Gorenjske.

Pregledali bodo razpoložljivo evidenco in za člane, ki še niso prejeli odlikovanja za sodelovanje v NOV, izdelali ustrezne predloge. Prizadevali si bodo, da bodo delovali tudi občinski aktivisti. Le-ti imajo namreč največ možnosti za reševanje osebne problematike članov.

Novi odbor se bo tudi vnaprej sestajal pri vezistu Vinku Bercetu

na Mlaki v Radovljici. Še naprej bodo sodelovali z delovno organizacijo PTT Kranj, kateri so se ob tej priliki zahvalili za izredno gostoljubje. Sodelovali bodo tudi z delovno organizacijo Iskra. V zahvalo in priznanje so obema podelili velike stenske slike s prvih srečanj z vezisti NOV. Stike bodo vzpostavili tudi z vojno pošto v Radovljici, katere predstavnik je navzoče povabil na proslavo dneva vezistov v njihovem krogu prihodnje leto.

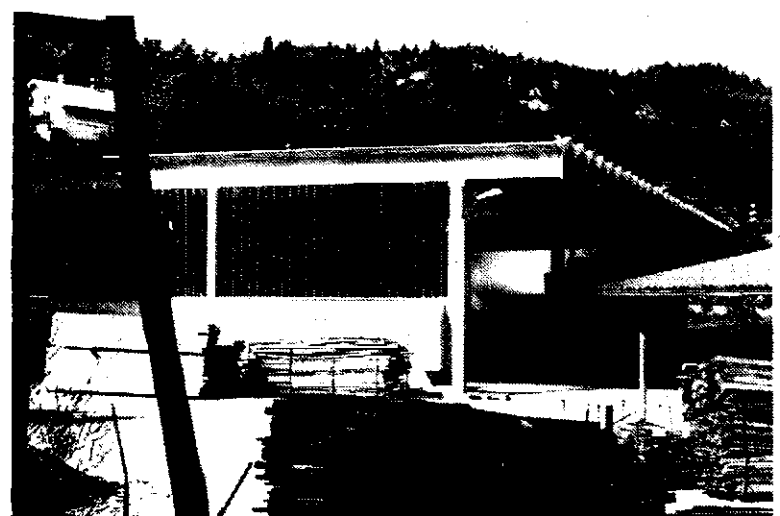
Za pisanje spominov in zbiranje gradiva so imenovali posebno komisijo, ki bo to nalogo najlažje opravila v sodelovanju z zgodovinskimi krogi na šolah. Za brezplačno letovanje, ki jim ga nudi SOZD PTT Ljubljana v počitniških domovih v Strunjanu in na Pohorju, bodo predlagali vsako leto po štiri člane. Ostali člani in njihovi svoji se lahko prijavijo za oddih v predsezoni in po sezoni in sicer po ceni, ki velja za

delavce PTT. Letos je to znašalo 160 din na dan.

Še naprej bodo tesno sodelovali z radioklubi na Jesenicah in v Lescah in si prizadevali, da se bodo ustanovili tudi po drugih občinah na Gorenjskem. Vezisti se bodo udeleževali vseh proslav in srečanj borcev NOV, ki bodo v občinskih področnih ali republiških merilih. Posebej pa se bodo udeležili srečanj vezistov NOV Slovenije, proslave dneva Iskre in garnizijskih ter republiške proslave dneva vezistov NOV.

Na letni skupščini so podelili posebno priznanja jubilarantom šestdeset, sedemdeset in osemdeset letnikom. Prejeli so jih Janez Kern, Janez Rozman, Vinko Berce in Karl Pogačar. Na skupščini so izbrali nov 23 članski odbor. Predsednik bo Branko Blenkus, podpredsednik Janez Svoboda, tajnik pa Gabrijel Divjak, blagajnik pa Vinko Berce. Delovno organizacijo PTT Kranj bo zastopal Silvester Novak, Iskra Kranj Avrelj Tronkar. Vojno pošto Radovljica pa Aleksander Mudrič.

Vezisti Gorenjske se bodo za izkazano gostoljubje delavcem PTT, ki so dali prostor za skupščino in pripravili lep kulturni program, posebej zahvalili. Branko Blenkus

V delovni organizaciji LIP Bled so dobili novo halo - sortirnico za sortiranje desk. Zanimivo je, da so jo zgradili v petih osmih mesecih. Halo je stala 650 starih milijonov din, delovna organizacija je sama prispevala 70% sredstev, ostalo pa so bila posojila. S to pridobitvijo bodo delavci LIP povečali produktivnost pa tudi kakovost dela. (Tekst in foto: Peter Malek)

KMALU NOV MOST ČEZ SAVO V PIŠKOVCI

Minilo je skoraj šest let od takrat, ko so deroči valovi narasle Save podrli stari leseni most v Piškovci, ki je povezoval dve krajevni skupnosti Bled in Žirovnico. Most ima poseben pomen za prebivalce obeh sosednjih skupnosti, ker jih po tako kratki poti povezuje, saj je dolžina poti Bled - Žirovnica komaj pet kilometrov, če pa se peljemo po regionalni cesti Žirovnica - Lesce - Bled je razdalja deset km.

Novi most čez Savo v Piškovci bo dograjen predvidoma v novembru (Foto R. Knežević)

Za izgradnjo mostu sta se dogovarjali obe sosednji občini Radovljica in Jesenice. Poleg obnove mostu sta se dogovorili, da se obnovi tudi pot Breg - Piškovca - Zasip. Predvidena investicija za obnovo mostu in poti znaša okrog 2.400.000 din. Sredstva sta zagotovili komunalni skupnosti Radovljica in Jesenice, vsaka po 1.200.000 din.

Obnova mostu in poti je zaupana gradbenemu podjetju Gradbincev Jesenice. Most je zgrajen iz železno betonske konstrukcije in je namenjen samo za kmečke vozove, osebne avtomobile in pešce. Nosilnost mostu ni za tovorni promet. Dolžina

mostu je 50 m, širina pa tri metre. Cesta Breg - Zasip je razširjena in nasuta s približno 500 kub. m materiala. Obe komunalni skupnosti sta se obvezali, da bosta pot normalno vzdrževali, v času zime jo bosta pluzili in bo cesta normalno prehodna, oziroma prevozna.

Z gradnjo mostu in s popravilom poti so začeli septembra. Popravilo poti je končano, pri mostu pa so popravljali betonski nosilci in je položena železna konstrukcija. Dela se nadaljujejo in v začetku novembra je predvideno, da bo most odprt za promet.

Rudolf Knežević

PODPISAN SAMOUPRAVNI SPORAZUM ZA VODOVOD ZAVRŠNICA-SMOKUČ

Prejšnji teden so v Žirovnici podpisali samoupravni sporazum o združevanju sredstev za izgradnjo vodovoda Završnica-Smokuč in koristenju pitne vode na območju Završnice. Sporazum so podpisali predstavniki izvršnih svetov skupščin občin Jesenice in Radovljica, samoupravne komunalne skupnosti obeh občin, komunalnega podjetja Vodovod Jesenice in delovne organizacije komunalno gospodarstvo - temeljna organizacija Komunalna. Nov vodovod bo brez dvoma velika pridobitev za preskrbo

s pitno vodo delovnih ljudi in občanov v jeseniki in radovljiški občini. Podpisniki so se sporazumeli, da bodo pri izgradnji vodovoda završnica-Smokuč združevali sredstva v višini vrednosti investicije. Vodovod Jesenice bo pri tem prevzel vlogo koordiniranja in investiranja del. Organiziral bo tudi strokovni nadzor nad gradnjo. Na podlagi skupnih dogovorov bodo podpisniki sporazuma združevali sredstva v višini Vodovod Jesenice 60 odstotkov in komunalno gospodarstvo temeljna organizacija Komunalna Radovljica 40 odstotkov.

J. B.

TEDEN VARSTVA PRED POŽAROM OD 20. DO 26. OKTOBRA SPET EKSPLOZIJA PLINA...

...V stanovanju S. D. na Vrhniku je minuli petek okoli ene ure po polnoči eksplodiral plin. Pritisk je podrl vmesno steno. Na srečo ni bil nihče huje ranjen, materialne škode pa je bilo za 40.000 dinarjev. Do eksplozije je prišlo, ker je bila počena cev in je uhajal plin, ko pa je prijateljica lastnice stanovanja hotela skuhati kavo, je počilo...

Vedno znova lahko prebiramo podobna poročila v naših dnevnikih. Zaradi nepravilnega ravnanja s plinom se nesreče množijo, kolikor bolj postaja plin v gospodinjstvu ceneno gorivo.

Delo s plini je vedno združeno z večjo ali manjšo nevarnostjo. Nezgode v plinski tehniki pa potekajo izredno naglo in nimamo časa, da bi šele takrat iskali razloga za nastopajoče pojave. Vsako nezgodo je mogoče z znanjem preprečiti, njene posledice pa vsaj omiliti. Znanje, preudarnost in previdnost, so najboljša zaščitna sredstva.

Industrija dobavlja danes običajni gospodinjstvi plin propan-butan v utekočinjenem stanju. Nesreče nastajajo predvsem zaradi neznanja uporabnikov z ravnanjem s plinom in drugih vzrokov kot so:

- pokvarjene jeklenke,
- napačno polnjenje jeklenk v plinarni,
- neustrezen prevoz do potrošnikov,
- neustrejni priključki na kurilne naprave,
- poškodovane kurilne, oziroma ogrevalne naprave,
- pomanjkljiva kontrola jeklenk, priključkov in stanja plinskih naprav.

Plinarne dobavljajo gospodinjstvom plin butan-propan v razmerju 50:50 s težnjo, da je v jeklenkah več utekočinjenega propana oziroma manj butana. S tem razmerjem je omogočen boljše odjem plina pri nizkih temperaturah, obenem pa pomeni tako razmerje že samo po sebi preventivni ukrep pred nevarnostjo eksplozije jeklenke pri nizkih temperaturah (ko je v njej le še malo plina). Poleg pravilnega razmerja obeh plinov pa jeklenka ne sme biti napolnjena do vrha. V primeru, da je prenapolnjena, obstoja nevarnost, da se tlak v njeni notranjosti toliko poveča (že pri majhnih porastih peratura), da pride do razpok v njenih stenah, kar povzroči, da se utekočinjeni plin razlije iz nje ter zmeša z zrakom. Eksplozijo take mešanice pa povzroči že najmanjša iskra (vklop stikala za luč v stanovanju).

Dopustne polnitve utekočinjenih plinov v jeklenke urejajo predpisi. Malo je verjetno, da bo prišla tako prenapolnjena jeklenka do uporabnika, vendar pa nevestno polnjenje jeklenk v plinarni takega primera ne izključuje. Uporabnik bi moral vsako jeklenko, ki jo prejme sam prekontrolirati, če morda ni preveč polna. Jeklenko je potrebno le malo nagniti in pomajati, da s tem ugotovimo, če se tekočina v njej preliva ali ne. Če preliv občutimo, je to zanesljiv znak, da je polnitev normalna (normalna polnitev naj bi bila 85-90% volumna posode). V primeru, če ugotovimo, da je jeklenka prenapolnjena, jo ne smemo prenesti v toplejši prostor, temveč jo odnesemo ven - proč od ljudi in prepustimo ukrepanje strokovnjaku.

VENTILI NA JEKLENKAH

Ventili na jeklenkah za mešanico plinov butan-propan morajo biti plinotesni. Priključni navoj vsakega takega ventila je standardiziran: za gorljive pline imamo levi, za negorljive pline pa desni navoj. K ventilu spada tudi varovalna kapica. Med prevozom jo je treba priviti na priključni nastavek. Če je ventil poškodovan, naj ga uporabnik sam ne popravlja, temveč naj ga vrne z jeklenko vred nazaj dobavitelju.

Reducirni ventil je naprava, s katero reguliramo tlak plina pri odjemu. Omogoča nam konstanten odjem plina, obenem pa nam jeklenko avtomatično zapira ali odpira, kadar odvajamo ali končamo z odvzemom plina. Uporabnik jeklenke naj v nobenem primeru ne naravnava reducirnega ventila - le-ta je že pravilno naravnana na sekundarni tlak pri dobavitelju. Morebitno okvaro na tem ventilu je treba dati v popravilo strokovnjaku, oziroma kompletni ventil zamenjati z novim, pri tem pa je treba še vedeti:

- da mora biti priključek izveden z brezhibnim tesnilom - iz gume ali mehkega plastičnega materiala,

- da je na matici za priključek levi navoj, ki ga brez tesnila ne smemo privijati, ker bi sicer plin uhajal iz jeklenke,

- da pred uporabo izvršimo preizkus tesnenja z milnico in čopičem in v nobenem primeru z vžigalico.

V primeru, da plin uhaja, zapremo ventil na jeklenki in takoj odpremo vsa okna in vrata prostora. Ne vklaplajmo nobenih električnih porabnikov, ne uporabljamo nobenega odprtega ognja (prižiganje cigarete ipd.), temveč odnesimo jeklenko takoj ven na prosto, prostor pa temeljito prezračimo.

GUMIJASTA CEV ZA DOVOD PLINA

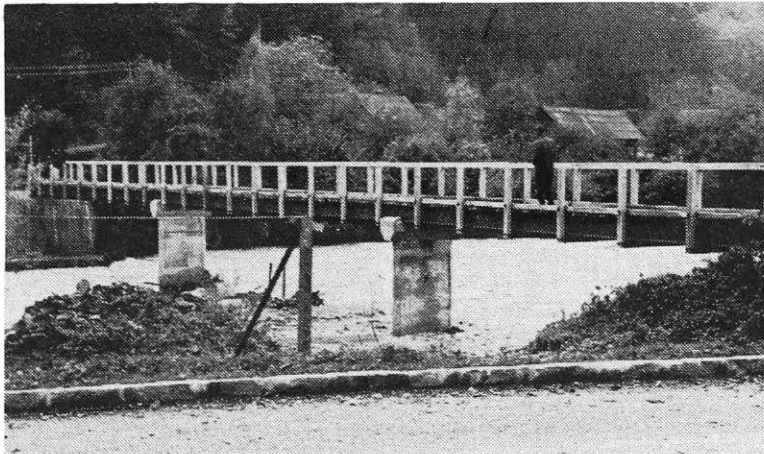
Dovod plina do plinskega porabnika je izvedena običajno z gumijasto cevjo. Vedeti je treba, da se material kot je guma s časom postara in lahko prične puščati. Pri premikanju inventarja se lahko tudi mehansko poškoduje. Pokvarjeno cev je treba v vsakem primeru zamenjati z novo (povijanje okvarjenega mesta z izolirnim trakom ni dopustno). Po zamenjavi cevi napravimo na priključnih mestih spet preizkus tesnenja na tesnjenje - z milnico. Poleg navedenega mora porabnik plina še vedeti:

- da jeklenka s plinom ne sme biti izpostavljena čezmernemu ogrevanju (ne sme biti postavljena na primer, v neposredno bližino štedilnika na trdo gorivo - ne sme se segreti nad temperaturo 40 stopinj Celzija),

- da mora biti stanovanjski prostor v katerem uporabljamo jeklenko vedno dobro zračen (pri zgoznavanju plina se porablja veliko kisika, odstotek zgorelih produktov - ogljikov dioksidi v prostoru pa hitro narašča, kar je tudi sicer nevarno za ljudi, ki bivajo v tem prostoru. Iz tega razloga in ne zgolj zaradi rizika eksplozije, je nedopustno uporabljati plin v spalnih prostorih).

KDAJ NASTOPI NEVARNOST EKSPLOZIJE

Mešanica propan-butana z zrakom se vname že pri najmanjšem plamenčku, iskri, potem pa eksplozija.

Nov žvagnov most čez Savo (Foto B. Blenkuš)

Z ZADNJE SEJE PREDSEDSTVA OBČINSKEGA ODBORA ZZB NOV

Člani predsedstva občinskega odbora ZZB NOV Jesenice so na zadnji seji najprej razpravljali o osnutku pravilnika za podeljevanje posebnih priznanj medobčinskega sveta ZZB NOV za Gorenjsko. Kot so poudarili, je prav, da se takšna priznanja na Gorenjskem podeljujejo in sicer aktivnim borcem, ki so po osvoboditvi nesebično delovali za napredek in razvoj naše samoupravne socialistične družbe. Člani predsedstva so ob tem tudi imeli pripombo, da se posebna priznanja podeljujejo javno in na svečan način.

V nadaljevanju seje so spregovorili o nalogah jeseniške borčevske organizacije v akciji Nič nas ne sme presenetiti. Člani predsedstva so se najprej seznanili z zapisnikom zadnje seje komisije za ljudsko obrambo in družbeno samozščito pri republiškem odboru ZZB NOV Slovenije. Izvlečke iz te seje in sklepe predsedstva bodo posredovali borčevskim organizacijam v krajevnih skupnostih, ki bodo potem pripravile svoje programe aktivnosti in jih do 15. novembra posredovale komisiji za ljudsko obrambo in družbeno samozščito pri občinskem odboru ZZB NOV Jesenice.

zivo zgori. Pri tem nastane izredno vroč plamen, ki lahko povzroči hude opekline. Zračni pritisk pri tem skoraj hipoma naraste na 10 do 14 kratno vrednost. Jakost eksplozije je seveda odvisna od količine plinske mešanice, ki se je nabrala v stanovanjskem prostoru.

Sprijazniti se moramo s tem, da plinske eksplozije največkrat povzročamo sami - iz neznanja ali tudi malomarnosti. Eksplozija, na primer, lahko nastane, če iztekajoči plin iz gorilnika prepozno prižgemo (na plinskem štedilniku, pečici, bojlerju itd.). Ni sicer nujno, da pride v vsakem primeru do rušilne eksplozije, vendar pa pusti že manjša eksplozija lahko hude posledice za zdravje človeka (opekline).

Požar, ki nastane zaradi nepredvidenega uhajanja plina pri plinskem porabniku (štedilniku, pečici, bojlerju itd.) pogasimo, če ventil jeklenke zapremo. Isto napravimo, če je prišlo do gorenja plina pri ventilu jeklenke. Če se je jeklenka pri tem segrela, jo odnesemo ven in polivamo z vodo. Gašenje je možno tudi s CO₂ gasilnim aparatom ali aparatom na prah.

PREVENTIVNI UKREPI

Največje preventivni zahtevi, ki se nanašata na porabnika plina sta:

- kontrola tesnenja, jeklenke in naprav,
- prežračevanje prostorov, v katerih uporabljamo plin.

Ostali preventivni ukrepi:

- otroci naj se ne igrajo s plinsko opremo,
- jeklenke naj bodo vedno hranjene v prostorih, ki leže višje od okoliškega terena (v primeru netesnjene jeklenke se mešanica plinov butan-propan zbira pri tleh zaradi večje specifične teže od zraka),
- jeklenke naj ne bodo postavljene v bližino peči, na sonce ali h kakšnemu drugemu toplotnemu viru (npr. radiatorju),
- pri kuhanju je paziti, da so odprti le tisti gorilniki, ki so trenutno v uporabi,
- pri uporabi plina je ventil na jeklenki potrebno zapreti,
- prostor naj se prezrači preden prižgemo gorilnik, če sumimo, da je v prostoru plin,
- če opazimo okvaro na plinski napravi ali napeljavi, obvestimo plinarjo oziroma dobavitelja plina.

ZAKLJUČEK

Delo s plini zahteva vedno znanje in previdnost. Če vemo že vnaprej, kaj se vse lahko zgodi, nam ni več težko upoštevati navodil, ki temeljijo na tehnični znanosti in izkušnjah.

Zbral in uredil Franc Avsenik

SKRAJNA MALOMARNOST PRI GRADNJI ŠOLSKEGA CENTRA NA PLAVŽU

V preteklem šolskem letu so se tudi šolarji višjih razredov osnovne šole Tone Čufar preselili v nove prostore šolskega centra na Plavžu. Radost otrok je bila velika. Kako tudi ne! Toliko lepih prostorov s sodobno opremo in mnogimi učili, ki jih ima samo malo šol v Sloveniji, navduši vsakogar. Občani in starši šolarjev smo pomagali graditi šolo z našim samoprispevkom, ki ga še plačujemo. Ni nam žal denarja, kadar je uporabljen za dobre namene in za naš mladi rod. Ni nam pa prav, če so sredstva za družbene namene porabljena lahko-miselno in malomarno.

Če rečemo lahko-miselno, je to nekoliko prerazkošno zgrajena zgradba, ki nam bo požirala veliko sredstev za vzdrževanje, reči pa je treba, da je lepa, funkcionalna in še čez mnogo let bo šola svojega časa. Tako smo želeli, zgradili in zdaj jo imamo. Da je tako je vsak občan prispeval svoj delež z aktivnim prizadevanjem ali pa z molkom, ko bi bilo boljše reči kako kritično pripombo. Zdaj je tu in morali bi biti zadovoljni in ponosni s tem kar smo zgradili.

Pa nismo zadovoljni! Zakaj?

Čez dober mesec dni, ob prazniku republike, bo leto dni, ko so na šoli pričeli uporabljati tudi dve telovadnici, plavalni bazen in trim kabinet. Zaradi slabo izvedenih del, oziroma tesnenja ob bazenu, je voda zamakala v strojnici v kletnih prostorih. Bazena dalj časa niso smeli uporabljati. Kot kaže so glavne napake izvajalci popravili, ker so otroci že deležni osnovnega pouka plavanja.

Zamakanje ob bazenu pa je bil le skromen uvod za vse tisto, kar se dogaja ob večjih nalivih. Prvo večje razočaranje in še več skrbi, pa je vodstvu šole povzročil močan naliv prve dni v avgustu. V vseh prostorih za pouk telesne vzgoje je pričela streha močno puščati. Curljalo je v veliki telovadnici, na galeriji med veliko in malo telovadnico, najmočnejše pa v dvorani za športno gimnastiko, kjer je na tleh parket. Le nekaj dni za tem je bilo, povsem razumljivo, parket na treh mestih dvignjen tudi do trideset centimetrov na velikih površinah. Pouk v septembru je že tekel, ko so izvajalci uspeli popraviti oziroma položiti nov parket v poškodovanem pasu. Upati je bilo, da so popravili tudi streho, kjer je puščala.

Dočakali pa smo zadnje deževno obodbe, ki nas je zadnjih štirinajst dni dodobra namočilo. V šolski zgradbi na Plavžu pa se je slika iz avgusta ponovila v še mnogo slabši izdaji. V gimnastični dvorani je spet tekel skozi z lesom obložen strop.

Voda je tekla po betonskih stenah in se skrila pod parketom telovadnice. Zdaj je spet dvignjen tako kot v avgustu in na istem mestu. Močno je zamakalo tudi v predprostoru glavne elektro stikalnice. Prek te luže, ki je prekrivala ves prostor, so učenci hodili v copatih v telovadni prostor in napravili tudi tam vodno drsališče. Številna plastična vedra za zbiranje deževnice so bila kaj slab okras lepi šoli.

Višek malomarnosti pa je prav gotovo v hodniku med šolsko kuhinjo in traktom jedilnice. Iz plastične cevi, v kateri so položeni električni kabli, pa je tekel slap vode preseka okrog enega kvadratnega centimetra.

Zaradi mokrih tal je bilo na šoli več padcev, tako učencev kot delavcev šole. Na srečo brez težjih poškodb.

Vprašanje se postavlja samo: ali je mogoče, da se nekdo, to je po vsej verjetnosti izvajalec del na strehi, tako neodgovorno ponaša pri svojih delovnih opravilih za katera smo občani in združeno delo odšteli težke milijone? Vprašanje je tudi, kako je svoje delo opravila delovna organizacija, oziroma nadzorni organ, ki je nadziral kvaliteto del pri izgradnji šole. Znano je, da je prejel v ta namen kar čedno vsoto sredstev iz samoprispevka občanov.

Občani upravičeno pričakujemo da bodo izvajalci in nadzorni organ napake na šoli kar najhitreje odpravili in poravnali tudi škodo, ki je nastala na opremi. Ostalo pa bo še vedno odprto vprašanje moralne odgovornosti tistih delavcev, ki so s svojo malomarnostjo, težko je verjeti, da niso dovolj strokovni, povzročili tako stanje na novem in dragem, izredno pomembnem družbenem objektu.

Občani pričakujemo javno obvestilo, kdaj bodo napake gradbenikov na šolskem centru na Plavžu odpravljene.

Leon Mesarič

LETOS ŽE TRETJE SREČANJE BORCEV ZA SEVERNO MEJO

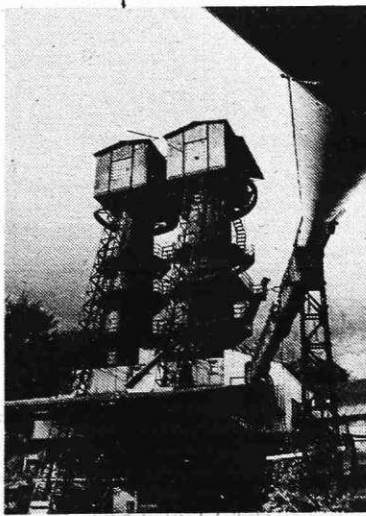
Da se ostareli prostovoljci borci za našo severno mejo 1918/19 radi srečujejo in to kljub visoki starosti, nekateri znanstveniki in zgodovinarji onstran Karavank, objektivno presoja dogodka in življenjske razmere naših rojakov tedaj, ko se je odločala usoda le teh.

Tovariši Ude je tudi omenil resolucijo, ki je bila sprejeta na republiškem občnem zboru Zveze prostovoljcev borcev za severno mejo in poslana na pristojna mesta. Prepis resolucije je poslal tudi dnevnemu DELO in DNEVNIK, kateri pa jo niso objavili. Objavila pa sta jo TV-15 in eden naših slovenskih listov na Koroškem. Dalje je tov. Ude omenil dopis, katerega je letos prejel od takojmenovanih avstrijskih brambovcev na Koroškem, kateri menijo, da naj bi se po 60 letih le zblížali nekdanji nasprotniki v bojih za severno mejo in na Koroškem. Prišlo naj bi do sestanka obeh nekdanjih sovražnikov, z naše in avstrijske strani. Ude jim je odgovoril, da do tega ne bo prišlo vse dotlej, dokler ne bo naša narodna manjšina dobila vse pravice, narodnostne in človečanske, katere ji pripadajo po 7. členu avstrijske državne pogodbe.

Prisotne prostovoljce je v imenu občinskega odbora ZZB NOV pozdravil Franc Konobelj in v imenu občinskega odbora SZDL Zdravko Črv. Oba sta poudarila velik prispevek prostovoljcev za obrambo naše severne meje in vsem zaželela dobrega počutja na stara leta.

Tov. Kelih, predsednik občinskega odbora borcev za severno mejo v Radovljici je v razpravi pripomnil, da je napačno govoriti o tedanji naši narodni manjšini, ker je bila v večini. Prehitra odločitev za plebiscit, razne obljube s strani avstrijskih Nemcev, ki so kasneje ostale le na papirju, so premamile marsikatero našega rojaka, da je oddal svoj glas za Avstrijo. Omenil pa je tudi vso pomoč, ki jo je takratna italijanska vlada nudila Avstriji.

Ob koncu srečanja so prejeli vsi člani Zveze prostovoljcev borcev za severno mejo jeseniške občine lično knjižico, avtorja Petra Likarja, o trinosemdesetletniku Lojzeta Udega »Moje bitke« ter fotokopijo domilne listine, katero je prejela organizacija.

»Samotarja« (Foto S. Kokalj)

SPOMIN NA DAN MRTVIH V KONCENTRACIJSKEM TABORIŠČU FLOSSENBÜRG

Prvega novembra leta 1943, na dan mrtvih, je bil ubit zapornik nemške narodnosti in sicer le zato, ker je hotel pomagati našemu rojaku Janezu Makovcu, ki je bil doma iz Rateč. Ta Nemec, sicer kriminallec, je bil eden redkih, ki je po dolgih letih v zaporih in koncentracijskih taboriščih še ohranil čut do sočloveka in ni podivil, kakor večina njegovih rojakov »zelencev«, kakor smo jim pravili.

Tudi na dan mrtvih, 1. novembra 1943, smo morali težko delati, tako kot vse druge dneve, le s to razliko, da je bil kapo Avgust Beckman ta dan še posebno surov in podviljan, ter je neprestano kričal nad nami in mahal po naših hrbtih s svojo nepogrešljivo palico. Delali smo v tako imenovani komandi »rumpelsbach«, ki je bila ena najtežjih delovnih skupin v tem taborišču. V njej je bilo zaposlenih kakih 100 zapornikov raznih narodnosti in med njimi tudi Janez Makovec in jaz, edina od Slovencev. V veliki strmini smo gradili obvozno cesto okoli kamnoloma, cesto, ki ni bila nikdar dograjena, terjala pa je veliko številno žrtev. Vsak večer smo po končanem delu prenašali v taborišče številne pohabljenosti in mrtve tovaršice.

Ta dan, kot sem že omenil, je bil kapo Beckman še posebno podviljan. Njegov namestnik podkapo, tudi nemški kriminallec, je bil bolj človeški in temu se je nekako zasmilil naš Janez Makovec, ki je s težavo prekladal in valil težke kamnite gmote. Poklical ga je in odpeljal do barake, kjer je bilo razno orodje in mu ukazal naj prebira pokvarjeno orodje. To pa je opazil kapo Beckman in oba poklical k sebi. Ko je hotel udariti Janeza, se je zanj zavzel podkapo. Kapo pa ni okleval in mu je prisilil krepko klofuto. Podkapo mu ni ostal dolžan in mu je klofuto vrnil. Tako sta se začela pretepati in kričati drug nad drugim, da je delo popolnoma zastalo. Tudi starejši esesovec, ki je nadzoroval delo in je bil vse prej, kot

dober človek, je nekaj časa to opazoval, nato pa ukazal, da naj takoj zopet poprimemo za delo. Zadržal se je nad nami da sabotiramo in najbližje tudi premlati z bičem, katerega je imel vedno pri sebi in ni varčeval z njim. Kapo Beckman pa se s tem ni zadovoljil, pač pa je pograbil podkapo, svojega rojaka za vrat in ga pahnul v strmino pod cesto, kjer je mrtve obležal. Zvečer po končanem delu smo ga prinesli nazaj v taborišče. Nato je kapo pograbil še Janeza in tudi on bi gotovo tam končal svoje življenje, če ne bi posegel vmes esesovec in to preprečil. Tako si je ta dan, na dan mrtvih, po naključju Janez Makovec rešil svoje življenje. Z delom smo nadaljevali, a ne tako kot pred tem. Kapo August Beckman je postal nekako zamišljen in umirjen, morda ga je le zapeljal vest, da je storil velik zločin na dan, ko se spominjamo mrtvih. Tudi drugi priganjači in celo esesovec, nas niso več tako priganjali pri delu.

Spomladi, leta 1943 so prišli gestapovci na sled tudi narodnoosvobodilnemu gibanju v Ratečah in

Podkoren in tam aretirali številne sodelavce tega gibanja in med temi tudi Janeza Makovca in njegovega brata Alojza z Rateč. Skupaj so nas 17. avgusta s skupino 24 naših rojakov, večina z jesiške občine, odpeljali v Dachau. V začetku oktobra pa so Franca Kosmača, Janeza Ponikvarja, Janeza Makovca in mene z Dachau prepeljali v taborišče Flossenbürg. Z Janezom Makovcem sva ostala tu do konca vojne in prestala veliko hudega. Ves čas sva bila skupaj v raznih delovnih komandah, v katerih sva se srečevala z raznimi podviljanimi nemškimi kriminalci, ki so imeli v tem taborišču vso notranjo upravo in ki so povzročili toliko gorja in trpljenja. Z Janezom sva vseh 18 mesecev spala na skupnem ležišču in proti koncu vojne, ko je bilo taborišče vedno bolj polno, se je med nama zaklinil še tretji, tako da smo stisnjeni kot sardele v škatlici ležali drug ob drugem. Vse sva si delila z Janezom, dobro in slabo in le tako sva lahko ostala pri življenju, katero je nemalokrat viselo na nitki.

Srečko Šorli

UČENCI OSNOVNE ŠOLE KRANJSKA GORA VKLJUČENI V TEKMOVANJE »MLADI GASILEC«

Teden od 20. do 26. oktobra je teden varstva pred požarom. Mladi iz celodnevne osnovne šole Jeseniško-bohinjski odred Kranjska gora, smo se na pionirskem sestanku odločili, da se bomo v okviru Jugoslovanskih pionirskih iger, ki se izvajajo pod geslom: »Rastemo pod

Titovo zastavo«, vključili v tekmovanje »mladi gasilec«.

Takoj smo se povezali z vaškim gasilskim društvom, ki nam bo pomagalo, da bomo to tekmovanje lahko izvedli. Delali bomo kot že doslej in sicer v treh skupinah: mlajši pionirji, starejši pionirji in mladinci v enotah v Ratečah, Podkorenu, Kranjski gori in v Martuljku.

Mlajši pionirji se urijo v gašenju z vedrovko, starejši pionirji in mladinci pa v dvodelnem napadu iz hidranta. Prejšnja leta smo se izpopolnjevali predvsem praktično s suhimi in mokrimi vajami.

Ob zaključku sezone smo imeli vsi mladi gasilci občinsko tekmovanje, na katerem smo se kar dobro odrezali. Upamo in želimo si, da bo tako tudi v okviru Jugoslovanskih pionirskih iger.

V okviru tega tekmovanja bodo pionirji do 4. razreda spoznavali vzroke požarov ob razgovorih, v 5. razredu bodo pionirji – gasilci opravljali izpit za maskoto »petelin«, v 6., 7. in 8. razredu pa bodo tekmovanja v teoretičnem in praktičnem znanju za bronasto, srebrno in zlato značko »preprečujemo požare«. To znanje in tekmovanje bo obenem tudi priprava za obrambo domovine.

Pionirji pionirskega odreda Slavko Černe in člani ZSMS naše šole upamo, da bomo te naloge uspešno opravili in s tem pripomogli k razvoju usposabljanja za splošni ljudski odpor in družbeno samozasčito.

Tanja Smolej

OBISK GOJENCEV GLASBENE ŠOLE VELENJE V OSNOVNI ŠOLI TONE ČUFAR

Mladi pevci iz Velenja so pripravili 14. oktobra pravo malo presečenec. Pričakovali smo, da nam bodo izvedli glasbeno pravljico Rdeča kapica, skladatelja Darijana Božiča. Seveda je nekaj časa trajalo, predno smo se vsi učenci od prvega do četrtega razreda, vključno z gojenci VVZ Angelca Očepeč, zbrali v večnamenskem prostoru. Toda takoj, ko je zbor glasbene šole iz Velenja zapel prvo pesmico, smo vsi utihnili. Njihovi ubrani glasovi so zapolnili prostor in nič več nismo mislili na klepetanje. V prvem delu so nato zapeli še več pripunih in predvsem sodobnih zborovskih skladb. Po kratkem odmoru pa so nam predstavili še glasbeno pravljico Rdeča kapica. S skromnimi kulisami in kostumi so nam to pravljico lepo zapeli, zaigrali in tudi zaplesali.

Razšli smo se s prijetnim občutkom, da smo spet doživeli zanimivo glasbeno predstavo iz cikla predstav Glasbene mladine.

Učenci 4. razredov COŠ
Tone Čufar, Jesenice

ZA ULTRAZVOČNO RENTGENSKO APARATURO SO PRISPEVALI

V našem glasilu smo 11. septembra letos na pobudo občane pričeli z akcijo za zbiranje sredstev za nakup ULTRAZVOČNE RENTGENSKO APARATURE v jesiški bolnici. To aparaturo ima bolnica Jesenice v nastrtu že več let, vendar pa zaradi gradnje in opreme novega prizidka, predvsem pa zaradi plačevanja anuitet za novi objekt ni izglede, da bi še bolj posodobili medicinsko opremo. Naj poudarimo, da ultrazvočna diagnostika daje nove možnosti za odkrivanje bolezni tako v abdominalnem (trebušnem) območju kot tudi v ginekologiji, porodništvu, kardiologiji in drugih območjih, skratka odkriva patologijo, ki zdravnikom doslej povsem ni dostopna.

Prispevke naj bi občani in organizacije nakazovali na mesto vencev in cvetja na grob pokojnikov, kar je vedno bolj tudi njihovo zadnje volilo, ali namesto drugih daril.

Že v prvem mesecu so se akciji odzvali in prispevali: 2.630,00 din SOSEDJE, namesto venca za pokojno Ano Kavčič; 1.000,00 din krajevna organizacija ZB NOV Sava, namesto venca na grob za Ano Kavčič; krajevni odbor VVI Sava, namesto venca na grob za Ano Kavčič. Skupaj je bilo doslej zbranih 4.630,00 dinarjev.

Prispevke v ta namen lahko nakažete na žiro račun: Splošna bolnica Jesenice, štev.: 51530-603-31250 z navedbo: namesto venca za tega in tega, za aparaturo.

TRIKRAT HURA ZA ŠOLO V NARAVI

Sonce je že poslalo prve spomladanske žarke na šolarje četrth razredov, ki smo neestrno čakali avtobusov, ki naj bi nas popeljali v obmorsko mesto Novigrad, tokrat v drugačno šolo, v šolo v naravi. Pot nas je vodila mimo Kranja, Ljubljane, Postojne in Kopra. Uživali smo ob lepota naše ožje domovine – Slovenije. Prekoračili smo reko Dragonjo, ki mejo Slovenije od bratske republike Hrvatske in že smo lahko opazovali to prečudovito istrsko pokrajino. Navdušeno smo spremljali ladje, ki so plule na bleščeči se morsk gladini.

Prispeli smo v Novigrad in se končno namestili v Pineti, kjer smo preživeli sedem dni v šoli v naravi. Namestili smo se v nova bivališča, v lesene hišice, ki so postale naš drugi dom, tovarišice in tovariši pa so prevzeli skrb za 10 do 11 učencev v času našega življenja v taboru.

Pouk ob naši nizki, razklenjeni obali. Odšli smo v vinograd, kjer smo opazovali delo na rodovitnih istrskih poljih, pokritih z rdečo zemljo, primerno za poljedelstvo, sadjarstvo, vrtnarstvo in vinogradništvo. Ogleдали smo si velik nasad vinske trte Pik Umag. Grozdje bo rabilo le še nekaj sončne toplote, da bo končno dozorelo. Sline so se nam cedile ob pogledu na zoreče jagode a kaj, ko nam je velika tabla prepovedala vstop in zadrževanje v vinogradu. V borovem gozdičku smo spoznali cipreso, bor, pinijo, oleander, oljko, rožmarin, lovor, bristvo in sivko.

Bili smo tudi raziskovalci.

Pouk smo imeli vedno v naravi. Na obali smo si ogledali živali in rastline morja. V majhnem bazenu smo si naredili pravcati morsk akvarij. Poleg bodečih ježkov in raznovrstnih školjk smo naložili še rakovice in klobučaste meduze; ki so bile naša vsakdanja nadloga. Ulovili smo tudi morsko mačko.

Začeli smo pouk s pesmijo Jugoslavija. Toplo sonce je pripekalo na nas, ki smo kot martinčki sedeli ob hišici Parnik. Urejali smo zvezke in lepili nabrane rastline. Mirno morje nas je vabilo v šolo plavanja, kjer so se nekateri učenci že naučili plavati. Na izletu z ladjo Buro smo doživeli pravi brodolom na morju. Bilo

je deževno. Morje smo spoznali še z druge strani. Veliki valovi so neusmiljeno premetavali našo Buro. Pihali je močan veter, zato smo bili ves čas vožnje v kabini. Nekateri učenci so dobili morsk bolezen. Jate galebov so se zibale na morsk gladini, mi pa smo veselo prepevali in se zibali sem ter tja. Opazovali smo spretnega kapetana pri svojem delu in si celo na tihem želeli, da bi sami segli po mogočnem krmilu.

Ogledali smo si Novigrad. Seznanili smo se s pristaniškimi delavci in ribiči pravkar prispelih ribičkih ladij. Poleg skipeli, ribičkih mrež in svetilk, so bile ladje natovorene s tremi tonami sardel, ki so jih ujeli v pretekli noči. Prijazni ribič nam je pripovedoval o delu na ladji, o bogatem plenu, ki ga jim ponuja morje. Sardele so odpeljali posebni tovornjaki – hladilniki v predelovalnico Delamariš Rovinj. Sprehodili smo se po ozkih ulicah. Vseposvodom smo opazili okusno urejene izložbe in napise, ki so privabljali turiste. Kar zavidali smo našim hrvaškim kolegom, da se lahko vsak čas osvežijo na urejeni, betonski plaži za šolo.

Še sonce nas ni hotelo vedno ubogati, ni ni hotelo posijati iz koprenastih oblakov. Ko je zatonilo, smo lahko le občudovali živordeč sončni zahod in že smo morali »skočiti v dolge rokave«.

Kljub redkim sončnim žarkom smo težko verjeli, da je našega prestrega življenja v Pineti konec. Nemo smo iz avtobusov spremljali mimo bežečo pokrajino in zrlj v morje, ki se je vse bolj odmikalo. Poslušali smo glasbo in razmišljali o tistih lepih in srečnih trenutkih, ki smo jih delili z učitelji in voditelji ob morju.

S pesmijo Jugoslavija smo se poslovnili od naših spremljevalcev in se jim zahvalili za njihovo skrb za nas, obenem pa nasmejanih ust pozdravili svoje starše.

Trikrat hura za šolo v naravi, smo vzkliknili, preden smo izstopili v svojem rojstnem kraju, pred osnovno šolo Karavanški kurirji NOB na Koroški Beli.

Učenci 4. a. r.,
OŠ Karavanški kurirji
NOB, Koroška Bela

ZA DAN PIONIRJEV PO KURIRSKIH POTEH

Učenci osnovne šole Karavanški kurirji NOB s Koroške Bele smo bili ponosni in veseli, saj smo vedeli, da bomo letošnji dan pionirjev kar najbolj slovesno praznovali. Udeležili se bomo otvoritve kurirske postaje G 22 za Mavrami nad Pristavo.

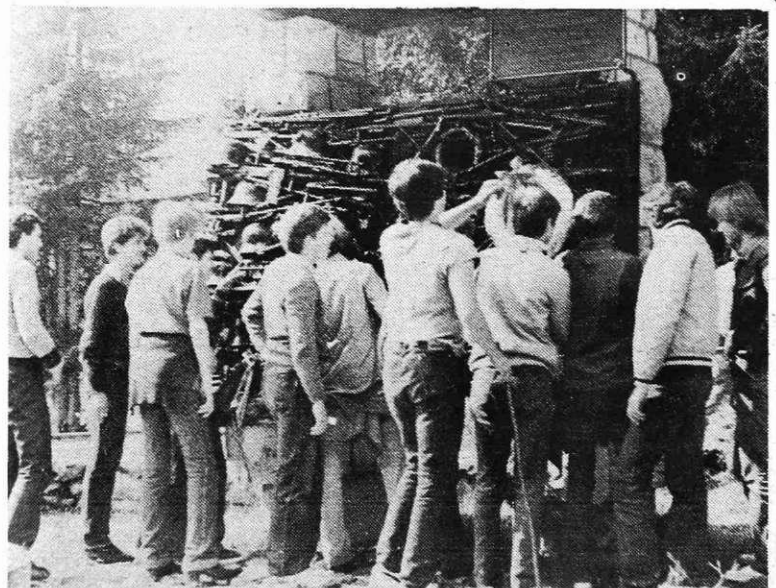
Zbrali smo se pred šolo na Koroški Beli. S polnimi nahrbtniki in torbicami smo krenili na pot. Najprej nas je pot vodila po Cesti talcev in od tam v Trebež. Vreme nam ni bilo posebej naklonjeno, pa nič zato, saj smo bili razgreti od hoje. Tega pohoda so se udeležili nekateri še živeči kurirji, družbenopolitični delavci, granicarji in poleg nas tudi delegacije učencev drugih jesiških šol.

Ob klepetu nam je čas zelo hitro mineval. Prisopihali smo do Pristave. Tam je bil kratek odmor. Skupina naših učencev se je pomerila z jesiškimi vrstniki v nogometu. Drugi pa so opazovali naravo, ki se pripravlja na boj z zimo. In že smo hodili naprej po gozdni poti. Čim više smo bili, tem bolj gosta je bila megla, ki nam je zastirala pogled na jesiško dolino. Pot se je vila zelo mirno navkreber. Nekateri hitreje, drugi počasneje, smo prišli do zbornega mesta – nekdanje kurirske postaje G 22.

Zbranim je spregovoril tov. Jože Pekelj-Krištof, komisar tretje rejeleje linije. Popeljal nas je v težki čas NOB in orisal pomembno delo kurirjev. Govornik je bil tudi Franc Pesjak, ki je nekdanjim kurirjem ob tej priliki podelil priznanja, novozgrajeno postajo G 22 pa izročil krajevni skupnosti Javornik – Koroška Bela in seveda tudi nam mladim v varstvo. Vsi navzoči kurirji so izrazili prepričanje, da mladi znamo ceniti in ohraniti svobodo, če pa bi bilo potrebno, bi prav tako poprijeli za orožje in stopali po poti naših tovarišev borcev. Pozdravil nas je še Franc Treven, potem pa so nastopili recitatorji in pevci iz naše šole.

Po malici smo se vsi napotili nazaj v dolino. Nam mladim mora biti novozgrajena kurirska postaja spomin na slavno narodnoosvobodilno borbo in junaške kurirje, zato jo bomo vestno varovali.

Roman Tomaš, novinarski
krožek OŠ Karavanški kurirji
NOB, Koroška Bela

Učenci ZIC polagajo venec na spominsko obeležje mrtvemu bataljonu na Pokljuki (Foto M. Kovacević)

Georges SIMENON: Pismo mojemu sodniku. Državna založba Slovenije 1980. (Zepna knjiga.)

V prenekatem uvodu ali oceni je bilo že zapisano, da je Georges Simenon dober pisatelj, da so torej njegovi romani samo na zunaj prave kriminalke, da torej nikakor ne sodijo med pogrešno literaturo. Vendar pa je vsakomur jasno, da to niso kriminalke le v prispodobi, kot če bi nekdo v šali rekel, da je **Zločin in kazen** kriminalka. Ne, Simenonova dela v glaynem povsem ustrezajo pravilom, ki so po mnenju teoretikov za to vrsto romanov takorekoč obvezna. Prav ta pravila pa so tisto, kar naj bi določalo manjvrednost, kičavost teh literarnih izdelkov. (Prave umetnine se, kot pravi M. Kmecl, ne držijo takih šablon in jih zato tudi ni mogoče zlahka razvrščati. Dobri romani so torej praviloma »splošni« romani.) Bi torej iz tega sledilo, da nam francoski (ali belgijski) pisatelj Simenon ponuja zlahko blago v ničvredni posodi? Ne bi bil rad razsodnik v tej zadevi. Sam se sicer nikoli nisem zgražal nad kriminalkami, vem pa, da se nad njimi zmrduje veliko število kulturnih ljudi. Ne smemo pozabiti, da je to konec koncev tudi vprašanje okusa, okus pa verjetno služi predvsem temu, da se — če ga imaš — z njim uvrstiš med nekakšno elito. Kdo pa se ne bi tako ali drugače rad prišteval k eliti? Konec koncev tudi tisti, ki pridno berejo trivialno literaturo, — s tiho zavestjo, da je pri tem potrebno več bistrice kot za dojemanje priznanih umetnin.

Nemški teoretik Giesz pravi v svojem eseju, posvečenem problematiki kiča, da pozornosti ne bi smeli usmeriti na kičaste izdelke, ampak na posebni način dojemanja, ki je značilen za človeka — uporabnika kiča. Mnogi ljudje na kičaste, se pravi samovšečen način uživajo tudi v priznanih umetninah, še raje v njihovih posnetkih. Bralki, ki je pred leti v naši knjižnici prosila za »**Ano Karenino**« ali za kak drug podoben šund, je bilo to Tolstojevsko delo gotovo ustrezno predstavljeno. Sicer pa je sam avtor o zgodbi **Ane Karenine** izjavil, da je skrajno banalna. Hotel je reči, da bistvo umetnosti ni v zgodbi; vemo pa, da večino bralcev zanimiva prav zgodba kot taka.

Polovico odmerjenega prostora sem že porabil, o **Pismu mojemu sodniku** pa doslej niti besede. Vendar večini bralcev Simenona ni potrebno predstavljati. V njegovih najbolj tipičnih delih nastopa inspektor Maigret, velik, obilen, malce staromodni in zelo človeški možakar. Vedno nanese tako, da uganke ni mogoče razrešiti ne z bistroumnostjo ne s spretnostjo, kot je to v kriminalkah v navadi, pač pa pride do izraza neka Maigretova specifična lastnost: njegovo človeško razumevanje in s tem povezana pronikljivost, pa izkušnost, poznavanje razmer. Ne nazadnje to, da je sam Maigret nekoč v davnih letih dorašal v podobnih razmerah, v kakršnih se je zgodil ta ali oni zločin... ali kaj podobnega. Njegovi romani so polni razpoložljivih opisov, iz njih veje domotožje po preteklih časih in izginjajoči barvitosti posameznih krajev, tako, da so po svoje podobni Utrillovim slikam.

Pismo mojemu sodniku je napisano iz podobnih osnov, hkrati pa si je pisatelj privoščil nekaj čisto posebnega. Tudi tu imamo opravka s starajočim se, od življenja presku-

šenim možakom, deželanom, vendar ne v vlogi detektiva, pač v vlogi zločinca. Tudi vrstni red pripovedi je zamenjan. V drugih Simenonovih romanih zvemo najprej za zločin, ne vemo pa, kdo je zločinca. V **Pismu mojemu sodniku** že od vsega začetka ni dvomov o tem, kdo je zločinca: to je junak sam, ki pripoveduje v pismu zgodbo svojega zločina, ta pa je hkrati zgodba celega njegovega življenja. Razodetje, ki ga nestrno ali morda z globljim interesom pričakujemo, in ki se nam ponudi šele ob koncu, pa je zločin sam. Dolgo časa zaman ugibamo, v kakšen zločin je utegnil zabresti ta človek — ko pa se nam začne svitati, čutimo ob tem podobno zadoščenje, kot ga imamo sicer, kadar menimo, »da smo na sledi pravemu zločincu«.

Kot večina kriminalk in detektivk ima tudi ta svojo moralo, ki pa seveda ni tako preprosta in sfabricirana, kot drugod. Pravzaprav imajo detektivke eno samo moralo, namreč, da je zločin grd, in da mora biti kaznovan. Morala romanov, ki opisujejo zadevo z druge strani, je

navadno ta, »da so tudi zločinci ljudje, da so žrtve vzgoje, okolja« in podobno. Giesz, ki sem ga omenil na začetku, pravi, da h kiču nujno sodi jasno izražena pozitivna (moralna) ideja. Ta naj bi bila nekakšen zaščitni znak, ki daje kičastemu potrošniku občutek, da uživa v pravi stvari.

Pismo mojemu sodniku take poceni morale nima, nasprotno, junakov namen je, da v sodniku odpre brezno dvomov — in podobno je nemara hotel avtor doseči pri svojih bralcih. Ga potemtakem ni mogoče kičasto uživati? Presenetljivo je, da se prav zrejšemu bralcu utegne zgoditi, da bo imel ob branju nekaj kičastega užutika — namreč zato, ker je že prej osvojil pisateljeva človeška stališča in ga torej pisatelj zdaj potrjuje v njegovem občutku pravdnosti. Mogoče je seveda še nek bolj pretanjen način branja: če pripovedovalcu ne verjamemo na besedo in si ga skušamo predstavljati, kakšnega bi mi sami videli »od zunaj«; kaj bi menili o njem, če ne bi poznali njegove izpovedi.

Marko Hudnik

NA JESENICAH USPEŠNO GOSTOVALO MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO

V okviru programa amaterskega gledališča Tone Čufar Jesenice in organiziranega abonmaja v gledališki sezoni 1980/81, je 15. oktobra gostovalo na Jesenicah Mestno gledališče ljubljansko in uprizorilo dramsko delo **CLOVEK MEIER**, katero je napisal sodobni zahodno nemški dramatik **FRANC XAVER KROETZ**.

F. X. Kroetz se je rodil leta 1946 v Münchnu, mladost pa je preživel na bavarskem podeželju. V rojstnem mestu je obiskoval igralško šolo, ali brez vidnejšega uspeha, kasneje pa se igralški seminar Maxa Reinhardta na Dunaju. Vmes se je preživil kot šofer tovornjakov. S pisanjem je prišel leta 1967 z besedilo za male odre. Kot petindvajsetletni, ustvarjalec **CUDEŽNI OTROK NEMŠKE DRAMATIKE**, nenavadno po svojem načinu življenja, opravljanju najrazličnejših poklicev, od vrtnarja do dramatika, je v svojih najobčutljivejših letih doživel razlojevanje nemške družbe in prepoznal vsebino evropskih političnih razmer. To je zagotovo odločilno vplivalo na njegovo miselnost, saj izhaja iz meščanskega münchenskega okolja, kjer po svoje vrednoti študentske nemire in proletarska vrenja. Izrazi to leva usmerjenost je mladega dramatika leta 1972 pripeljala v članstvo Komunistične partije Nemčije. Ko postane komunist, nastanejo tudi njegovi dramski prvenci. Naj navedemo le dve slovenski uprizoritvi Kroetzove dramatike: **Moška zadeva** in **Odstrel**.

Človeka Meierja je napisal leta 1978. To je na pogled preprosta dramska zgodba, ki pripoveduje o življenju neke družine, izpoveduje pa tudi avtorjev način mišljenja v posebnostih dramaturške pisave prizorov resnobno **IZZIVALNIH, GROBIH, OHOLIH, PRESENETLJIVIH**. Dramatik izreka vrednostne opredelitve tričlanske družine — očeta, matere, sina — v neznanih, neurejenih, napadalno izizzvalnih dialogih. V oblikovanju svoje dramske snovi približa svojo igro revolucionarnim pesnitvam, ljudskosti in marksističnim vrednotam. Očitno je, da avtor z vso pomembnostjo začuti odgovornost lastnega početja, v dramatik pa določa nerazvojne lastnosti socialnega okolja na robu (neke) družbe.

Kratek biografski zapis in nekaj karakterističnih podatkov o Kroetzjevem delu **CLOVEK MEIER**, smo podali ljubiteljem gledališča,

posebno pa tistim, ki so si predstavljali gledališko igranje, ker delo in izvedba zaslužita široko obravnavo, za katero na tem mestu nimamo dovolj prostora. Gledalci (obisk je bil zelo dober) so igro spremljali zelo pozorno, v nape-tem pričakovanju razpletov zapletenih prizorov, pa so se sprijaznili z sočnimi dialogi in z nekaterimi šokantnimi prizori. Videti je bilo, a to so potrdili aplavzi, da je občinstvo igro dobro sprejelo.

V igri se vsa človeška doživetja odigrajo sočasno, v zanikanju obstoječih časovnih razsežnosti bivanja, v življenjskega prostora, torej v boju za pravice za človeka — moškega. V človeku Meierju je občutna globljivost v prid njegovega lastnega življenjskega utripa. Meier zaide v tragično brezizhodnost. On želi graditi pot v drug svet. Uklenjenost v nekakšni notranji čas in prostor, poskuša Meier premagovati z vulkansko močjo idej. V nepriiznesljivosti, toneč v malomeščanstvo postaja ohol, samovšečen, grob in zadrž, od znotraj ga razdirata silovita negotovost in strah... V onem moglem, strašnem besu razbije stanovanje, to pa Kroetzu pomeni, da se je sesul Meierjev svet, da je uničeno vse kar je gradil na svojih idejah, kar pa ga v resnici nikoli ni moglo zares potolažiti. V družini pride do popolnega poloma. Žena Martha ga zapusti, sin Ludwig, ki je dolge mesece brezposeln, ravno tako odide na svoje k — zidarjem (oče želi da Ludwig postane bankir ali podobno). Postal bo delavec kot njegov oče Meier, le da v njem ne klije nikakršna misel o tem, da je Ta svet v svojem bistvu nečloveški. Tako stari Otto Meier doživi ločitev od svojih visokih sanj, ki se razbijejo kot nične in jalove. Tudi »pravica« in »last« (saj ti si moja žena, ti si moj sin imam pravico do vas...), ne moreta obnoviti zrušeni Meierjev dom. Za Meiera je tako slovo porazno. Nič več ne more opredeljevati dogodke z mislijo da ga ta svet ne sme obvladati in mu določati. Otto Meier delavec pri BMW doživi popoln zlom in s sanjskim letalom poleti v njegov svet in se konča v praznem.

Polomljene usode Meierjevih nam povedo, da se je treba v tem svetu naučiti še veliko reči, ker pač v njem nič ne more biti jasno ali gotovo vnaprej, ker človek ni gospodar, ampak zmerom znova le plen sistema usode... Tako je sklenjeno poglavje o pripovedi **CLOVEKA MEIERA**.

Otta je igral v natančni in pretresljivi interpretaciji Janez Skof, Matilko, nasiljevano, zgroženo in razžaloščeno mater je subtilno igrala Maja Sugman, sina Ludwiga, nevrotičnega, pod očetovim terorjem uničenega fanta, nato samozadovoljnega in osamosvojenega mladega delavca, ki naivno veruje v uspeh in sistem na katerega je pristal z vsem svojim bitjem, je igral Srečko Špink.

V celoti smo gledali zanimivo sodobno igro s katero je F. X. Kroetz prikazal da socialna negotovost enosmernost družbenega in družinskega življenja govorita o nečem dovolj znanem in prepoznavnem. Če je družbenopolitični kontekst Kroetzove igre **VENDARLE DEL NEMŠKE SODOBNE STVARNOSTI**, pa ni treba reči, da podobnih odnosov ni tudi v drugih sredinah.

F. Ropret

OB 35. OBLETNICI JESENIŠKEGA AMATERSKEGA GLEDALIŠČA

V soboto, 25. oktobra, se bo v Amaterskem gledališču Tone Čufar Jesenice takoj po podelitvi letošnjih Čufarjevih plaket, dvignila zavesa za novo premiero, 228. po vrsti, odkar po osvoboditvi neprekinjeno deluje naše domače amatersko gledališče. Gledali bomo komedijo Antona Tomaža Linhartar **Ta veseli dan ali Matiček se ženi**, igro, ki ji čas pred skoro dvesto leti ni bil naklonjen, tako da so jo prvič uprizorili navdušeni podeželski amaterji v zgodnji čitalniški dobi in ki si je zares utrla pot na slovenske odre šele med obema vojnama.

Jeseničani uprizarjajo **MATIČKA** to pot drugič. Prvikrat so se komedije lotili leta 1947, torej v času, ko smo z največjim zaletom obnavljali porušeno domovino in postavljali temelje novi državi. To je zdaj že davno in le redki se še spominjajo te predstave. Za ponovno uprizoritev so sedanji oblikovalci izbrali **MATIČKA** zato, da bi z njim proslavili svoj visoki jubilej — petintrideseto obletnico delovanja gledališča.

Režiser predstave je Miran Kenda, sceno je zasnoval Jože Bedič, kot igralci pa nastopajo: Miran Kenda, Slava Marošević, Borut Verovšek, Tatjana Košir, Sandi Jakopič, Irena Varez, Oto Gerdej, Klemen Klemenc, Ivan Berlot, Rado Mužan in Franci Znidaršič. V igri sodelujejo tudi člani ansambla narodnih plesov DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice.

Linhartov **Ta veseli dan**... bo na sporedu še v nedeljo, 26. oktobra, zvečer, od ponedeljka dalje pa se bodo zvrstile abonmajske predstave.

227 PREMIER IN 2.367 PREDSTAV V 35 LETIH

To je bilanca petintridesetletnega ustvarjanja, žrtvovanja in premagovanja številnih težav in ovir jeseniškega amaterskega gledališča Tone Čufar, ki bo v soboto, 25. oktobra, s slavnostno premiero **TA VESELI DAN ALI MATIČEK SE ŽENI**, Antona Tomaža Linhartar, proslavilo svojo 35-letnico. Številke, ki jih zelo redko srečamo v slovenskem in jugoslovanskem amaterskem ustvarjanju.

Najbrž takega vzpona in razvoja, ki je dosegel tudi jugoslovanski kvallitetni vrh amaterske odrske ustvarjalnosti, niso pričakovali niti ustvarjalci prve premiere po osvoboditvi, 8. decembra 1945, ki so v režiji Franja Stibilja na oder postavili igro Ivana Cankarja **Pohujšanje** v dolini Šentflorjanski. S tem se je začela uspešna razvojna pot Slovenskega ljudskega gledališča Jesenice, ki si je začrtalo nadaljevati napredne tradicije jeseniškega delavskega odra med obema vojnoma, ki se je leta 1947 preimenovalo v Sindikalno gledališče Jesenice, leta 1950 v Mestno gledališče Jesenice, dokler leta 1958 ni dobilo današnjega imena **AMATERSKO GLEDALIŠČE TONE ČUFAR JESENICE**.

Prostor nam ne dovoljuje, da bi se sprehodili skozi vseh 227 premier, ki so bile uprizorjene 2.367 krat in katere si je ogledalo 659.299 gledalcev. Ta pregled bodo poleg drugih podatkov, sestavkov in številnih slikovnih ilustracij, ljubitelji jeseniških gledališčnikov lahko dobili, oziroma prebrali v ličnem biltenu, ki ga gledališče izdaja ob svojem jubileju in iz katerega tudi črpamo te podatke. Prav gotovo pa ni slučaj, da tako kot je jeseniški delavski oder po prvi svetovni vojni in sicer 4. decembra 1920 prišel svojo dejavnost s Cankarjevo dramo **Kralj na Betajnovi**, so jeseniški gledališčniki skoraj natanko 25 let za tem, v svobodni domovini, pričeli svojo ustvarjalno pot prav tako s Cankarjem. To prav gotovo potrjuje istovetnost odrskega sporočila, čeprav v velikem časovnem razmiku in v drugačnih družbenih razmerah, namreč, da tudi gledališka dejavnost mora biti s svojo dejavnostjo usmerjena v osveščanje delavskega razreda in vseh delovnih ljudi in krepitev njihove razredne zavesti.

Naj na kratko navedemo, da je bilo v 35 letih uprizorjenih: 54 del slovenskih avtorjev, 21 del drugih jugoslovanskih avtorjev, 34 del iz pomembnejše svetovne dramatike, 56 del različnih tekstov avtorjev iz različnih delov sveta, 53 pravljicnih in mladinskih iger, štirje recitali in priredbe in pet operet in spevoiger.

V tem času se je na jeseniškem odru zvrstilo kar 26 režiserjev, med katerimi imajo največ režij: Bojan Čebulj (75), Jože Tomažič (42), Stanka Geršak in Srečko Tič (po 22), Riko Požnenel (12), Vera Smukavec (10), Marjan Stare (9) itd.

Vsaj v dveh vlogah se je v teh 35 letih na jeseniškem odru predstavilo 75 igralk, med katerimi največkrat: Slava Marošević (84 vlog; 935 predstav, 33 sezon), Marjana Čebulj (81, 990, 29), Stanka Geršak (72, 829, 31), Tatjana Košir (58, 703, 23), Vera Stare (53, 926, 29), Vera Smukavec (46, 485, 21), Alma Jeram (31, 303, 9), Tatjana Gošiša (23, 223, 12), Silva Samsa (23, 257, 8), Rezka Torkar (21, 268, 14), Darinka Korošec (20, 246, 11), Anica Vister (19, 236, 11), Lidija Bitežnik (17, 178, 9), Nuci Deareni (16, 144, 5), Ančka Tič (14, 140, 8), Angelica Weiss (14, 147, 6) itd.

Po enakem kriteriju kot pri ženskah, se je v tem času vsaj dvakrat, oziroma v dveh vlogah predstavilo 137 igralcev, med katerimi so bili najuspešnejši: Bojan Čebulj (97 vlog, 987 nastopov, 27 sezon); Franci Pogačnik (68, 811, 18), France Ceg-

nar (59, 616, 22), Marjan Stare (49, 501, 18), Jernej Pogačnik (48, 480, 17), Lado Nikolavčič (48, 454, 12), Slavko Polanc (46, 463, 16), Franjo Lotrič (44, 406, 18), Tine Rant (37, 363, 19), Nace Smolej (36, 384, 15), Borut Verovšek (34, 376, 15), Janko Markelj (33, 297, 11), Rudi Mandič (33, 382, 8), Franjo Stibilj (31, 278, 10), Ivan Berlot (29, 324, 12), Oto Gerdej (29, 318, 12), Vinko Zorman (29, 270, 10), Vlado Rotar (25, 319, 14), Alfonz Oblak (23, 215, 7), Igor Škrblj (22, 210, 9) itd.

Tako kot v celotnem razvoju, ne samo v amaterizmu, doživljamo vzpone in padce ali začasno stagnacijo, tako so taki pretresi spremljali tudi jeseniške amaterske gledališči. Le njihovi vztrajnostni in ljubezni do odrskih desk se imamo zahvaliti, da se je amaterska gledališka dejavnost na železnih Jesenicah kontinuirano obdržala 35 let in da je celo dosegla jugoslovanski amaterski vrh z dramo Dom Bernarde Albe in jugoslovansko amatersko odrsko predstavitev s Tripče de Utočce v Monacu (Italija) in v Belgiji. Za svoje uspešno in kvalitetno delo je Amatersko gledališče Tone Čufar Jesenice, poleg številnih plaket in diplom, prejelo leta 1961 zlato odličje Svobode, leta 1964 zlato kolajno za doseženo prvo mesto na Hvaru in Čufarjevo plaketo, izredno priznanje občine Jesenice in leta 1965 orden zaslug za narod s srebrno zvezdo. Številna priznanja pa so dobili tudi posamezni igralci in režiserji.

Vsem, ki so kakorkoli v teh 35 letih prispevali za razvoj in rast jeseniškega amaterskega gledališča in vsem sedanjim ustvarjalcem čestitamo ki izredno lepemu in ponosnemu delovnemu jubileju in želimo še nadaljnega napredka in kvalitetne rasti.

PRIJETEN PROGRAM LJUDSKIH PLESOV, PESMI IN MELODIJ

Člani kulturno-umetniškega društva Jaka Rabič Dovje Mojstrana so pripravili v dvorani kulturnega doma na Dovjem prijeten program starih ljudskih plesov, recitacij in domačih melodij. Člani folklorne skupine so prvič na domačem odru zaplesali celoten splet starih gorenjskih plesov, člani dramske sekcije so recitali pesmi o starih ljudskih običajih, za prijetno popestritev programa pa je poskrbel instrumentalni trio Triglav.

Prireditev je bila dobro obiskana, saj se je v dvorani kulturnega doma zbralo okoli 80 domačinov. To je brez dvoma dokaz, da je takšen program s folklornim nastopom, recitacijami in glasbo privlačen, kulturno društvo pa bi moralo poskrbeti za še več takšnih večerov.

Naj še omenimo, da bodo člani KUD Jaka Rabič s tem programom sodelovali tudi v nekaterih drugih krajih jeseniške in radovljske občine.

J.R.

V soboto, 18. oktobra, so v mali dvorani Delavskega doma na Jesenicah odprli kolektivno razstavo likovnih del članov likovnega kluba **ISKRA**, ki bo odprta do vključno 28. oktobra vsak dan, razen nedelje, od 9. do 12. in od 16. do 19. ure. Ob otvoritvi so krajši kulturni program izvajale učence glasbene šole na klavirju in sicer: Bernarda Hvala, Urška Rebernik, Tanja Steblaj in Marjetka Velepec. (Foto B. Blenkuš)

Hokey na ledu

ZATIŠJE PRED BURJO

JESENICE : VOJVODINA 35 : 3
(6:0, 13:1, 16:2)

Dvorana v Podmežakliji, gledalcev 500, sodniki Vister, Petrić in Čemažar, vsi trije z Jesenic. Strelci za Jesenice: M. Pajić 7, Bešić in Šuvak po 4, M. Horvat in Lah po 3, Hafner, Klemenc, Košir, Magazin in Mlinarec po 2 ter I. Ščap, D. Horvat, Berlišk in Raspet po enega. Za Vojvodino pa: Šarić 2 ter Šiler enega.

Srečanje bi moralo biti v Beogradu, vendar sta se vodstvi obeh klubov dogovorili, da bo v Podmežakliji, kajti Novosadčani tako ali tako še nimajo ledu in nastopajo v Beogradu. Srečanje pa je zopet pokazalo, da simpatični hokejisti iz Novega Sada nimajo kaj iskati v prvi zvezni ligi. Resnično je bila nepremišljena odločitev "očetov" naše najkvalitetnejše lige, da Vojvodina nastopa v družbi naj-

boljših jugoslovanskih moštvev. Od tega ne bo nihče imel koristi, največ škode pa bodo utrpeli Novosadčani sami, ki bodo zapravili precej denarja, ne da bi se kaj naučili. Gre namreč za to, da moštvo, ki redno izgublja s katastrofalnimi rezultati od teh nastopov ne odnese čisto nič.

Hokejisti Jesenic so dosegli kar 35 zadetkov, česar nismo videli še nekaj časa v dvorani v Podmežakliji, vendar pa je poleg dejstva, da je Vojvodina resnično moštvo začetnikov potrebno dodati, da se naši niso preveč trudili. To jim ni bilo potrebno, njihove misli so bile bolj osredotočene na torkov derbi z Olimpijo. Vseeno, pa lahko povemo, da so mlajši igralci, pokazali več angažiranosti.

Po daljšem okrevanju je prvi v letošnji sezoni igral, sicer le z dvema treningoma, napadalec Lah in kaže, da se bo kar kmalu znašel v standardni jeseniški postavi.

NOVICE IZ TVD PARTIZAN JESENICE

Že dober mesec teče redna vadba vseh oddelkov v telovadnici TVD Partizan Jesenice. Kot prejšnjo sezono, so tudi tokrat najštevilnejši ženski oddelki. Najslabši odziv je pri mladincih kot, da teh na Jesenicah ni, največ pa je pionirk, okrog štirideset. Zanimivo je, da se prisotnost v najmlajših oddelkih, predšolskih otrokih, tako pri deklicah kot pri fantih, giblje okrog petindvajset, kar je razveseljivo, tako da bodo morale biti ure precej bolj kvalitetnejše, če hočemo obdržati vse najmlajše in privabiti še nove.

Program dela za sezono 1980/81 je dokaj pester. Sodelovali smo že na Milovanovičevem memorialu v Završnici, tako v tekmovalnem, kot v rekreacijskem delu s 45 udeleženci, pred nami je društveni kros, če ne bo ponagajalo vreme. V novembru bo že dolgo napovedano srečanje z vrstniki iz Domžal, ki bo imelo tekmovalno-rekreacijski značaj. V zadnjem mesecu leta pa bo po nekajletni prekinitev, telovadna akademija, v počastitev dneva JLA. V novem letu naj bi realizirali še povratno srečanje z Domžalami, privedli društveno smučarsko tekmovalno in izpeljali tekmovalno v TRIM gimnastiki (nova akcija Partizana Slovenije), za vse oddelke v društvu. Na sporedu je še splošnodanski kros in telovadna akademija ob dnevu mladosti.

ZA KONEC LETOŠNJE IZREDNO USPEŠNE PLANINSKO-ALPINISTIČNE SEZONE

Nenadoma so sive, vlažne megle napolnile gozdove v krnicah, okrašljanih in zatrepah pod gorami. Čez skrbine, dole in dolice so se v slapovih spustili sivčeno sivi oblaki, iz katerih je začelo deževati. Planinski svet s skalnimi vršci, ki se je še pred dnevi kopal v bogati sončni luči in vabil pisane reke razpoloženih gornikov, se je zvil z megli in oblaki v žugajoči mrč, ki je napovedoval zaključek izredno bogate planinsko-alpinistične sezone.

Planinci, pohodniki so letos čez poletje vztrajno obiskovali naš planinski svet. Izredno velik je bil tudi obisk samotnih predelov našega planinskega sveta. Čez dva milijona in pol ljubiteljev in obiskovalcev gora od blizu in daleč je obiskovalo zeleno Pogorje, Savinjsko - Kamniške gore, Grinčevac, Karavanke, Julijske Alpe in pisana predgorja. 170 gostoljubnih planinskih objektov, kot, domov in zavetij, še sredi sezone komaj zmoglo prenočiti in nahraniti množice aktivnih rekreativcev. Mnogi so morali v dežju in slabem vremenu, utrujeni prenočevati na in pod klopami in mizami. Stanovanjski, prenočitveni in prehranjevalni problem sredi naših gora postaja iz leta v leto vedno bolj težak in čestokrat celo kritičen. Planinska društva se po svojih najboljših močeh trudijo povečati kapacitete svojih planinskih postojank, iz leta v leto se gradijo novi planinski domovi (pr. Krnskem jezeru, pod Špalko in še kje), vendar prenočišče vedno bolj občutno primanjkuje.

Na teh poteh v gore še posebno mladi kaj radi prehitujejo svojo življenjsko planinsko pot in prekomerno izjavijo nevarnosti. Zaradi nepredvidnosti, slabe, nepopolne opreme in neizkušenosti je bilo tudi letos zabeleženih več padcev in zdrsov, ki so se na srečo končali brez večjih in hušjih posledic.

Zal pa se je tudi letos v domačih in tujih, zahtevnejših gorah smrtno ponesrečilo 18 alpinistov. Posebno veliko smrtnih žrtev je bilo zabeleženih med mladimi. Mladega, veliko obetajočega Marka Šurca so dobili pod severno steno Triglava (žrtve plazu) šele po 87. dneh. Petnajsti zimski spominjski pohod na zasneženi in v led ukovani Stol je zahteval smrtno žrtev. Smučaša Kapruna so zahtevala smrt dveh mladih smučarjev. Prepadne stene Sit in kršljivi odlomi v steni Draskega vrha nad Krmo so zahtevale smrt dveh perspektivnih, veliko obetajočih plezalcev. Mladost in neizkušeno vodstvo sta bila vzrok smrti Barbare na poti s Skrlatice. ... To je vsekakor previsoka cena našega množičnega planinstva, vrhunskega plazalnega športa in alpinizma.

Tekmovalne in nepremišljene lovi za tveganimi dosežki, rekordi in senzacijami, so več ali manj vzrok lažjim, težjim in na žalost tudi smrtnim nesrečam v gorah. Pionirski in mladinski planistični odseki bi morali skupaj z alpinističnimi odseki posvetiti še večjo skrb načrtni, preventivni vzgoji in šolanju obiskovalcev gora v cilju preprečevanja lažij, težjih in še prav posebej smrtnih nesreč v gorah.

Naši vrhunski plezalci in mladi, ki goje ekstremni alpinizem, so trenutno sredi intenzivnih priprav za našo naslednjo himalajsko alpinistično odpravo leta 1982.

Letošnja poletna planinska sezona se zaključuje. Množice planincev in drugih ljubiteljev gora so tudi letos obiskale vse naše vrhove, najbolj oblegani pa je bil brez dvoma otok Triglav. Številni planinci so se med potjo v triglavske pogorje ustavili tudi pri spomeniku padlih partizanov-gornikov v Vratih in se poklonili njegovemu spominu. (Tekst in foto: J. Rabič)

Vse te mesece bo teklo tudi testiranje telesnih zmogljivosti, od najmlajših do najstarejših, ki bo pokazalo tudi, ali je delo z mladino dobro ali pa bo treba dejavnost popestriti. Še ena naloga čaka člane izvršnega odbora društva, najti stik z ostalimi društvi v občini, in se pogovoriti o izpeljavi skupnih akcij, o sodelovanju na tekmovalnem področju, pa tudi rekreativnem.

Pri gimnastični sekciji je prišlo do menjave generacij. Ostali sta dve mladinki in kopica pionirk, ki se pripravljajo za tekmovalno v naslednjem letu. Za pionirke bo to ognjeni krst in v pogojih, v katerih delajo, od njih ne moremo in ne smemo že v začetku pričakovati uspehov, s trdim in dobrim delom trenerjev in telovadk pa bodo z leti prišli tudi uspehi.

Judo sekcija je na istem kot telovadke. Večjih tekmovalni ni. Tudi tu je prišlo do menjave generacij, vendar pa z rednimi tečaji in treningi trikrat tedensko, vrzeli hitro nadoknadijo. Sekcija šteje približno trideset judistov, od pionirjev do članov, pa tudi šest deklet je med njimi.

Delo v društvu teče z manjšimi ali večjimi težavami, toda z dobro voljo in entuziazmom se da vse premagati. Dela je dovolj in če bomo hoteli uresničiti zahtevne cilje, bomo morali trdo prijeti za delo, da pokažemo tudi ostalim, kaj znamo in kaj zmoremo.

Kateri cilj je 3300 m visoka južna stena četrtega osemstotaka, 8511 m visokega Lhotseja v nepalski Himalaji, ki je trd oreh za ase svetovnega alpinizma. Stari planinski-alpinistični junaki, ki so uspešno prestali ognjeni krst na Makaluju, Everestu in na številnih drugih ekstremno težkih in zahtevnih gorah Alp, Andov, Pamirju, Hindukušu in Himalaji (Belak, Polak, Manfreda in drugi), so ogreli in navdušili še armado drugih, mlajših, ki vztrajno in uspešno silijo v osrednje, ne samo med našo, temveč tudi svetovno elito. Številno močan in tehnično sposoben kader naših plezalcev in alpinistov je v letošnjem poletju plezal in zmagoval prevesne in prepadne stene doma, v Dolomitih, centralnih Alpah, na Grenlandu, na Norveškem. Za odličnim Kenzom, Čitom, Manfredom, Nejcem in Vikijem ter drugimi prihajajo številni drugi, ki so zadostno jamstvo, da bodo leta 1982 ponovili uspeh iz leta 1979. Stari garnituri bodo pomagali uresničiti dolgoletne sanje mladih iz Ljubljane, Trčica, Kamnika in drugih alpinističnih odsekov in sekcij, v katerih se v težki in odgovorni šoli vzgaja več kot 1500 plezalcev in alpinistov, ki segajo po najvišjih in najtežjih lovrih svetovnega alpinizma.

Sredi teh priprav pa je planince, plazalce in alpiniste ob zaključku letošnje izredno uspešne sezone prizadejala žalostna novica, da je pred dnevi umrl starosta jezerjanskih in kamniških plezalcev, alpinistov in gorskih reševalcev PAVLE KEMPER, LE, ki je vse življenje posvetil in žrtvoval zdravju in življenju množičnega planinstva in vrhunskega alpinizma ter gorske reševalne službe v Grinčevcu in savinjsko-kamniških gorah. Pavle Kemper je bil z dušo, srcem in telesom vse svoje življenje v čudovitih gorah nad Logarsko dolino, Jezerskim in Bistrico. Izguba veterana planinstva, alpinizma in GRS iz Kamnika je prizadejala vso planinsko-alpinistično srenjo ne samo na Jezerskem in v Kamniku, temveč v vsej Sloveniji.

Služaj je hotel, da se je na poti na svojo tako ljubljeno Uskovočnico smrtno ponesrečil odlični plezalec in alpinist EDO DERŽAJ iz Ljubljane. Prof. Edo Deržaj, priznani slikar, planinski krajinar, je bil izredno velik in strasten ljubitelj planin in se prav posebej težkih in zahtevnih prevesnih in prepadnih sten. Pokojni Edo Deržaj je bil tudi uspešen planinski pisatelj. Od mladih let je bil zvest spremljevalec naše najboljšje plezalke Mire Marko Debeljakove, zmagovalke 900 metrske severne stene Špika leta 1926. Leto dni pozneje, 5. julija 1927, pa je Edo Deržaj prav s svojo tovarišico na vrvi doživel in preživel najhušji padec v naši plezalnoalpinistični zgodovini v severni steni Triglava. Edo Deržaj je vse svoje življenje žrtvoval svojim tako ljubljanim goram.

Zelo uspešna množična, rekreativna planinska in plezalnoalpinistična sezona se je na žalost zaključila z 18. smrtnimi žrtvami in smrtjo dveh velikih ljubiteljev in obiskovalcev gora, ki sta vse svoje življenje žrtvovala množičnemu razvoju planinstva in vzponu plezalnega športa in alpinizma.

Uroš Župančič

Nogomet

TRI ZMAGE JESENIŠKIH NOGOMETASEV

KOČEVJE : JESENICE (člani) 2:3 (2:2)

Članska ekipa jeseniških nogometašev je v okviru SNL - zahod v nedeljo 19. oktobra gostovala v Kočevju in zmagala. Domači nogometaši so prišli v vodstvo že v drugi minuti srečanja, kar pa Jeseničani niso zmedli in so z goloma Kovačiča in Dušanovića povedli, domači pa so po napaki gostujoče obrambe proti koncu polčasa izenačili.

Takoj na začetku drugega dela pa je Dušanović dosegel zmagoviti zadetek in svoj drugi gol. Do konca srečanja smo lahko gledali zanimivo srečanje v katerem so Jeseničani imeli več priložnosti za doseg zadetka, saj so tudi drugim zadeli tudi vratniki.

Nastopili so: TOKIČ, IGNJATOVIČ, OSMIČEVIČ, IBRAHIMOVIČ, KRAMAR, TROHA (SAMARĐIJA), KOVAČIČ, BAKONIČ, DUŠANOVIĆ, PANIČ, MLAKAR.

KOČEVJE : JESENICE (mladinci) 1:2 (0:1)

Mladinska ekipa, ki je prav tako gostovala v Kočevju je vnovič zmagala in pokazala, da je v dobri formi in da jih je trener Kovač odlično pripravil. Jeseničani so povedli z zadetkom Čataka v prvem delu igre, nato pa si pripravili še nekaj odličnih priložnosti.

V drugem delu igre je Čatak povisal na dva proti nič, nakar pa so popustili in domačini so rezultat izenčili.

Nastopili so: SPAHIČ, HRAST, PLOJ, OMANOVIČ, OKRŠLAR, ŽETAJČ, ATANASOV, ČATAK, PIHLER, BAKONIČ, ŽETAJČ II.

JESENICE B : TRŽIČ 4:0

B ekipa Jesenic, ki nastopa v gorenski nogometni ligi je v soboto, 18. oktobra vnovič zmagala na zelo težkem in blatnem igrišču v Podmežakliji. Domačini so bili vso tekmo boljši in le slabo igrišče jim je preprečilo izdatnejšo zmago. Zadetek sta dosegla Šmid 3 in Karahodžić 1.

V nedeljo, 21. oktobra JESENICE : BELA KRAJINA.

ZK

VPIS V DRŠALNO ŠOLO

Drsalni klub Jesenice obvešča starše otrok od 4. do 6. leta starosti, da bo vpis v drsalno šolo 1980/81 v petek, 24. oktobra, od 15. do 16. ure na drsalnišču v Podmežakliji.

Vpisnina je dvomesečna v višini 200 din. Drsalna šola bo dvakrat tedensko po eno uro in sicer torek od 16. do 17. ure in petek od 15. do 16. ure.

Pohitite s prijavi, število je omejeno. UODK Jesenice

USPEŠEN START BLEJSKIH ODBOJKARJEV IN ODBOJKARIC

V letošnjih zveznih in republiških ligah nastopajo kar tri ekipe odbojkarjev in odbojkaric Bleda. Prvi so v novem ligaškem tekmovalju startali člani moške ekipe in sicer v prvi zvezni ligi B - zahod. Po prvem porazu v Novem Sadu proti ekipi Metalca, so drugo srečanje doma, ki je bilo v soboto, 18. oktobra, dobili. Premagali so ekipo Rudi Čajceve z rezultatom 3 : 1. S to zmago so sedaj na sedmem mestu prvenstvene lestvice.

V tretjem kolu se bodo pomerili v gosteh z ekipo Radniškega.

V soboto sta za nove prvenstvene točke startali tudi ostali dve ekipi. Ženska ekipa je v prvi tekmi na domačem igrišču zanesljivo premagala ekipo Metalca z rezultatom 3 : 0.

V drugem kolu bodo odbojkarice gostovale pri ekipi Kopra.

Manj uspeha pa so na startu imeli člani mladinske ekipe, ki nastopajo v slovenski odbojkarjski ligi. V prvi tekmi so doma izgubili srečanje z ekipo Save z rezultatom 0 : 3. V drugem kolu bodo gostovali pri ekipi Železarja.

J.R.

VATROSTALNA VODI PO PRVEM KOLU

V nedeljo, 19. oktobra, je bilo na umetnem drsalnišču v Podmežakliji, v organizaciji kegljaškega kluba Jesenice, prvo kolo slovenskega moštvenega prvenstva v kegljanju na ledu.

Tekmovalna se je udeležilo 13 ekip iz Rateč, Kranjske gore, Jesenic in Bleda. Z eno izgubljeno igro je prvo mesto osvojila ekipa Vatrostalne, ki je nastopila v postavi: Alojz Babnik, Rudi Šapek, Srečo Železnikar, Ivan Železnikar in Bruno Lah. Rezultati prvega kola: 1. Vatrostalna - Jesenice 18 točk, 2. Murka - Jesenice 16 točk, 3. Piber - Bled 14 točk, 4. Krivec - Jesenice 13 točk, 5. Gradbenice - Jesenice 10 točk, 6. Jelovčan - Kranjska gora 10 točk, 7. Železar - Jesenice 10 točk itd.

Ruša

BALINARSKI TURNIR ČLANOV GOBARSKE DRUŽINE

Gobarsko društvo Jesenice je v nedeljo, 19. oktobra, pripravilo in uspešno izvedlo tradicionalni balinarski turnir. Na balinišču v Logu Ivana Krivca so se pomerile štiri ekipe. Vse nastopajoče je najprej pozdravil in jim zaželel čim več uspeha Riko Žgavec, predsednik družine.

Ob koncu turnirja so se ekipe uvrstile takole: 1. SVENSEK, Gregorič, Kranjc in Rijavec; 2. STOJAN, Lihtineger, Miladinović in Smilkovič; 3. KOPITAR, Bernard, Kruh in Uršič; 4. PANČUR, Dermota, Mavrič in Tišov.

Tekmovalje je vodil Anton Tišov. Med tekmovaljem in po njem so člani družine pripravili zelo okusen golaž iz gob, ki so jih nabrali člani, izkupiček pa so namenili za redno delovanje gobarske družine.

B.

ZIMSKÉ POČITNIKE V ČSSR

Prvič je pred vami izredno ugodna priložnost, da preživite zimske počitnice na smučanju v Donovaly (ČSSR).

Delavci Železarne bodo lahko za isto dnevno ceno pensiona kot bi letovali v Biogradu na moru, poleti 1981 preživeli pet ali desetdnevne počitnice v počitniškem domu slovaškega združenja barvne metalurgije.

Donovaly v ČSSR leži na Slovaškem, približno 650 km od Jesenic in je znan rekreacijski center z modernim počitniškim domom, v katerem je ogrevan bazen, restavracija, kavarna, lovski salon, snack bar, hala s televizijskimi sprejemniki itd. V okolici so možnosti lova in ribolova ter daljših in krajših tur v gore. Na smučašču sta 800 in 900 m dolgi vlečnici.

Zanimiv zimski dopust v ČSSR je poceni, ker je regresiran po istih kriterijih kot velja za letovanje v naših počitniških domovih. Seveda pa pomeni, da delavci, ki bodo izkoristili to priložnost, ne bodo upravičeni do regresirane letovanja v Biogradu ali Crikvenici.

Zimske počitnice bodo organizirane od 5. do 15. februarja 1981 v pet in desetdnevni izmeni. Stroške bivanja bodo zainteresirani morali vplačati do 15. januarja 1981. Orientacijska cena je 2.500 din.

Uporaba vlečnice stane dnevno 60 do 80 čeških kron. Prevoz bo organiziran tudi z avtobusom (če bo dovolj interesentov). Število potnikov za Donovaly je omejeno na 40, zato s prijavi pohitite!

PRIJAVNICA

Ime in priimek _____ TOZD - DS

želim preživeti v Donovaly na Češkoslovaškem:

- 10 dnevne
- 5 dnevne počitnice (izbrani rok podčrtaj)

in prijavljam tudi naslednje svojce ali prijatelje:

1. _____
2. _____

Termin od 5. do 15. februarja 1981. Uporabil bom naslednji način prevoza:

- avtobus
- osebni avto (ustrezno podčrtaj).

Prijave sprejema oddelke za družbeni standard na kadrovskem sektorju Železarne od 15. novembra 1980. Informacije na tel. 332.

SMUČARSKA IZKAZNICA ZA SEZONO 1980/81

Smučarski klub Jesenice že peto leto organizira akcijo SMUČARSKA IZKAZNICA, ki je namenjena predvsem vsem ljubiteljem smučanja, v prizadevanju za čimboljšo organiziranost SMUČARSTVA v KLUBU IN SMUČARSKI ZVEZI.

ČLANARINA ZA SEZONO 1980/81

1. Za ČLANE NAD 15 let 150,00 din
2. Za PIONIRJE STARE DO 15 let (rojeni do 30. 6. 1965) 60,00 din
3. Za PODPORNE člane (ne glede na starost) 50,00 din
4. Za PODPORNE ČLANE ORGANIZACIJE ZDRUŽENEGA DELA din: 1000,00; 2500,00; 5000,00; 10.000,00; 20.000,00; 30.000,00.

POLEG TEGA VSAK VPLAČA ŠE ZA:

IZKAZNICO 6,00 din

NALEPKO za tekoče leto 6,00 din

Predložiti je treba fotografijo v velikosti 2,5 x 3 cm.

Vpisovanje in vplačevanje članarine za leto 1980/81, ki velja od 1. 9. 1980 do 30. 9. 1981, lahko opravite v trgovini Slovenija šport na Jesenicah vsak dan od 7. do 19. ure in v sobotah od 7. do 12. ure.

Smučarska izkaznica s poravnano članarino za tekoče leto vam nudijo:

- a) 10 % POPUSTA PRI NAKUPU SMUČARSKÉ OPREME (smučji, čevlji, rolke, dva kompleta spodnjega smučarskega perila, kapa smučarski pulover, smučarske vezi "NEVADA", smučarske hlače, vetrovka, smučarski kombinizon, tekaški dres, par smučj, palice, komplet anorak).
- b) 10 % popusta na SLOVENSKIH ŽIČNICAH
- c) 10 % popusta skozi vse leto ne glede na ŠTEVILO DNI BIVANJE (razen od 9. do 20. 7.) V NASLEDNJIH HOTELIH, CAMPIH, KOPALISČIH IN ŠPORTNIH OBJEKTIH: Zelena Laguna - Poreč; Plava Laguna; Špadič-Materada-Črvar; Novigrad; Hotelsko naselje Portorož - TOZD Grand hotel Metropolis; Kras Sežana - TOZD Hotel - Gostinstvo Sežana; avtociampi: Vozliče Marta, Prebold, Dolenjska vas 68, hotel Prebold - auto camp, auto camp Mihael Resnik - Kamnik, Mojstova 32.

d) PLANINSKA DRUŠTVA: Planinsko društvo Kranj - planinski dom z vlečnico na ledinah (Jezersko) smučajo od maja do oktobra.

e) BAZENI KOPALISČA (kraj objekto navedeni v prilogi, katero prejme vsak član.

f) Vsak član dobi poleg 14 bonov še en bon za zavarovanje pri zavarovalnicah za primer smrti in invalidnosti.

g) Služaj izkaznice lahko dvignete takoj naslednji dan po vpisu v članstvo. Redni član lahko koristi vse navedene popuste z boni za nakup športne opreme v trgovskih podjetjih in prodajalnah, ki so navedeni v posebni prilogi, katero dobi vsak član ob prejemu članske izkaznice, ravno tako dobi vse informacije pri vpisovalci v trgovini Slovenija šport in pri tovarišu Juranu (strojne delavnice, železarne Jesenice, telefon interni 554).

VABIMO VSE ČLANSKE, PIONIRJE, MLADINCE, ČLANE, REKREATIVCE, da se v zim večjem številu pripiše v naše vrste. S tem boste tudi pripomogli, da bo smučarski klub bolj uspešno deloval pri vzgoji mladih smučarjev tekmovalcev in rekreativcev, koristili pa boste tudi sebi pri vseh navedenih ugodnostih katere daje SMUČARSKA IZKAZNICA. SMUČARSKI KLUB JESENICE

RAZPIS OBČINSKEGA TEKMOVANJA V ODBOJKI IN KOŠARKI

ZVEZA TELESNOKULTURNIH ORGANIZACIJ JESENICE, komisija za množično rekreacijo in šport

RAZPISUJE

jesensko tekmovalje v odbojki in košarki za ženske in moške ekipe.

Tekmovalje bo organizirano v drugi polovici novembra. Sistem tekmovalja bo dogovorjen, ko bo znano število prijavljenih ekip.

Tekmovalja se lahko udeležijo ekipe:

- krajevnih skupnosti
- družbenih organizacij
- DO IN TOZD

Prijava mora vsebovati:

- spisek članov ekipe (do 16 članov) z rojstnimi podatki
- naslov vodje ekipe
- naslov skupnosti, organizacije (DO in TOZD).
- panoga

Ob prijavi je treba vplačati tudi prijavnino 200.- din, ki se v primeru, da ekipa ne nastopi v tekmovalju, ne vrača. Prijavnina se bo vplačevala na sestanku vodij ekip pred začetkom tekmovalja. Na tem sestanku bo dogovorjen tudi sistem tekmovalja in opravljeno žrebanje.

POSEBNO DOLOČILO: vsi igralci (igralke) morajo biti starejši od 18 let in ne smejo biti registrirani v letošnjem letu.

ROK za prijave je 31. OKTOBER 1980. Kasnejši prijave ne bomo upoštevali. Prijave je potrebno poslati na naslov: ZTKO Jesenice - komisija za množično rekreacijo in šport C. železarjev 1, 64270 JESENICE

MLADINCI ALC NA ZAKLJUČNI LETOŠNJI TEKMI

Dve tričlanski mladinski ekipi Alpskega letalskega centra Lesce sta tekmovali na zadnji letošnji tekmi v padalskih skokih. Ob proslavi osvoboditve Beograda je bilo namreč izvedeno tudi tretje prvenstvo Beograda. Nastopilo je 17 ekip z 51 posamezniki iz socialističnih republik Srbije, Hrvatske, BiH in Slovenije ter pokrajin Vojvodine in Kosova.

Za vse klube letalskega letalskega centra, so tekmovalne najmočnejše ekipe. Leski mladinci, ki predstavljajo v centru tretjo ekipo, pa so se izkazali kot že mnogokrat v tem letu in se kot ekipa uvrstili na drugo mesto, za ekipo Leskovca, v kateri je nastopil tudi državni prvak Ljubisa Naumović. Druga leska ekipa je bila deseta.

Med posamezniki se je najbolje uvrstil Izok Jug z osvojitvijo tretjega mesta, za zmagovalcem Mandičem iz Sarajeva in Andrejevičem iz Leskovca.

Padalci so tekmovali samo na disciplini skokov na cilj z višine 1000 m. Izvedli so po

šest skokov